Arayüz Gençlik Araştırması:

Siyasi Eğilimler, Sosyal Konumlanma ve Mobilizasyon

EKİM 2026

Arayüz Kampanyası

Arayüz Kampanyası, Türkiye'de gençlerin siyasal temsil eksikliğini ortadan kaldırmak ve gençlerin siyasete erişimini sağlamak adına; sosyal ve ekonomik sermaye gereksinimlerini azaltan çözümler üreten bir Sivil Toplum Kuruluşudur.

Bu yayının tüm hakları saklıdır ve Arayüz Kampanyasının izni olmadan hiçbir kısmı ticari amaçlarla çoğaltılamaz. Yalnızca Adil Kullanım Hakkı kapsamında eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve haber verme amaçlarıyla toplum yararına olacak durumlarda Arayüz Kampanyası'na referans vererek içerik kullanılabilir.

Arayüz Kampanyası bir Gençlik Politikaları ve Araştırmaları Derneği projesidir.

Arayüz Kampanyası
Nisbetiye, Aytar Cd. No:10 Kat:1, 34340 Beşiktaş/İstanbul
iletisim@arayuzkampanyasi.org.tr
arayuzkampanyasi.org.tr

Gençlik Politikaları ve Araştırmaları Derneği
Eğitim, Poyraz Sk. No:4503, 34722 Kadıköy/İstanbul

İçindekiler

Yönetici Özeti ve Öne Çıkan Bulgular 5

Maddi koşullar: Ekonomik belirsizlik gençlerin gelecek planlarını erteliyor. 5

Duygusal boyut: Umut sürse de stres ve belirsizlik ağır basıyor. 6

Siyasal etkililik: Sandığa bağlılık sürüyor ancak değişim ve temsil inancı zayıf. 6

Temsil ve katılım: Temsil talebi güçlü, siyasete erişim sınırlı. 7

Seçim tablosu: İki büyük seçmen kümesi ve geniş bir belirsizlik alanı 8

Güven ve bilgi: Gençler kurumları ve kaynakları ayrı ayrı tartıyor 8

Genel değerlendirme 9

Giriş 10

Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı 12

Araştırmanın temel bilgileri 12

Raporun analitik yaklaşımı 12

Raporun yol haritası 12

01 Gençlerin Maddi Koşulları 14

1.1 Geçinebilmek ekonomik güvence anlamına gelmiyor 15

1.2 Çalışma hayatına geçişte belirgin cinsiyet farkı 22

1.3 Kariyer planı değil, bekleme hali 23

1.4 Aile evinden bağımsız yaşama geçiş erteleniyor 25

Bölüm sonucu: Ekonomik güvencesizlik gençlerin hayatlarını planlama gücünü daraltıyor 29

02 Duygusal Durum 31

2.1 Stres en yüksek, umut en düşük düzeyde hissediliyor 32

2.2 Kadınlarda duygular daha yoğun, öfkede cinsiyet farkı yok 33

2.3 Maddi güvence ve kariyer planı duygusal durumla birlikte değişiyor 35

2.4 Söz sahibi olma algısı duygusal tabloyla birlikte değişiyor 36

03 Siyasetle Mesafe 39

3.1 Siyasal ilgi sınırlı, oy verme niyeti güçlü 40

3.2 Siyasal ilgi, duyulma hissine dönüşmüyor 45

3.3 Oy vermeme eğilimi: İlgisizlik ve sonuçsuzluk hissi öne çıkıyor 51

3.4 Parti tercihlerine göre ilgi değişiyor, siyasal etkililik sorunu ortaklaşıyor 53

3.5 Siyasal etkililik inancı zayıf olsa da sandığa yönelim sürüyor 57

Bölüm sonucu: Oy verme niyeti güçlü, sonuç alma inancı zayıf 58

04 Temsilden Katılıma **59**

4.1 Temsil talebi, kişisel kariyer isteğinden daha geniş **60**

4.2 Siyasete girişte bağlantı ve maddi kaynaklar belirleyici görülüyor **64**

4.3 Karar alıcılarla temasın önünde güven ve etki sorunu var **68**

4.4 Sivil toplum üyeliği sınırlı, beklentiler sonuç odaklı **71**

4.5 Genç temsilinin ölçütü yalnızca yaş değil **76**

Bölüm sonucu: Temsil talebi güçlü, katılım yolları dar **81**

05 Seçim Tablosu **82**

5.1 İki büyük seçmen kümesi, geniş bir tercih belirsizliği **83**

5.2 2023'ten bugüne parti tercihlerindeki geçişler **85**

5.3 AK Parti ile Yeni Parti seçmenleri: Benzer oy verme niyeti, farklı hayat deneyimleri **86**

5.4 AK Parti'ye destek ekonomik performansa göre üçe ayrılıyor **100**

5.5 Yüzde 23,4 tek bir "kararsız seçmen" kitlesi değil **102**

Bölüm sonucu: Rekabet yalnızca kimliklerle değil, hayat deneyimleriyle de şekilleniyor **108**

06 Güvenin Parçalı Haritası **109**

6.1 Temsil fikrine duyulan güven, temsil aracılarına duyulan güvenden daha yüksek **110**

6.2 Kurumsal güven, değişim inancıyla ilişkili **117**

6.3 Sosyal medya yaygın bir haber kaynağı, ancak güven düşük **120**

Bölüm sonucu: Gençler siyasetten vazgeçmiyor, güveni koşullara bağlıyor **123**

Bahsi Geçen Çalışmalar **124**

Yönetici Özeti ve Öne Çıkan Bulgular

Arayüz Gençlik Araştırması, 27-31 Temmuz 2026 tarihlerinde, Türkiye genelinde, 18-30 yaş arasındaki 1.255 gençle gerçekleştirilen bilgisayar destekli telefon görüşmelerine (CATI) dayanıyor. Araştırma, gençlerin ekonomik koşullarını ve duygu durumlarını, siyasette etkili olma algılarını, temsil ve katılım deneyimlerini, seçim tercihlerini, kurumlara duydukları güveni ve bilgi kaynaklarını ele alıyor.

Araştırmanın sonuçları Türkiye'de gençlerin siyasetten kopmuş bir kuşak olmadığını gösteriyor. Gençlerin önemli bir bölümü geçim sıkıntısı ve gelecek kaygısıyla karşı karşıya. Siyasal kurumların hesap verebilirliğine kuşkuyla yaklaşıyor; imza kampanyaları, protesto ve mitingler ile siyasi parti veya belediye etkinlikleri gibi seçim dışı katılım kanallarına ise mesafeli duruyor. Buna rağmen oy vermeyi önemsiyor, siyasette temsil edilmek istiyor ve kamusal meselelere ilgisini koruyor.

Temel kırılma, gençlerin siyasete ilgi duyup duymamasından çok, bu ilginin karşılık bulup bulmamasında yaşanıyor. Gençler oy veriyor ancak oylarının değişim yaratacağına her zaman inanmıyor; temsil edilmek istiyor ama karar alma mekanizmalarına erişemiyor.

Maddi koşullar: Ekonomik belirsizlik gençlerin gelecek planlarını erteliyor.

- **Ekonomi, gençlerin gündemindeki en önemli başlık.** Gençlere Türkiye'de kendilerini en çok etkileyen iki sorun sorulduğunda ekonomi %65 ile ilk, işsizlik %41 ile ikinci sırada yer alıyor. Bu sonuç yalnızca alım gücündeki düşüşü değil; düzenli bir işe sahip olma, barınma, aileden bağımsızlaşma ve geleceğe hazırlanma gibi kaygıların da gençler için ekonomi başlığı altında birleştiğini gösteriyor.

- **Geçinebilmek, ekonomik olarak güvende hissetmek anlamına gelmiyor.** Gençlerin %40'ı gelirinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini, %39'u geçinebildiği halde birikim yapamadığını söylüyor. Rahat geçinebildiğini ve aynı zamanda birikim yapabildiğini belirtenlerin oranı ise yalnızca %21. Başka bir ifadeyle, her beş gençten yaklaşık dördü ya günlük ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyor ya da iş kaybı, taşınma, eğitim gideri veya beklenmedik bir harcama karşısında herhangi bir güvenceye sahip değil.

- **Kadınlar ve erkekler çalışma hayatına aynı koşullarda katılmıyor.** Tam zamanlı çalışma 22-25 yaşındaki erkeklerde %54'e ulaşırken kadınlarda %30'da kalıyor. Bu fark 26-30 yaş grubunda daha da belirginleşiyor. Erkeklerin %66'sı, kadınların ise %35'i tam zamanlı çalışıyor. Yine 26-30 yaşındaki "çalışmayan ve iş aramayanların" oranı erkeklerde %4, kadınlarda %42. Erkekler yaş ilerledikçe istihdama daha güçlü biçimde katılırken kadınların önemli bir bölümünün işgücünün dışında kalması; bakım sorumlulukları ve istihdama erişimle bağlantılı yapısal eşitsizliklere işaret ediyor.

- **Geleceğe ilişkin belirsizlikler, kariyerin yanı sıra evlilik ve yaşam kararlarını da etkiliyor.** Gençlerin %43'ü herhangi bir kariyer planı olmadığını söylüyor. Geleceğini büyük ölçüde net görenlerin oranı ise %13'te kalıyor. Hiç evlenmemiş veya boşanmış gençlerin %73'ü ailesiyle yaşıyor. Hiç evlenmemiş gençlerin %68'i ekonomik koşullar nedeniyle evlilik kararını ertelediğini belirtiyor. Bu sonuçlar, gençlerin yetişkinliğin getirdiği sorumluluklardan kaçındığını değil, kendi hayatlarının yönünü ve zamanlamasını belirleyebilecek maddi imkanlarının giderek daraldığını gösteriyor.

Duygusal boyut: Umut sürse de stres ve belirsizlik ağır basıyor.

- **Gençlerin duygu dünyasında en fazla öne çıkan duygu stres.** On puanlık ölçekte stres ortalaması 6,4'e ulaşıyor. Stresi 5,5 ile öfke ve 5,3 ile çaresizlik takip ediyor. Mutluluk ortalaması 5,1 ve umut ortalaması 5,0 düzeyinde kalıyor. Gençler mutluluk ve umut duygularını bütünüyle kaybetmiş değil ancak genel duygusal tabloda stres, öfke ve belirsizliğin ağırlığı daha fazla hissediliyor.

- **Stres çoğunlukla öfke ve çaresizlikle birlikte yaşanıyor.** Gençlerin %34'ü hem yüksek düzeyde stres hem de yüksek düzeyde öfkeyi hissediyor. %26'sında yüksek stres, öfke ve çaresizlik bir arada görülüyor. Buna karşılık gençlerin %17'si yüksek strese rağmen umudunu koruyor. Bu tablo gençleri yalnızca "umutsuz" diye tanımlamanın yetersiz kaldığını gösteriyor. Bir kesim yaşadığı baskıya rağmen geleceğe dair umudunu korurken daha geniş bir kesim de stres, tepki ve sonuç alamama duygularını aynı anda yaşıyor.

- **Maddi koşullar ile gençlerin duygusal durumu arasında belirgin bir ilişki bulunuyor.** Rahat geçinebilen ve birikim yapabilen gençlerde 5,0 olan stres ortalaması geçinemeyenlerde 6,9'a yükseliyor. Aynı iki grup karşılaştırıldığında çaresizlik 3,9'dan 6,1'e, öfke 4,5'ten 6,2'ye çıkıyor. Mutluluk ortalaması 6,0'dan 4,5'e, umut ortalaması 5,8'den 4,4'e geriliyor. Geçinebilen fakat birikim yapamayan gençler, ölçülen beş duygunun tamamında bu iki grubun arasında yer alıyor. Araştırmanın kesitsel yapısı doğrudan bir neden sonuç ilişkisi kurmaya uygun olmasa da bulgular maddi güvence ile duygusal iyilik halinin birbiriyle yakından ilişkili olduğunu gösteriyor.

Siyasal etkililik: Sandığa bağlılık sürüyor ancak değişim ve temsil inancı zayıf.

- **Siyasete mesafeli olmak sandıktan uzaklaşmak anlamına gelmiyor.** Gençlerin %44'ü siyasetle ilgilenmediğini, %34'ü biraz ilgilendiğini, %22'si ise ilgilendiğini söylüyor. Buna karşılık bu soruya fikir belirtmeyenler dışarıda bırakıldığında, %74'ü bir sonraki milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oy kullanmayı düşünüyor. Siyasetle ilgilenmediğini söyleyen gençlerde bile oy kullanma niyetinin %65 olması sandığa katılımın gündelik siyasi ilginin ötesinde yerleşik bir yurttaşlık davranışı olarak görüldüğünü gösteriyor.

- **Gençlerin büyük bir bölümü siyasetin kendilerine değişim, söz hakkı ve temsil imkânı sunduğuna inanmıyor.** Seçimlerin gerçek bir değişim imkânı yaratmadığını düşünenlerin oranı %57. Gençlerin %60'ı kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olmadıklarını söylüyor. Siyasi partilerin ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme getirmediğini düşünenlerin oranı %65'e ulaşırken bunu gerçekten yaptıklarını söyleyenler yalnızca %14'te kalıyor. Bu üç sonuç birlikte değerlendirildiğinde sorunun yalnızca belirli kurumlara veya siyasetçilere duyulan hoşnutsuzlukla sınırlı olmadığı görülüyor. Gençlerin siyasal sistem içinde duyulabileceklerine ve etkili olabileceklerine dair inancı da oldukça zayıf.

- **Oy kullanmama kararının temelinde bilgi eksikliğinden çok sandığın sonuç yaratmayacağı düşüncesi yatıyor.** Oy kullanmayı düşünmeyen gençlerin %31'i siyasete ilgi duymadığını, %30'u oyunun hiçbir şeyi değiştirmeyeceğine inandığını söylüyor. Siyasetçileri yetersiz bulanların oranı %18, kendisini temsil edilmiş hissetmeyenlerin oranı ise %16. Siyaset hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını temel gerekçe olarak gösterenler yalnızca %5. Değişim yaratamama, siyasetçilerin yetersizliği ve temsil edilmeme gerekçeleri birlikte değerlendirildiğinde %64'e ulaşırken temel sorunun siyasal bilgi eksikliğinden çok oy vermek ile sonuç almak arasındaki bağın zayıflaması olduğu anlaşılıyor.

- **Siyasal sisteme güveni zayıf olan gençler de oy verme niyetini koruyor.** Gençlerin %33'ü seçimlerin değişim yaratmadığını, gençlerin gelecekleri üzerinde söz sahibi olmadığını ve partilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını aynı anda düşünüyor. Buna rağmen bu grubun %71'i oy kullanmayı planlıyor. Bu sonuç, sandığın yalnızca siyasal sisteme güvenenlerin başvurduğu bir araç olmadığını ortaya koyuyor. Oy vermek, kurumlardan ve siyasi partilerden karşılık alamadığını düşünen gençler için de elde kalan en temel katılım kanalı olmayı sürdürüyor.

Temsil ve katılım: Temsil talebi güçlü, siyasete erişim sınırlı.

- **Daha fazla genç siyasetçi istemek kişisel olarak siyasete girme isteğiyle sınırlı değil.** Gençlerin %80'i Mecliste ve yerel yönetimlerde daha fazla genç siyasetçinin yer almasını önemli bulurken şartları uygun olsa kendisi siyasete girmek isteyenlerin oranı %31'de kalıyor. Gençlerin %53'ü, kendisi siyasete girmek istemediği halde gençlerin daha fazla temsil edilmesini destekliyor. Bu fark bir tutarsızlığa değil kişisel olarak siyasi kariyer hedeflemese de karar alma süreçlerinin gençlerin deneyimlerine ve ihtiyaçlarına daha açık olmasını isteyen geniş bir kesime işaret ediyor.

- **Gençler siyasete girişte en büyük engelleri bağlantı ve maddi imkân eksikliği olarak görüyor.** Tanıdık veya bağlantı eksikliği %28 ile ilk sırada yer alırken, maddi imkânsızlık %26 ile hemen arkasından geliyor. Siyasi baskılardan çekinme ve siyaset kurumuna güvensizlik %10'ar düzeyinde. Bilgi eksikliğini engel olarak görenlerin oranı ise yalnızca %7. Bu dağılım, gençlerin siyaseti yalnızca bilgi ve yetenekle girilebilen açık bir alan olarak görmediğini ortaya koyuyor. Onların gözünde siyaset; bağlantıya, zamana ve maddi kaynaklara erişim gerektiren seçici bir alan.

- **Gençlerin siyasetçilerle teması oldukça sınırlı.** Gençlerin %64'ü bugüne kadar hiçbir siyasetçiyle temas kurmadığını belirtiyor. %29'unun deneyimi selamlaşma veya kısa bir sohbet gibi yüzeysel karşılaşmalardan ibaret. Bir talebini iletebilen veya düzenli iletişim kurabilenlerin oranı ise yalnızca %7. Siyasetçilerle temas kurmuş gençlerin %47'si siyasete girmek isterken, hiç temas kurmamış gençlerde bu oran %22'ye düşüyor. Benzer bir değişim katılımda da görülüyor. Son bir yılda herhangi bir faaliyete katılım oranı bu iki grupta sırasıyla %41 ve %12. Bu veriler, siyasetçilerle temasın mı ilgi ve katılımı artırdığını, yoksa zaten siyasete ilgi duyan gençlerin mi daha kolay temas kurduğunu tek başına açıklamıyor. Ancak erişim, ilgi ve katılımın aynı kesimlerde yoğunlaşması, bu üç unsurun birbirini besleyen bir döngü oluşturduğunu düşündürüyor. Siyasete erişebilen gençler daha fazla katılım gösterirken, erişim imkânı bulamayanların dışarıda kalma hâli zamanla kalıcılaşabiliyor.

- **Gençlerin sivil toplumdan uzak durmasında zaman yetersizliği ve katılımın sonuç vermeyeceği düşüncesi öne çıkıyor.** Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olan gençlerin oranı %7. Halihazırda üye olanlarla birlikte üyeliğe açık olduğunu belirtenlerin toplam oranı ise %16. Üye olmayan gençlerin %45'i yeterli zamanı bulunmadığını, %20'si ise katılımının bir etkisi olmayacağını söylüyor. Buna karşılık gençlik kuruluşlarından en güçlü beklentiler sorunları görünür kılmak (%43), çözüm ve politika üretmek (%28) ve siyasi partilerden bağımsız çalışmak (%21). Gençler örgütlü yapıların parçası olmaya mesafeli dursa da sivil toplumdan bağımsız hareket eden, sorunları görünür kılan ve somut sonuçlar üreten bir kamusal aktör olmasını bekliyor.

Seçim tablosu: İki büyük seçmen kümesi ve geniş bir belirsizlik alanı

- **Genç seçmenler iki büyük parti etrafında toplanırken, yaklaşık dörtte biri net bir tercih belirtmiyor.** Araştırmaya katılan tüm gençler arasında Yeni Parti'nin desteği %25,1, AK Parti'nin desteği %22,8. Kararsız olduğunu, oy kullanmayacağını veya fikri bulunmadığını belirtenlerin toplam oranı %23,4'e ulaşıyor. Yalnızca bir parti tercihi belirtenler hesaba katıldığında Yeni Parti %32,9, AK Parti %29,9 düzeyine çıkıyor.[1]

- **AK Parti ve Yeni Parti seçmenlerinin sandığa gitme eğilimleri benzer, ekonomik ve duygusal deneyimleri ise belirgin biçimde farklı.** Oy kullanma niyeti AK Parti seçmenlerinde %86, Yeni Parti seçmenlerinde %84. Buna karşılık geçinemediğini belirtenler Yeni Parti seçmenlerinin %54'ünü, AK Parti seçmenlerinin ise %29'unu oluşturuyor. Yüksek stres yaşayanların oranı iki grupta sırasıyla %65 ve %44, düşük umut düzeyi ise %51 ve %27. Bu farklar, iki seçmen grubunun ekonomik koşullarının ve ülkeye ilişkin duygusal deneyimlerinin önemli ölçüde ayrıştığını ortaya koyuyor. Gençlerin AK Parti'ye yaklaşımı, ekonomik performansa verdikleri öneme göre de farklılaşıyor. %14'ü AK Parti iktidarını ekonomik performanstan bağımsız olarak destekliyor. %41'i desteğini ekonominin düzelmesine bağlarken, %45'i ekonomi düzelse bile AK Parti'yi desteklemeyeceğini belirtiyor.

- **Tercih belirtmeyen %23,4'lük kesim, tek ve homojen bir "kararsız seçmen" grubundan oluşmuyor.** Bu kümenin %28'i adaylara göre karar vereceğini söyleyenlerden, %41'i oy kullanmayacağını söyleyenlerden, %31'i ise henüz fikri olmayan veya soruya yanıt vermeyenlerden oluşuyor. Adaya göre karar vereceğini söyleyenlerin %92'si sandığa gitmeyi düşünüyor. Oy kullanmayacağını söyleyenlerin %81'i seçimlerin değişim yaratmadığına inanıyor. Henüz fikri olmayanlar veya cevap vermeyenlerde ise siyasete ilgi yalnızca %6 olmasına rağmen bu grubun %63'ü sandığa gitme niyetini koruyor. Dolayısıyla kararsızlığın arkasında uygun adayı bekleme, seçimden geri çekilme ve siyasetle zayıf bağ kurma gibi birbirinden farklı tutumlar bulunuyor.

Güven ve bilgi: Gençler kurumları ve kaynakları ayrı ayrı tartıyor

- **Gençlerin kurumlara duyduğu güven, kurumdan kuruma belirgin biçimde değişiyor.** TBMM %43 ile en fazla güven duyulan kurum olarak öne çıkıyor. Sivil toplum kuruluşlarına ve yargıya güven %32, belediyelere %29, medyaya %26, siyasi partilere ise %23 düzeyinde. Medyaya güvenmediğini belirtenlerin oranı %53'e, siyasi partilere güvenmediğini belirtenlerin oranı %54'e ulaşıyor. TBMM ile siyasi partiler arasındaki 20 puanlık fark, gençlerin seçilmiş temsil fikrini bütünüyle reddetmediğini düşündürüyor. Kuşku daha çok siyasi partilerin aday belirleme, talepleri temsil etme ve karar süreçlerine taşıma biçimlerinde yoğunlaşıyor.

- **Kurumsal güven, oy verme isteğinden çok siyasetin sonuç üreteceğine duyulan inançla ilişkili.** Gençlerin %37'si araştırmada sorulan altı kurumun hiçbirine güvenmediğini söylüyor. Bu grupta seçimlerin değişim sağlayabileceğine inananların oranı %29, gençlerin söz sahibi olduğunu düşünenlerin oranı ise %26. En az üç kuruma güvenen gençlerde bu oranlar sırasıyla %61 ve %63'e yükseliyor. Buna rağmen hiçbir kuruma güvenmeyenlerin %68'i oy kullanmayı planlıyor. Dolayısıyla kurumsal güven, sandığa gitmenin ön koşulu değil; verilen oyun değişim yaratacağına inanmayı güçlendiren önemli bir dayanak.

1. Yeni Parti'nin saha başladığında yalnızca üç günlük olduğu unutulmamalı; ölçülen destek yerleşmiş oy düzeyi veya potansiyel üst sınır değil, hızlı bir siyasi yeniden gruplaşmanın ilk günlerine ait bir durumu ifade etmektedir.

- **Sosyal medya, gençlerin başlıca siyasi bilgi kaynağı olsa da güvenilir bulunmuyor.** Gençlerin %72'si siyasi haberleri takip etmek için en az bir sosyal medya platformunu kullanıyor. Instagram %46 ile ilk sırada yer alırken onu televizyon (%34) ve Twitter/X (%32) izliyor. Buna karşılık, bu konuda görüş belirtmeyenler hesaplama dışında bırakıldığında, gençlerin %61'i sosyal medyada paylaşılan siyasi bilgilerin doğruluğuna güvenmediğini söylüyor. Bu tablo, gençlerin siyasi bilgiye en sık ulaştıkları kanalı aynı zamanda güvenilir bir kaynak olarak görmediklerini ortaya koyuyor.

Genel değerlendirme

Araştırmanın farklı başlıklardaki bulguları ortak bir tablo ortaya koyuyor. Gençler kamusal ve siyasal hayattan bütünüyle uzaklaşmış değil. Oy verme niyetlerini koruyor, Mecliste ve yerel yönetimlerde daha fazla genç temsilci görmek istiyor ve taleplerini karar alıcılara iletebilecekleri kanallar arıyor. Siyasetin ve sivil toplumun, sorunların çözümünde etkili olmasını bekliyor.

Ancak bu beklentilerin katılıma dönüşmesi yalnızca gençlerin isteğine bağlı değil. Maddi imkânların sınırlılığı, siyasetçilerle temas kurmanın güçlüğü ve siyasete girişte bağlantıların belirleyici olması, katılım alanını daraltıyor. Geçim baskısı gençlerin gelecek planlarını ertelemesine yol açarken stres ve çaresizlik duygularını da artırıyor. Daha fazla temsil talep edilmesine rağmen siyaset ve sivil toplum kanallarına erişim sınırlı kalıyor. Sandık, bütün bu memnuniyetsizliğe rağmen önemini koruyor ancak oy vermek ile kullanılan oyun değişim yaratacağına inanmak arasında belirgin bir mesafe bulunuyor.

Bu bulgular, gençleri ilgisiz, edilgen veya bütünüyle umutsuz olarak tanımlayan genellemeleri doğrulamıyor. Araştırmanın ortaya koyduğu tablo, siyasetin dışında duran değil ekonomik koşulları, kurumları ve bilgi kaynaklarını kendi gündelik deneyimleri üzerinden değerlendiren bir gençliğe işaret ediyor. Gençler güvenmek için karşılık görmek, katılmak için erişilebilir kanallar bulmak ve sözlerinin bir sonuca dönüştüğünü hissetmek istiyor. Türkiye'de gençlerin siyasal katılımı açısından temel mesele, bu arayışın yalnızca seçim dönemlerinde ortaya çıkan geçici bir hareketliliğe değil düzenli, erişilebilir ve sonuç üreten bir kamusal katılım deneyimine dönüşebilmesi.

Giriş

Arayüz Kampanyası, gençlerin siyasete erişiminin önündeki ekonomik ve sosyal sermaye engellerini azaltmak ve bu engellere yönelik somut çözüm önerileri geliştirmek amacıyla çalışan, gençler tarafından yönetilen bir sivil toplum kuruluşudur. Bizim için gençlerin siyasette daha fazla yer alması, karar alma mekanizmalarında yalnızca daha genç isimlerin bulunması anlamına gelmiyor. Asıl mesele, gençlerin kendi hayatlarını etkileyen kararlarda söz sahibi olabilmeleri; siyasete katılmak, karar alıcılara ulaşmak ve taleplerini politika süreçlerine taşıyabilmek için gerekli kaynaklara ve ilişki ağlarına eşit biçimde erişebilmeleri.

Bunun için öncelikle "gençler" dediğimiz grubun kimlerden oluştuğunu ve hangi koşullarda yaşadığını anlamak gerekiyor. Pierre Bourdieu'nün "Gençlik sadece bir laftan ibarettir" sözü bu noktada önemli bir hatırlatma sunuyor. Yaş, araştırma yapabilmek ve politika geliştirebilmek için gerekli bir sınır çizse de aynı yaş aralığında bulunmak insanları kendiliğinden ortak deneyimlere, imkânlara ve siyasal tutumlara sahip tek bir toplumsal gruba dönüştürmüyor. Eğitimine devam eden bir genç ile çalışma hayatına erken yaşta giren; ailesinin ekonomik desteğine sahip olan ile kendi geçimini sağlamak zorunda kalan; karar alıcılarla doğrudan temas kurabilen ile bugüne kadar hiçbir siyasetçiyle karşılaşmamış olan genç aynı "gençlik" deneyimini yaşamıyor.

Arayüz Kampanyası olarak bu nedenle gençliği homojen bir kategori olarak ele almıyoruz. Çalışmalarımızda 18-30 yaş aralığını gençlik sınırı olarak kabul ediyor, ancak bu sınırın kendi başına ortak bir kimlik veya deneyim tarif etmediğini biliyoruz. Gençliği anlamaya çalışırken yaşın yanı sıra ekonomik koşullara, eğitim ve çalışma hayatına, toplumsal cinsiyete, sahip olunan sosyal ve ekonomik kaynaklara, siyasetle kurulan ilişkiye ve karar alma mekanizmalarına erişim imkânlarına bakıyoruz.

Bu araştırmayı hazırlama ihtiyacımız da buradan doğdu. Gençlere ilişkin kamusal ve siyasal tartışmalar çoğu zaman geniş genellemeler etrafında şekilleniyor. Gençlerin siyasetten uzaklaştığı, umudunu kaybettiği ve sandığa ilgisinin azaldığı söylenebildiği gibi başlı başına bir "değişim kuşağı" oluşturdukları da ileri sürülebiliyor. Oysa gençlerin siyasetle ilişkisini yalnızca oy tercihlerine veya tek bir duyguya bakarak anlamak mümkün değil. Nasıl geçindikleri, geleceklerini ne ölçüde planlayabildikleri, kendilerini ne kadar söz sahibi hissettikleri, karar alıcılara ulaşıp ulaşamadıkları ve kullandıkları katılım kanallarının sonuç üreteceğine inanıp inanmadıkları, siyasal tutumların şekillendiği zeminin birbirine bağlı parçalarını oluşturuyor.

Bu nedenle rapor, gençlerin siyasi eğilimlerini gündelik hayatlarından ayrı bir alan olarak değerlendirmiyor. Araştırma ekonomik koşullardan duygu dünyasına, siyasal etkililik algısından temsil ve katılıma, seçim tercihlerinden kurumsal güvene ve bilgi kaynaklarına uzanan bir bütünlük içinde tasarlandı. Amacımız gençler adına konuşmak veya onları tek bir siyasi kategori içinde tanımlamak değil; farklı gençlik deneyimlerinin nerelerde ayrıştığını, nerelerde ortaklaştığını ve siyasetle kurulan ilişkiyle nasıl yan yana geldiğini veriye dayanarak görünür kılmak.

Rapor boyunca bu doğrultuda benzerliklere en az farklılıklar kadar dikkat ettik. Parti tercihini gençlerin bütün kimliğini açıklayan bir değişken olarak görmedik, aynı kişilerde birlikte ortaya çıkan tutumları doğrudan neden-sonuç ilişkisi olarak yorumlamaktan kaçındık. Çünkü bu araştırmanın temel sorusu,

“Gençler ne düşünüyor?” sorusundan daha geniş: **Gençler hangi koşullarda yaşıyor, bu koşullar içinde siyasetle nasıl bir ilişki kuruyor ve söz sahibi olabilmek için nasıl bir siyasal ve kamusal alana ihtiyaç duyuyor?**

Elinizdeki rapor, bu sorulara tek ve nihai bir gençlik portresi çizerek değil Türkiye’de yaşayan 18-30 yaş arasındaki gençlerin farklı deneyimlerini, gerilimlerini ve ortaklıklarını görünür kılarak yanıt arıyor.

Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Araştırmanın temel bilgileri

- **Araştırma örneklemi:** Türkiye'de yaşayan 18-30 yaş arası gençler
- **Görüşme sayısı:** 1.255 kişi
- **Veri toplama yöntemi:** Bilgisayar destekli telefon görüşmesi (CATI)
- **Coğrafi kapsam:** NUTS-2 düzeyindeki 26 bölge
- **Saha tarihleri:** 27-31 Temmuz 2026
- **Ağırlıklandırmada kullanılan değişkenler:** Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, 2023 Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimleri ile 2024 Yerel Seçimlerindeki oy tercihleri

Raporun analitik yaklaşımı

Bu rapor, araştırma sonuçlarını yüzdeler hâlinde sıralamakla yetinmiyor. Her bölümde önce Türkiye genelindeki tablo sunuluyor. Ardından bulguları daha iyi anlamaya yardımcı olan demografik ve siyasi kırılımlar ile farklı sorular arasında kurulan ilişkiler inceleniyor. Analiz dört temel ilkeye dayanıyor:

- **Yorumlar veriye dayanıyor.** Bulgular önce ele alınan toplumsal meseleyle ilişkilendiriliyor; sayısal veriler ise yapılan değerlendirmeleri desteklemek ve ayrıntılandırmak için kullanılıyor.
- **Benzerlikler de farklılıklar kadar önem taşıyor.** Toplumsal veya siyasi açıdan farklı grupların bazı konularda benzer tutumlar göstermesi, gençlerin paylaştığı ortak deneyimleri anlamaya yardımcı oluyor.
- **Parti tercihi tek başına bir kimlik özeti sayılmıyor.** AK Parti, Yeni Parti, DEM Parti, Zafer Partisi ve diğer partilerin seçmenleri ile herhangi bir parti tercihi belirtmeyen gençler; ekonomik koşullar, duygular, katılım ve güven bakımından karşılaştırılıyor ancak her grup kendi içinde bütünüyle homojen kabul edilmiyor.
- **Birlikte görülen tutumlar arasında doğrudan neden-sonuç ilişkisi kurulmuyor.** İki tutumun aynı kişilerde birlikte görülmesi önemli bir mekanizmaya işaret edebilir fakat kesitsel araştırma tek başına hangisinin diğerine yol açtığını kanıtlamaz.

Raporun yol haritası

- **Birinci bölüm**, geçim koşulları, çalışma hayatı, kariyer planları, aile evinden ayrılma ve evlilik kararları üzerinden ekonomik sıkışmanın gençlerin yetişkinliğe geçişini nasıl etkilediğini inceliyor.
- **İkinci bölüm**, stres, çaresizlik, öfke, mutluluk ve umut düzeylerine odaklanıyor; bu duyguların ekonomik güvence, kariyer beklentileri ve siyasette söz sahibi olma algısıyla nasıl farklılaştığını ele alıyor.

- **Üçüncü bölüm**, siyasete ilgi ile oy verme niyeti arasındaki farkı değerlendiriyor. Gençlerin sandığa verdiği önem ile seçimlerin değişim yaratacağına ve gençlere söz hakkı sağlayacağına duydukları inanç birlikte inceleniyor.
- **Dördüncü bölüm**, daha fazla genç temsilci talebinden kişisel olarak siyasete girme isteğine, siyasetçilerle temastan seçim dışı katılıma ve sivil toplum üyeliğine uzanan katılım sürecini izliyor.
- **Beşinci bölüm**, parti tercihlerini ele alıyor. AK Parti ve Yeni Parti seçmenleri arasındaki farklılıklar, seçmen hareketleri ve tercih belirtmeyen gençlerin farklı tutumları aynı çerçevede değerlendiriliyor.
- **Altıncı bölüm**, gençlerin kurumlara duyduğu güveni ve kullandığı bilgi kaynaklarını inceliyor.

Raporun bölüm sıralaması belirli bir mantık izliyor. Analiz, gençlerin maddi koşullarından başlayarak duygu durumlarına, temsil ve katılım deneyimlerine, seçim tercihlerine ve kurumsal güvene doğru ilerliyor. Böylece seçim tercihleri, gençlerin gündelik hayatından bağımsız bir başlangıç noktası olarak değil, yaşadıkları ekonomik ve kamusal deneyimler içinde şekillenen bir sonuç olarak ele alınıyor. Çünkü gençlerin siyasetle kurduğu ilişkiyi anlamak, öncelikle içinde yaşadıkları koşulları anlamayı gerektiriyor.

01

Gençlerin Maddi Koşulları

Geçim kaygısı ve ertelenen hayat planları

Türkiye'de 18-30 yaş arasındaki gençlerin siyasal tutumlarını anlamak için yalnızca oy tercihlerine değil gündelik hayatlarını şekillendiren koşullara da bakmak gerekiyor. Araştırma, ekonomik sıkıntıların etkisinin çalışma hayatıyla sınırlı kalmadığını; aile evinden ayrılma, kariyer planlama ve evlilik gibi önemli hayat kararlarının zamanlamasını da etkilediğini gösteriyor. Gençlerin sorunu yalnızca daha az gelirle yaşamak değil, hayatlarında **hangi adımı ne zaman atabileceği konusunda hareket alanlarının giderek daralması.**

Gençlere bugün Türkiye'de kendilerini en çok etkileyen iki sorun sorulduğunda **ekonomi %65 ile ilk, işsizlik ise %41 ile ikinci sırada yer alıyor.** Bu sonuçlar, geçim koşulları ve çalışma hayatının gençlerin gündemindeki ağırlığını açıkça ortaya koyuyor. Soru en fazla iki yanıta izin verdiği için ekonomi başlığı, yüksek kiradan temel tüketim harcamalarına ve aile evinden ayrılamamaya kadar farklı deneyimleri bir arada yansıtıyor olabilir. Dolayısıyla gençlerin ekonomik gündemi yalnızca ücret düzeyinden oluşmuyor; bağımsız ve düzenli bir hayat kurabilme imkânını da kapsıyor.

Türkiye'de gençleri en çok etkileyen sorunlar sizce nelerdir? (En az 1, en çok 2 yanıt alınmıştır.)

Ekonomi	%65
İşsizlik	%41
Eğitim	%24
Adalet	%20
Bağımlılık/Uyuşturucu	%12
Barınma	%4
Sokak güvenliği	%4
Göç/Göçmenler	%3
Milli güvenlik/Terör	%3
Toplumsal cinsiyet eşitliği	%1
İklim krizi ve çevre sorunları	%1
Sağlık hizmetleri	%1

1.1 Geçinebilmek ekonomik güvence anlamına gelmiyor

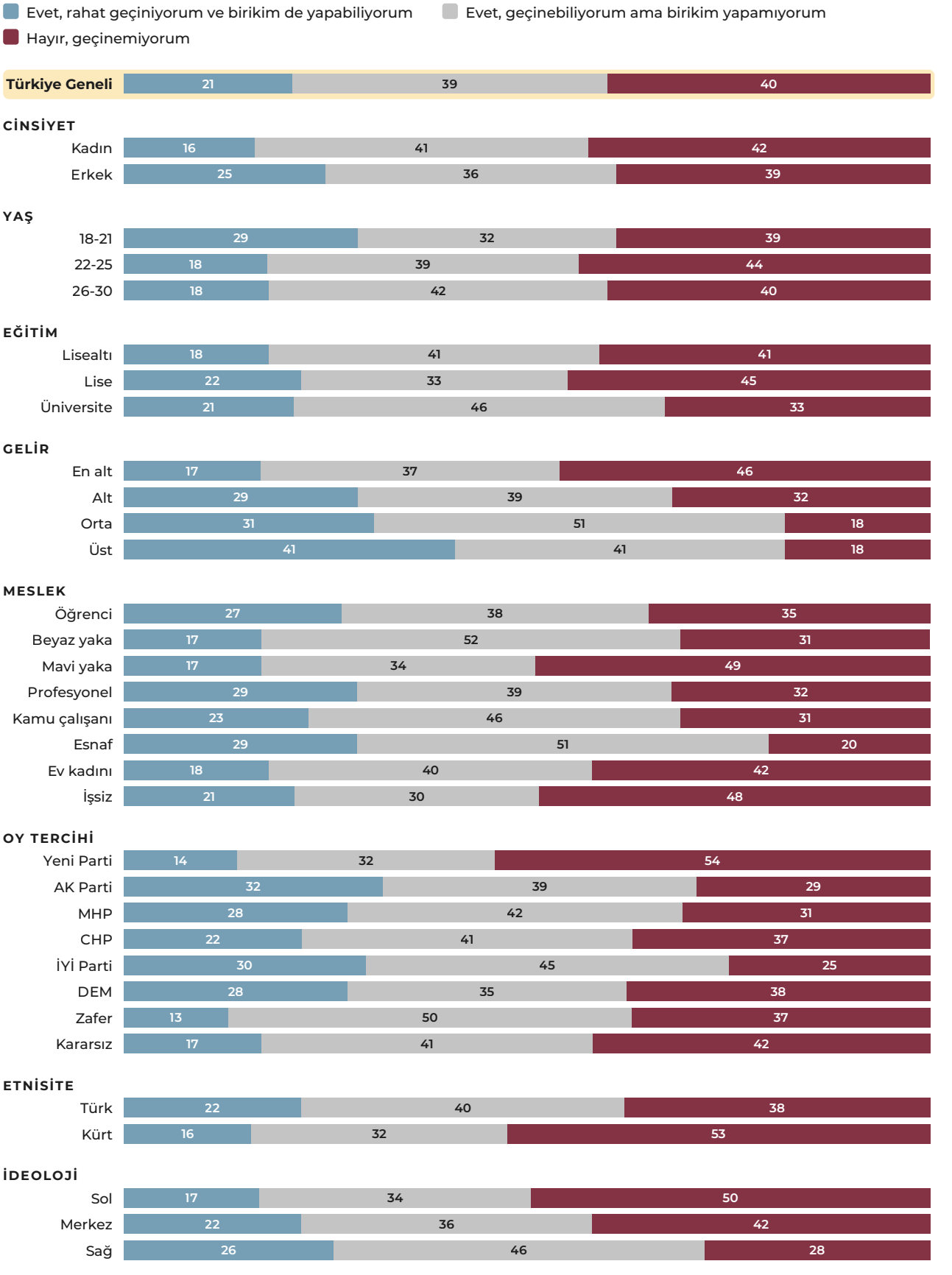
Gençlerin ekonomik durumunu yalnızca geçinemeyenlerin oranına bakarak değerlendirmek eksik bir tablo sunuyor. Çünkü temel giderleri karşılayabilmek ile ekonomik olarak güvende olmak aynı şey değil. Araştırmanın ortaya koyduğu kırılganlık, geçim sınırının hemen üzerinde yaşayan ancak beklenmedik bir harcamaya karşı hazırlığı bulunmayan geniş bir kesimi de kapsıyor.

KRİTİK BULGU

Ekonomik kırılganlık yalnızca günlük ihtiyaçları karşılayamamak anlamına gelmiyor. Geçinebildiği halde birikim yapamayan %39'luk kesimin de iş kaybı, beklenmedik bir gider, taşınma veya eğitim harcaması karşısında kullanabileceği bir güvencesi bulunmuyor. Geçinemeyen %40'lık grupla birlikte düşünüldüğünde gençlerin yaklaşık beşte dördü ekonomik açıdan kırılgan durumda.

Gençlerin %40'ı gelirinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini, %39'u geçinebildiğini ancak birikim yapamadığını söylüyor. Rahat geçinebildiğini ve birikim yapabildiğini belirtenlerin oranı ise %21. Başka bir ifadeyle, her beş gençten yaklaşık dördü ya bugünün ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyor ya da gelecekte karşılaşabileceği giderler için kaynak ayıramıyor.

GRAFİK 1

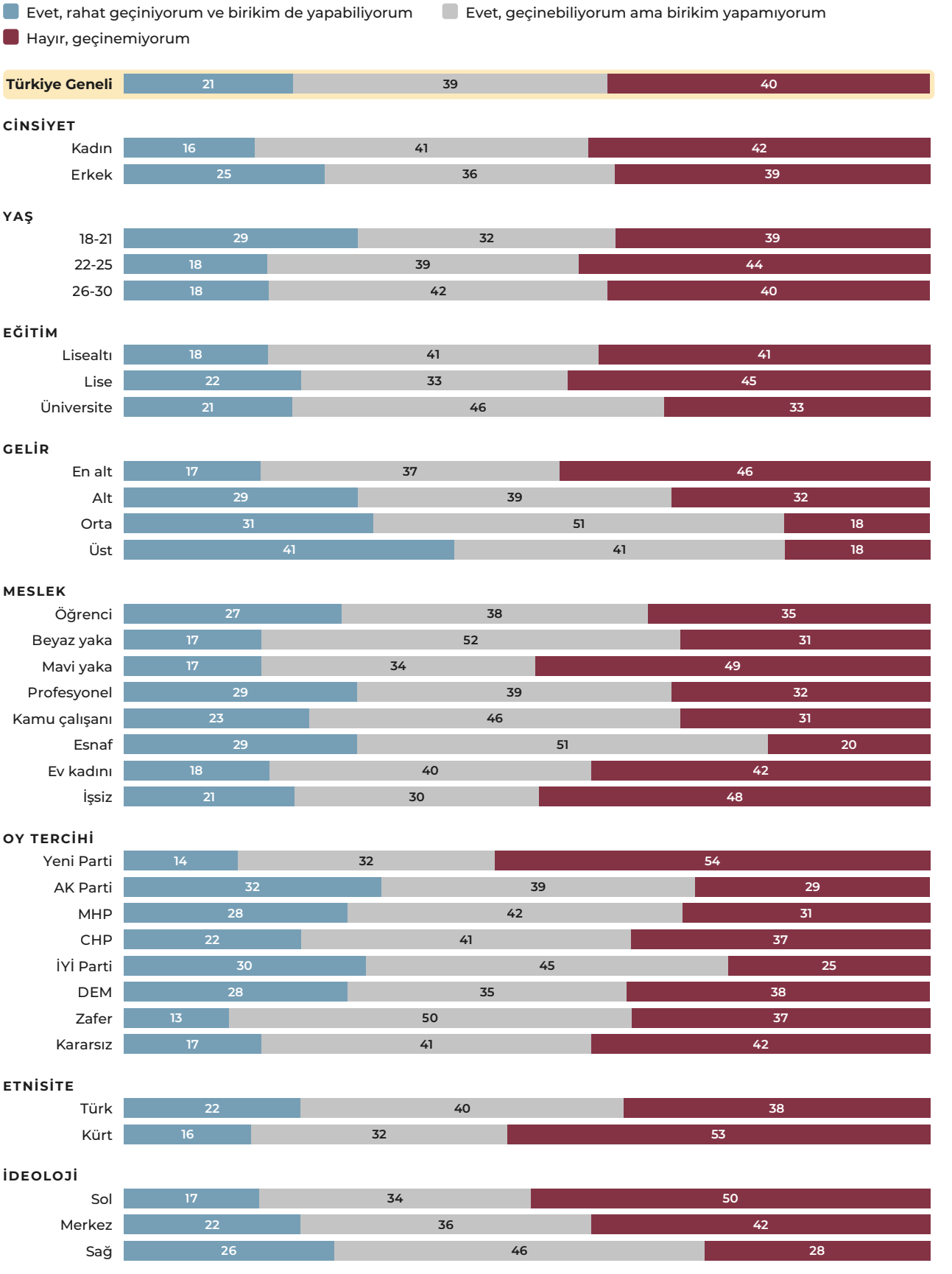
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Bu ayrım önemli; çünkü gelirinin bugünkü giderleri karşılamaya yetmesi, ekonomik güvenceye sahip olmak anlamına gelmiyor. Birikim yapamamak da genç yetişkinlik döneminde iseniz yalnızca tasarruf edememekten ibaret değil. Aile evinden ayrılmak, başka bir şehirde iş aramak, yeni bir eğitim almak veya kendi işini kurmak gibi kararların her biri mevcut gelirin ötesinde bir maddi kaynak gerektiriyor. **Dolayısıyla gençlerin ekonomik sorunu yalnızca bugün ne kadar harcayabilecekleriyle ilgili değil gelecekleri için yeni bir adım atabilecek maddi imkâna sahip olup olmadıklarını da kapsıyor.**

Hanedeki kişi başına düşen gelir yükseldikçe geçinemediğini belirten gençlerin oranı belirgin biçimde azalıyor:

- Asgari ücretin altında kalanlarda geçinememe %46
- Asgari ücretin bir ila iki katı gelire sahip olanlarda %32
- Asgari ücretin iki ila üç katı gelire sahip olanlarda %18

GRAFİK 2

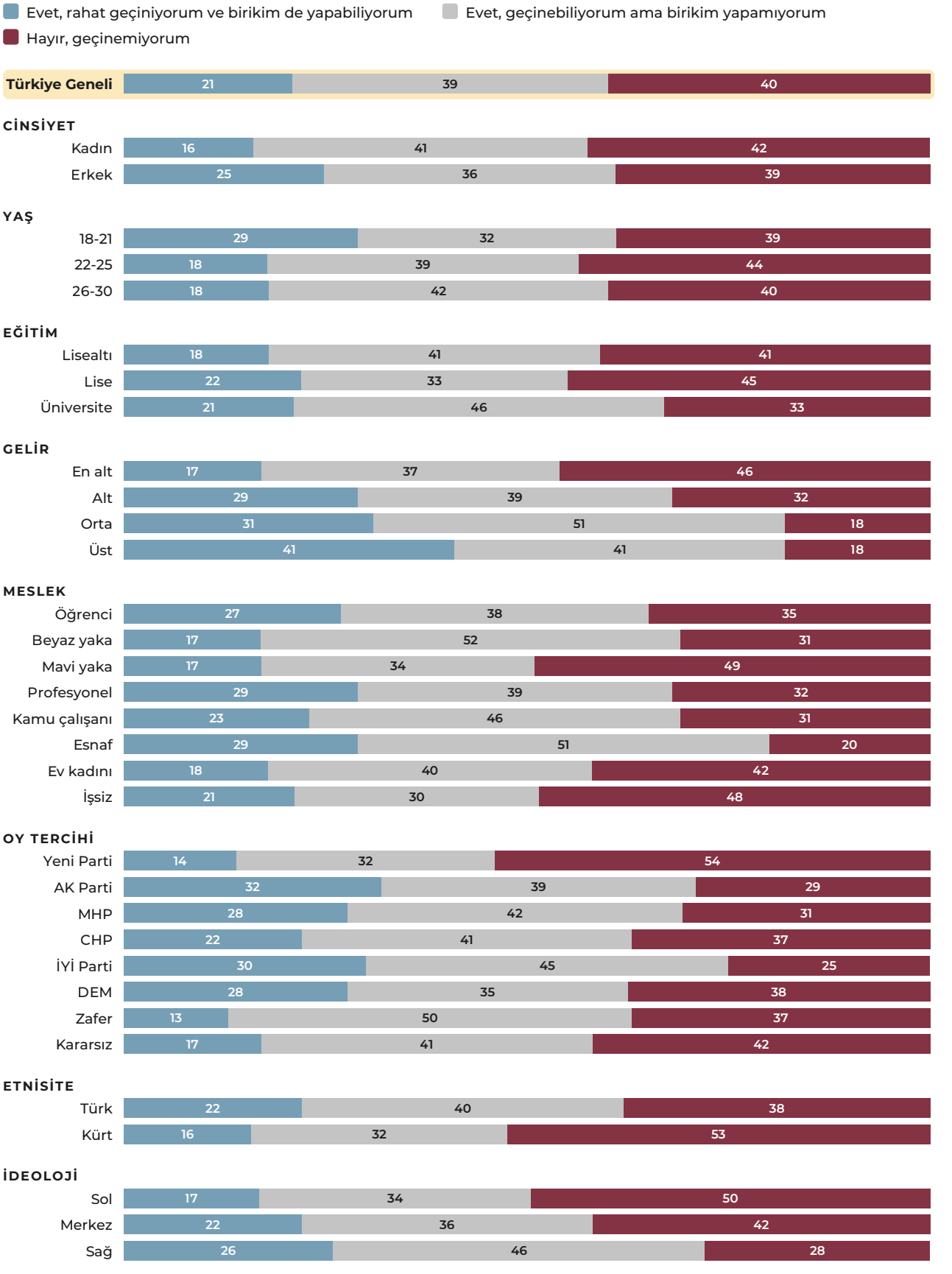

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Ekonomik sıkışmanın düzeyi, gençlerin çalışma durumuna göre değişiyor. Geçinemediğini belirtenlerin oranı mavi yakalı gençlerde %49, işsizlerde %48. Bu oran ev içi emeği üstlenen kadınlarda %42, öğrencilerde %35, beyaz yakalılar ile kamu çalışanlarında %31, esnafta ise %20. Ancak geçinebiliyor olmak ekonomik güvenceye sahip olmak anlamına gelmiyor: Beyaz yakalıların %52'si ve esnafın %51'i temel giderlerini karşılayabildiği hâlde birikim yapamadığını söylüyor.

Düzenli veya görece avantajlı bir işte çalışmak, en ağır geçim baskısını azaltıyor; ancak bağımsız bir gelecek kurmak için gerekli güvenceyi her zaman sağlamıyor. **Bir işe sahip olmak ile o iş sayesinde birikim yapabilmek, bağımsızlaşmak ve geleceğe yatırım yapabilmek aynı anlama gelmiyor.**

GRAFİK 3

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

1.2 Çalışma hayatına geçişte belirgin cinsiyet farkı

Eğitimden istihdama geçiş kadınlar ve erkekler için aynı şekilde ilerlemiyor. Genel istihdam oranları bu farkın boyutunu görünmez kılabiliyor. Yaş ve cinsiyet birlikte incelendiğinde ise iki grubun çalışma hayatıyla kurduğu ilişkinin belirgin biçimde ayrıştığı görülüyor.

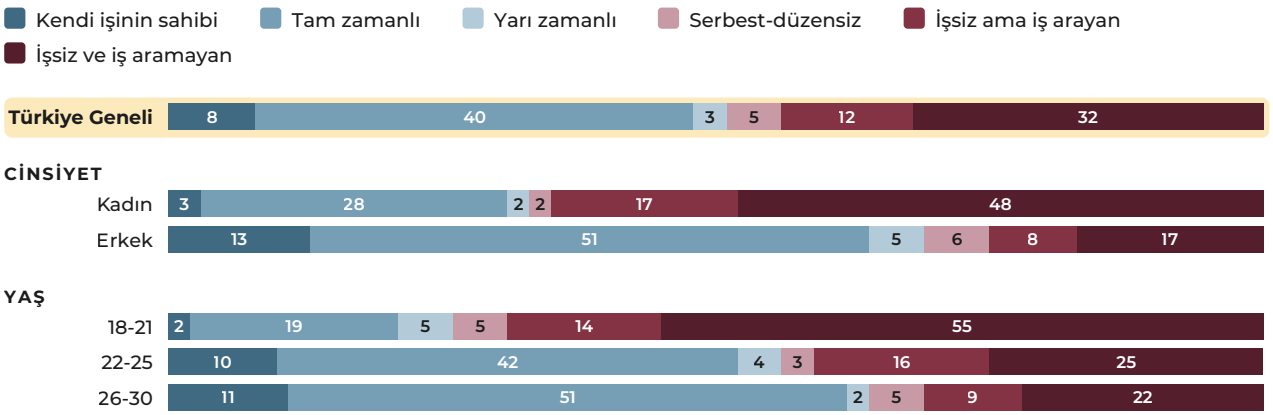
> **KRİTİK BULGU**
>
> 26-30 yaş grubunda çalışmayan ve iş aramayanların oranı erkeklerde %4 iken kadınlarda %42'ye ulaşıyor. Aynı yaş grubunda tam zamanlı çalışma oranı erkeklerde %66, kadınlarda ise %35. Başka bir ifadeyle aynı yaşlardaki kadınlar ve erkekler çalışma hayatında oldukça farklı deneyimler yaşıyor.

Gençlerin çalışma durumu da tek bir istihdam oranıyla açıklanamayacak kadar çeşitli:

- %40 tam zamanlı çalışıyor, %8 kendi işini yürütüyor
- %3 yarı zamanlı, %5 serbest veya düzensiz çalışıyor
- %12 çalışmıyor ancak iş arıyor
- %32 çalışmıyor ve iş aramıyor

Son grupta öğrenciler, ev içi sorumluluk üstlenenler ve farklı nedenlerle işgücüne katılmayanlar bir arada yer alıyor. Bu nedenle %32'lik oranı doğrudan işsizlik olarak değerlendirmek doğru değil. Bununla birlikte gençlerin yalnızca %40'ının tam zamanlı çalışması, düzenli ve tam zamanlı istihdamın gençlerin çoğunluğu tarafından paylaşılan bir deneyim olmadığını gösteriyor.

GRAFİK 4

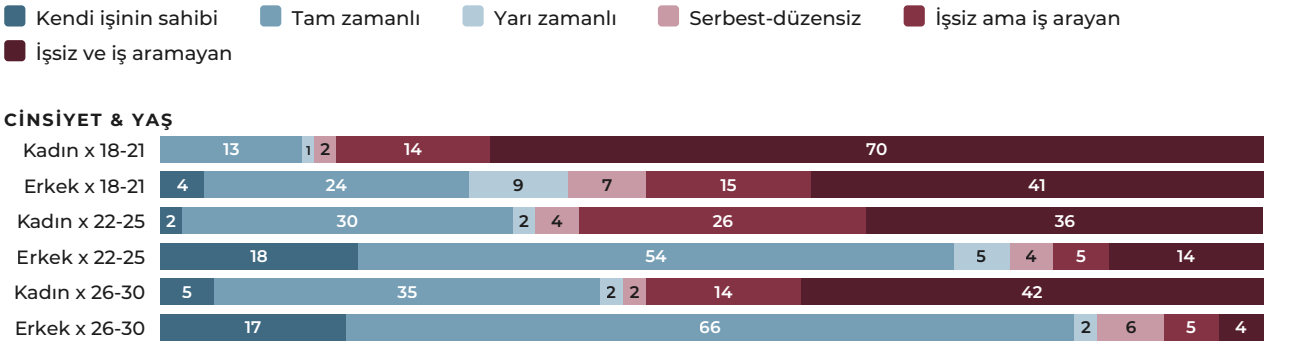

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Cinsiyet farkı yaş ilerledikçe büyüyor. Tam zamanlı çalışma oranı 18-21 yaş grubundaki erkeklerde %24, kadınlarda %13. Eğitimin büyük ölçüde devam ettiği bu dönemde tam zamanlı çalışma her iki grupta da düşük ve aradaki fark 11 puan.

22-25 yaş grubunda tam zamanlı çalışma oranı erkeklerde %54'e yükselirken kadınlarda %30'da kalıyor. 26-30 yaş grubunda ise erkeklerde %66'ya ulaşan oran, kadınlarda %35 düzeyinde. Böylece kadınlar ve erkekler arasındaki fark 18-21 yaş grubunda 11 puanken, 22-25 yaş grubunda 24 puana, 26-30 yaş grubunda ise 31 puana çıkıyor. Yaş ilerledikçe erkeklerin tam zamanlı istihdama katılımı hızla artarken kadınlarda aynı ölçüde bir artış görülmüyor.

GRAFİK 5

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Kesitsel bir araştırma, gençlerin zaman içindeki çalışma rotasını tek başına izlemeye imkân vermiyor. Buna rağmen yaş ilerledikçe erkeklerin tam zamanlı istihdama katılımının belirgin biçimde artması kadınlarda ise benzer bir artış görülmemesi göz ardı edilemeyecek bir eşitsizliğe işaret ediyor.

Tam da bu nedenle, çalışma hayatına katılımı yalnızca bireysel istekler ve tercihler üzerinden açıklamak eksik kalır. Türkiye'de aile, gençleri işsizlik ve gelir kaybı karşısında koruyan en güçlü dayanışma ağlarından biri. Ancak bu koruma, bağımsız hareket edebilme bakımından daha karmaşık sonuçlar doğurabiliyor. Özellikle kadınların çalışma hayatının dışında kaldığı durumlarda aile ekonomik güvence sağlarken, kişisel gelire sahip olma ve bağımsız karar verme imkânlarını da sınırlayabiliyor. Bu nedenle ailenin sağladığı destek ile yaratabildiği bağımlılığı birlikte değerlendirmek gerekiyor.

1.3 Kariyer planı değil, bekleme hali

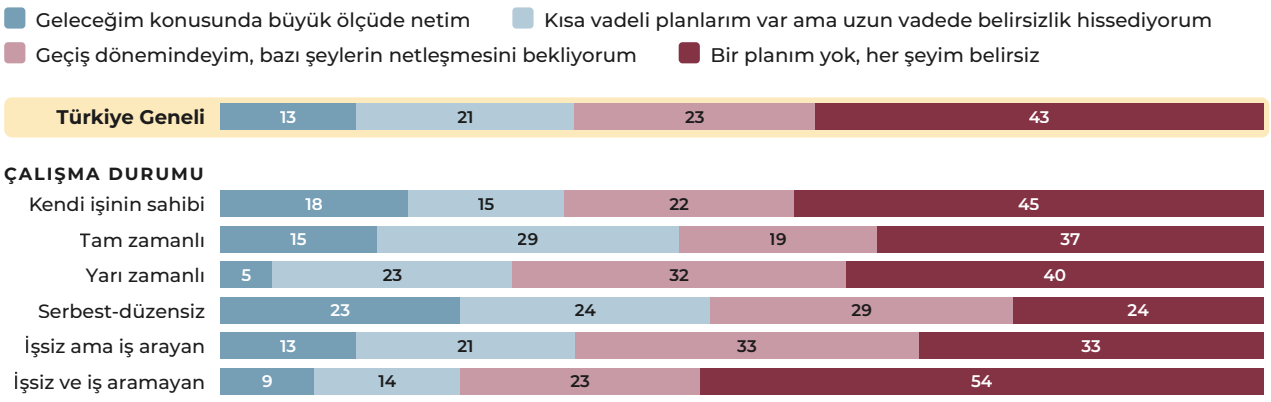
Plan yapmak yalnızca kişisel kararlılığa bağlı değil aynı zamanda bir imkân meselesi. Uzun vadeli bir kariyer planı inşası için öngörülebilir bir iş piyasasına, erişilebilir eğitim olanaklarına, bilgiye, destekleyici bir çevreye ve belirli ölçüde maddi güvenceye ihtiyaç var. Bu koşullar sağlanmadığında plansızlık yalnızca kararsızlık olarak okunamaz. Gençler çoğu zaman kendi adımlarını atmadan önce koşulların netleşmesini bekliyor.

KRİTİK BULGU

Gençlerin yalnızca %13'ü kariyerinin geleceğini büyük ölçüde net gördüğünü söylüyor. Herhangi bir planı olmadığını ve geleceğini bütünüyle belirsiz gördüğünü belirtenler ise %43 ile en geniş grubu oluşturuyor. Geçiş döneminde olduğunu ve bazı koşulların netleşmesini beklediğini söyleyenlerle birlikte gençlerin yaklaşık üçte ikisi ya bir plan kuramıyor ya da harekete geçmeden önce belirsizliğin azalmasını bekliyor.

Gençlerin %13'ü geleceğini büyük ölçüde net görüyor. %23'ü bir geçiş döneminde bulunduğunu ve bazı konuların netleşmesini beklediğini, %21'i kısa vadeli planları olmasına rağmen uzun vadede belirsizlik yaşadığını belirtiyor. Herhangi bir planı olmadığını söyleyenlerin oranı ise %43.

GRAFİK 6

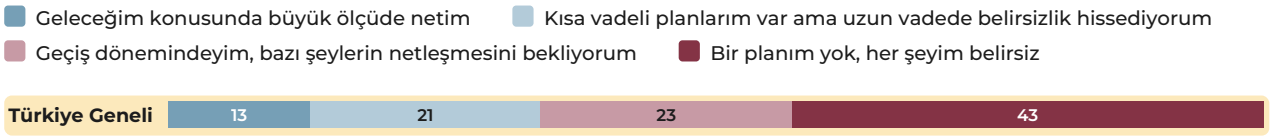

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Bu bekleyişi kişisel kararsızlık olarak görmek kolay ancak ortaya çıkan tablo bundan daha karmaşık. Koşulların sık değiştiği bir ortamda uzun vadeli kararlar almak zorlaşıyor. Gençler kısa vadeli planlara yöneliyor, bazı kararlarını erteliyor veya seçeneklerinin netleşmesini bekliyor. **Eğitimden işe, işten bağımsız yaşama geçişler düzenli biçimde ilerlemediğinde geçici olması beklenen durumlar uzuyor ve zamanla kalıcı hâle gelebiliyor.**

Kariyer planları eğitim düzeyine göre belirgin biçimde farklılaşıyor. Hiçbir kariyer planı olmadığını söyleyenlerin oranı lise altı eğitim düzeyindekilerde %63, lise mezunlarında %46, üniversite mezunlarında ise %23. Eğitim düzeyi yükseldikçe gençlerin bilgiye ve farklı seçeneklere erişimi artıyor olsa da belirsizlik bütünüyle ortadan kalkmıyor. Üniversite mezunlarının yalnızca %19'u geleceğini büyük ölçüde net gördüğünü söylüyor. %29'u bazı koşulların netleşmesini beklerken diğer %29'u yalnızca kısa vadeli planlar yapabildiğini belirtiyor. **Üniversite mezunlarında plansızlık daha düşük olsa da diploma öngörülebilir bir gelecek için tek başına yeterli olmuyor.**

GRAFİK 7

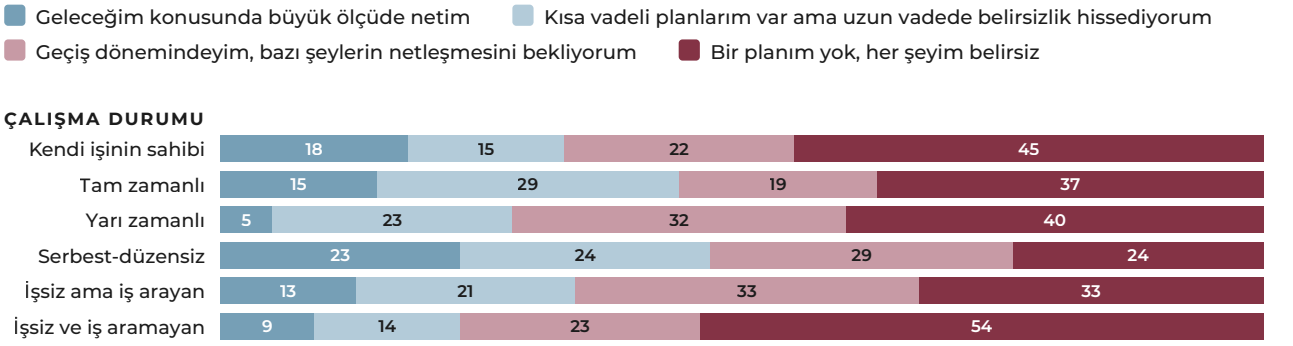

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Çalışıyor olmak da geleceğe ilişkin belirsizliği bütünüyle ortadan kaldırmıyor. Tam zamanlı çalışan gençlerin %37'si herhangi bir kariyer planı bulunmadığını söylüyor. Bu oran, çalışmayan ve iş aramayan gençlerde %54'e yükseliyor. Dolayısıyla kariyer belirsizliği istihdam dışında kalanlarda daha yaygın olsa da tam zamanlı çalışan gençlerin önemli bir bölümünü de etkiliyor.

Bir işe sahip olmak her zaman açık bir ilerleme rotası sunmuyor. İşin sürekliliği, ücretin alım gücü ve mesleki gelişim olanakları belirsiz olduğunda çalışmak bugünün ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olabiliyor; ancak geleceği planlamak için yeterli güvenceyi sağlamıyor.

GRAFİK 8

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

1.4 Aile evinden bağımsız yaşama geçiş erteleniyor

Gençlerin aileleriyle yaşamaya devam etmesi çoğu zaman kültürel nedenlerle açıklanıyor. Bayhan'a (2018) göre Türkiye'de aile dayanışması ve ebeveynlerle çocuklar arasındaki bağlar yaşam boyunca önemini koruyor; Batı toplumlarında öne çıkan bireyselleşmeye karşılık, Türkiye'de birlikte yaşama ve dayanışma daha merkezi bir yerde duruyor. Bu kültürel çerçeve önemli olsa da gençlerin neden bağımsız bir hayat kuramadığını tek başına açıklamıyor.

Araştırma bulguları, bağımsız yaşama geçişte maddi koşulların da belirleyici olduğunu gösteriyor. TÜİK'in Mayıs 2025 verilerinde işsizlik oranı %8,4 iken zamana bağlı eksik istihdamı, potansiyel işgücünü ve işsizleri birlikte kapsayan atıl işgücü oranı %31'e ulaşıyor **(egitimis.org.tr, 2025). Eryurt'un (2023) değerlendirdiği 2023 Gençlik Araştırması**'na göre ise 15-24 yaş arasındaki gençlerin %44'ünün kendisine ait bir odası bulunmuyor. Bu veriler tek başına gençlerin neden aile evinden ayrılamadığını kanıtlamasa da önemli bir kesimin gelir, istihdam ve yaşam alanı bakımından sınırlı imkânlara sahip olduğunu ortaya koyuyor.

Bu nedenle gençlerin aileleriyle yaşamasını yalnızca kültürel bir tercih olarak değerlendirmek yeterli değil. Araştırmamız, düzenli ve yeterli gelire erişememenin bağımsız yaşama geçişi ertelediğine işaret ediyor. **Aile dayanışması gençleri ekonomik baskı karşısında koruyor; ancak bağımsız bir hayat kurmanın önündeki maddi engelleri ortadan kaldırmıyor ve kimi zaman bu engellerin görünürlüğünü azaltabiliyor.**

> **KRİTİK BULGU**
>
> Kişi başına düşen hane geliri asgari ücretin altında olan gençlerde aileyle yaşama oranı %87. Gelirin asgari ücretin bir ila iki katı arasında olduğu grupta bu oran %58'e geriliyor. İki grup arasındaki 29 puanlık fark, aile evinden ayrılabilmenin gelir düzeyiyle yakından ilişkili olduğunu ve bağımsız yaşam için belirgin bir maddi eşik bulunduğunu düşündürüyor.

Gençlerin yaşam düzenini değerlendirmeden önce medeni durum dağılımına bakmak gerekiyor. Araştırmaya katılanların %66'sı hiç evlenmemiş, %33'ü evli, %1'i ise boşanmış veya eşini kaybetmiş. Ancak genel oran, araştırmanın kapsadığı geniş yaş aralığı dikkate alınarak yorumlanmalı. **Hiç evlenmemiş olanların oranı 18-21 yaş grubunda %96 iken 26-30 yaş grubunda %46'ya düşüyor.** Bu nedenle toplamda görülen %66'lık oran, tek başına gençlerin evlilikten uzaklaştığının veya aile kurumunun zayıfladığının

göstergesi olarak değerlendirilemez. Ekonomik koşulların etkisini anlayabilmek için gençlerin kiminle yaşadığına ve bu koşulların evlilik kararlarını nasıl etkilediğine ilişkin kendi değerlendirmelerine bakmak daha anlamlı.

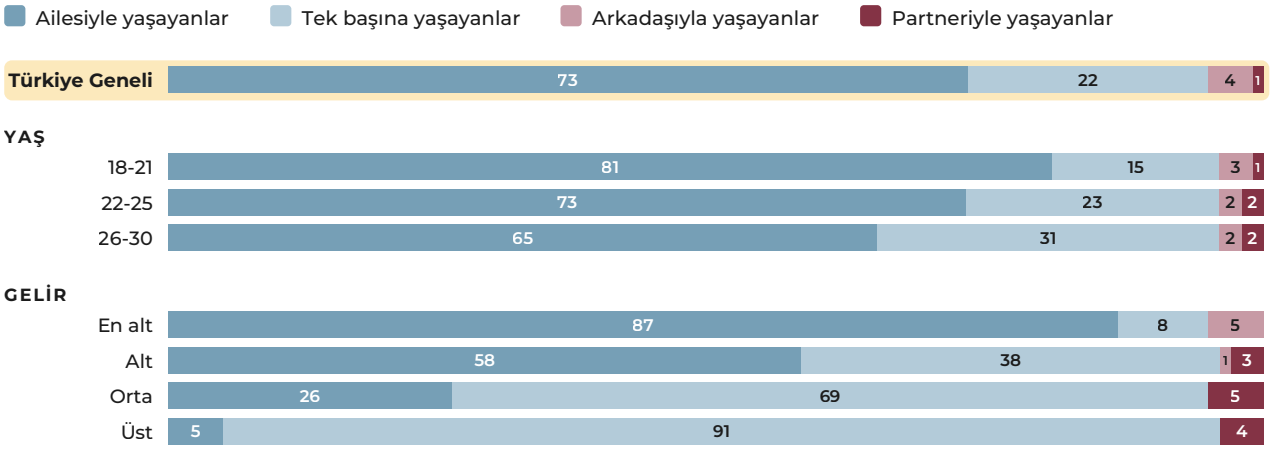
GRAFİK 9 **Medeni durum**

66%	32,6%	1,4%
Bekar	Evli	Boşanmış

Hiç evlenmemiş veya boşanmış gençlerin %73'ü ailesiyle birlikte yaşıyor. Bu grupta tek başına yaşayanların oranı %22, arkadaşlarıyla yaşayanların oranı %4, partneriyle yaşayanların oranı ise %1.

Aileyle yaşama oranı yaş ilerledikçe azalıyor: 18-21 yaş grubunda %81 olan oran, 22-25 yaş grubunda %73'e, 26-30 yaş grubunda ise %65'e düşüyor. Gençlerin eğitim döneminde ve çalışma hayatının ilk yıllarında aileleriyle yaşaması Türkiye'de yaygın bir örüntü. Ancak 26-30 yaş grubunda da çoğunluğun aile evinde yaşamayı sürdürmesi ve bu oranın gelir yükseldikçe belirgin biçimde azalması dikkat çekiyor. Bu ilişki, bağımsız bir yaşam düzeni kurabilmenin maddi imkânlarla yakından bağlantılı olduğunu gösteriyor.

GRAFİK 10

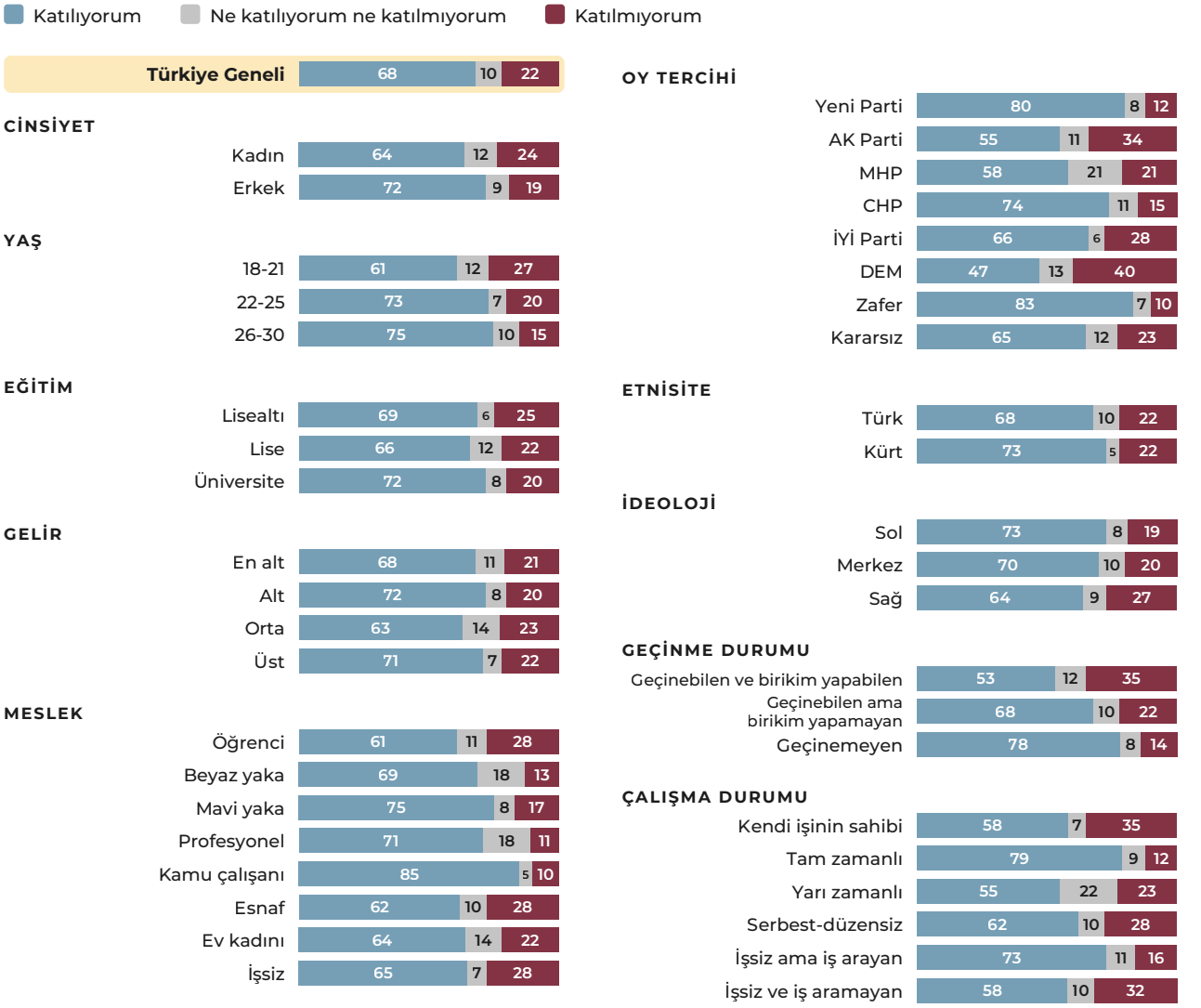

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Evlilik kararına ilişkin sonuçlar da ekonomik koşulların gençlerin hayat planları üzerindeki etkisini ortaya koyuyor. **Hiç evlenmemiş gençlerin %68'i mevcut ekonomik koşulların evlilik kararını ertelemesinde etkili olduğunu** belirtiyor. Bu görüşe katılmayanların oranı %22, kararsız kalanların oranı ise %10.

Bu soru gençlerin evlenmek isteyip istemediğini ölçmüyor. Bu nedenle her erteleme yanıtını, önceden planlanmış bir evliliğin gecikmesi olarak yorumlamak doğru olmaz. Buna rağmen hiç evlenmemiş gençlerin üçte ikisinden fazlasının ekonomik koşulların etkisini dile getirmesi, evlilik kararının yalnızca değerler ve kişisel tercihlerle açıklanamayacağını, maddi imkânların da bu kararda önemli bir yer tuttuğunu gösteriyor.

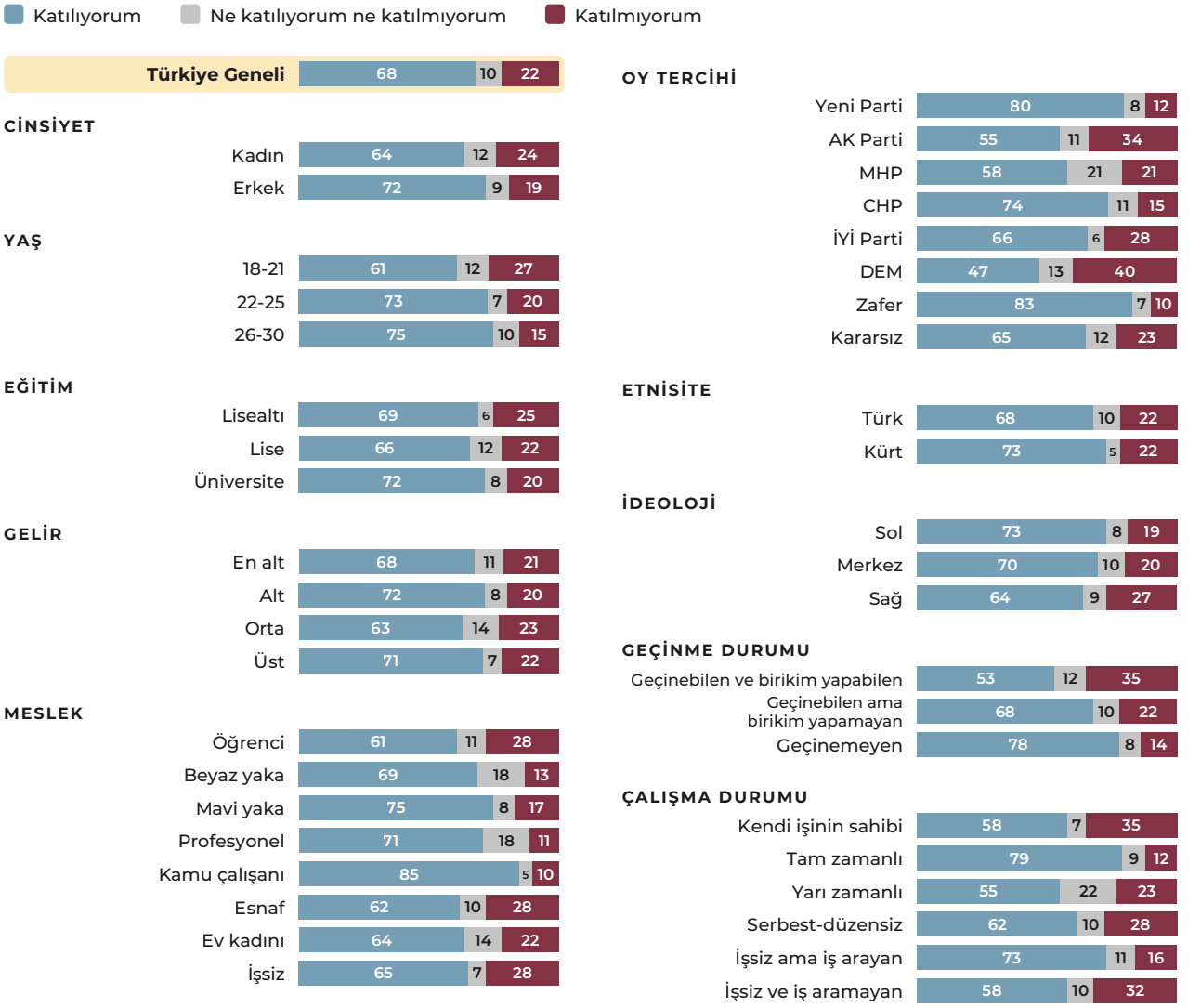
GRAFİK 11

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Ekonomik koşulların evlilik kararını ertelediğini söyleyenlerin oranı yaşla birlikte artıyor. Bu oran 18-21 yaş grubunda %61 iken 22-25 yaş grubunda %73'e, 26-30 yaş grubunda ise %75'e yükseliyor. En genç grupta evlilik henüz uzak bir ihtimal olabilirken, yaş ilerledikçe düzenli gelir, barınma ve yeni bir ev kurma ihtiyacı daha somut hâle geliyor. **Böylece ekonomik sıkıntılar, geleceğe ilişkin genel bir kaygı olmanın ötesine geçerek güncel bir hayat kararını doğrudan etkileyen bir engele dönüşüyor.**

GRAFİK 12

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Geçinme düzeyine göre ortaya çıkan kademeli fark, ekonomik güvencenin evlilik kararındaki önemini daha açık gösteriyor:

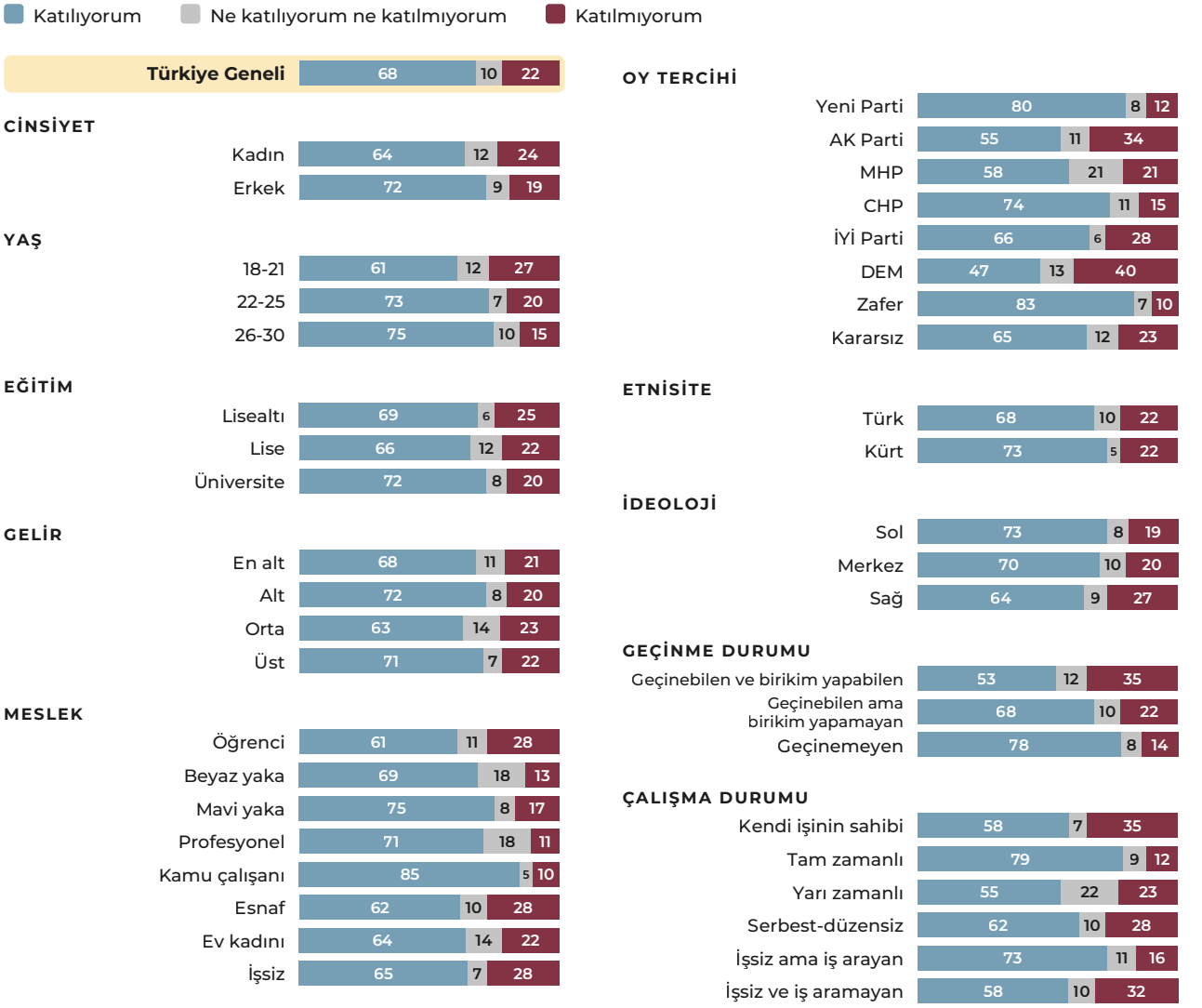
- Rahat geçinebilen ve birikim yapabilenlerde ekonomik nedenlerle evliliği erteleme oranı %53,
- Geçinebilen fakat birikim yapamayanlarda bu oran %68,
- Geçinemeyenlerde ise %78.

En rahat geçinenlerle geçinemeyenler arasındaki 25 puanlık fark, ekonomik kırılganlık arttıkça evlilik kararının daha fazla etkilendiğini gösteriyor.

Aileden ayrı bir eve çıkmak yalnızca aylık giderleri karşılayacak bir gelir gerektirmiyor. Kira, eşya, taşınma ve beklenmedik harcamalar karşısında kullanılabilecek birikime ve düzenli gelir güvencesine de ihtiyaç var. **Tam zamanlı çalışan ve hiç evlenmemiş gençlerde ekonomik nedenlerle evliliği erteleme oranının %79'a ulaşması, bir işe sahip olmanın ekonomik engelleri tek başına ortadan kaldırmadığını düşündürüyor.**

Burada belirleyici olan yalnızca çalışmak değil işin sunduğu gelirin yeterliliği ve sürekliliği, çalışma koşullarının öngörülebilirliği, sosyal haklar ve birikim yapabilme imkânı. Türkiye'de gençlerin güvencesizliğini inceleyen nitel bir araştırmada da gençlerin iyi bir işi düzenli çalışma saatleri, düzenli maaş ve izin hakkıyla tanımladığı, mevcut çalışma koşullarının ise çoğu zaman bu beklentileri karşılamadığı görülüyor. Aynı çalışma, geçim sıkıntısı yaşayan gençler için ailenin temel ekonomik güvence olmaya devam ettiğine de dikkat çekiyor (Telek vd., 2020). **Dolayısıyla mesele yalnızca bir işe sahip olmak değil, o işin bağımsız bir hayat kurmaya yetecek güvenceyi sağlayıp sağlamaması.**

GRAFİK 13

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Bölüm sonucu: Ekonomik güvencesizlik gençlerin hayatlarını planlama gücünü daraltıyor

Bu bölümde ele alınan bulgular ortak bir tablo ortaya koyuyor. Gençlerin önemli bir bölümü ya temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyor ya da geçinebilse bile birikim yapamıyor. Çalışma hayatına geçiş kadınlar ve erkekler için eşit ilerlemiyor. Eğitim düzeyi yükseldikçe kariyer planı kurabilenlerin oranı artsa da diploma geleceği güvence altına almaya yetmiyor. Aileyle yaşamak ekonomik baskıyı hafifletirken

bağımsız bir hayata geçiş erteleniyor. Evlilik gibi temel kararlar da giderek daha fazla maddi imkânlara bağlı hale geliyor. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde ekonomik sıkıntıların yalnızca bugünkü yaşam standardını değil gençlerin hayatlarında hangi adımı ne zaman atabileceklerini de etkilediğini gösteriyor.

Bu tablo, bütün gecikmelerin zorunlu olduğu, ailesiyle yaşayan her gencin bağımlı sayılması gerektiği veya kariyer planı olmayan herkesin edilgen olduğu anlamına gelmiyor. Gençlik dönemi zaten eğitim, iş, yerleşim ve ilişkiler açısından geçişler içeriyor. Ancak bu geçişler yalnızca kişisel tercihlerle şekillenmiyor. Furlong ve Cartmel (2007), yetişkinliğe geçiş süresinin uzadığını ve seçeneklerin çoğalmasına rağmen sürecin daha belirsiz hâle geldiğini; sınıf ve toplumsal cinsiyet gibi yapısal eşitsizliklerin etkisini koruduğunu vurguluyor. **Nitekim refah devletinin kurumsal destek sağladığı gelişmiş ülkelerde evden ayrılma ortalama 21–26 yaş bandında öngörülebilir ve kişisel bir hat izlerken (Eurostat, 2024; Furlong & Cartmel, 2007), Türkiye'de OECD ortalamasının iki katını aşan ne eğitimde ne istihdamda olma (NEET) oranları yapısal bir tıkanıklığa işaret etmektedir (OECD, 2024). Türkiye'deki ayırt edici sorun, bu geçişlerin önemli bir bölümünün kişisel tercihten çok ekonomik koşulların izin verdiği zamanda gerçekleşmesi; gençliğin otonom bir gelecek inşasından ziyade askıda kalma haline** (waithood) **dönüşmesidir (Honwana, 2012).**Gençler artık çocuk değil ancak düzenli işe, bağımsız konuta veya aile kurmak için gerekli kaynaklara erişemediklerinde yetişkinliğe atfedilen rolleri üstlenemiyor. Kavram edilgen bir bekleyişi değil gençlerin sınırlı imkânlar içinde hayatlarını sürdürmek için geliştirdikleri farklı yolları da kapsıyor. **Ekonomik güvencesizlik böylece yalnızca gençlerin yaşam standardını düşürmüyor. Kendi hayatlarının yönünü ve zamanlamasını belirleme imkânlarını da daraltıyor.**

Maddi koşulların gençlerin geleceği üzerindeki bu etkisi duygu dünyalarından ayrı düşünülemez. Geçim baskısı, belirsiz kariyer beklentileri ve ertelenen hayat kararları, stres, öfke ve çaresizliğin güçlendiği, umudun ise daha kırılgan hâle geldiği bir zemin oluşturuyor. Bir sonraki bölüm, ekonomik sıkışmanın gençlerin nasıl hissettiğine nasıl yansıdığını ele alıyor.

02

Duygusal Durum

Stres ve öfke ağır basıyor, umut sürüyor

Ekonomik sıkışma yalnızca gençlerin harcamalarını ve hayat planlarını etkilemiyor geleceğe nasıl baktıklarına da yansıyor. Geçimini sağlamak, kariyerini planlamak veya bağımsız bir yaşam kurmak konusunda belirsizlik yaşayan gençler için gelecek kaygısı gündelik hayatın bir parçası haline geliyor. Bununla birlikte gençlerin hissettiklerini yalnızca ekonomik koşullarla açıklamak veya duygu dünyalarını tek kelimeyle "umutsuz" olarak tanımlamak doğru değil. **Araştırmanın ortaya koyduğu tablo daha karmaşık: Stres yaygın, öfke ve çaresizlik güçlü, umut ise zayıflasa da bütünüyle kaybolmuş değil.**

Araştırmada gençlerden son dönemde hissettikleri beş duyguyu 1'in "hiç hissetmiyorum", 10'un ise "çok hissediyorum" anlamına geldiği bir ölçek üzerinden değerlendirmeleri istendi. Bu yanıtlar gençlerin kendi duygu durumlarına ilişkin değerlendirmelerini yansıtıyor. Klinik bir ruh sağlığı ölçümü veya tanı niteliği taşımıyor. Bu nedenle bulgular gençlerde ruh sağlığı sorunlarının yaygınlığını gösteren veriler olarak değil, içinde yaşadıkları toplumsal koşulları duygusal açıdan nasıl deneyimlediklerini gösteren bir tablo olarak okunmalı.

2.1 Stres en yüksek, umut en düşük düzeyde hissediliyor

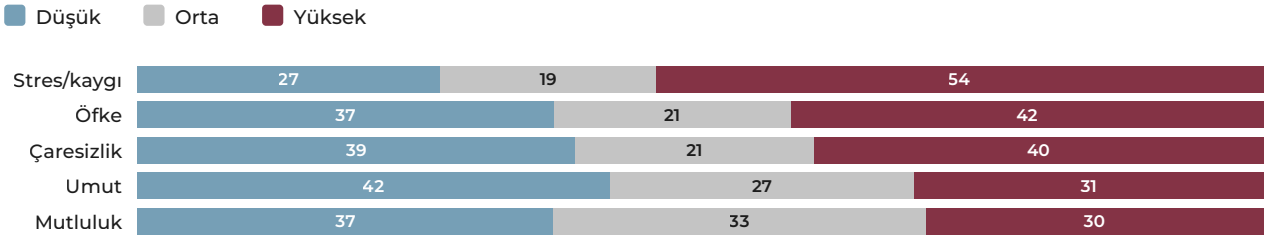
Beş duygu birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin olumsuz duyguları olumlu duygulara göre daha yoğun yaşadığı görülüyor. Mutluluk ve umut bütünüyle kaybolmuş değil ancak stres, öfke ve çaresizliği dengeleyecek düzeye ulaşmıyor.

> **KRİTİK BULGU**
>
> Umut, 5,0 ortalamayla ölçülen beş duygu arasında en düşük düzeyde hissedilen duygu. Gençlerin %42'si umudu düşük düzeyde hissederken, yüksek düzeyde umut hissedenlerin oranı %31'de kalıyor. Mutlulukta da benzer bir tablo var. Gençlerin %37'si mutluluğu düşük, %30'u yüksek düzeyde hissediyor. Olumlu duygular varlığını korusa da gençlerin çoğunluğu için güçlü bir deneyime dönüşmüyor.

Puanların 1-4 arasında olması "düşük", 5-6 arasında olması "orta", 7-10 arasında olması ise "yüksek" düzey olarak kabul edildiğinde genel tablo şöyle:

- **Stres en yaygın duygu.** Ortalama stres puanı 6,4; stresi yüksek düzeyde hissedenlerin oranı %54.
- **Öfke ve çaresizlik de geniş bir kesimi etkiliyor.** Öfke ortalaması 5,5 ve yüksek düzeyde öfke hissedenlerin oranı %42. Çaresizlik ortalaması 5,3. Bu duyguyu yüksek düzeyde hissedenlerin oranı %40.
- **Olumlu duygular daha düşük düzeyde kalıyor.** Mutluluk ortalaması 5,1 ve yüksek düzeyde mutluluk hissedenlerin oranı %30. Umut ortalaması 5,0. Yüksek düzeyde umut hissedenlerin oranı ise %31.

GRAFİK 14

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Gençlerin duygu dünyası, olumlu ve olumsuz duyguların birbirini dışladığı iki ayrı gruba ayrılmıyor. Aynı genç, stres veya öfke yaşarken geleceğe dair umudunu da koruyabiliyor. Duyguların birlikte görülme biçimleri bu iç içeliği açıkça ortaya koyuyor. **Gençlerin %34'ü hem yüksek stres hem de yüksek öfke hissediyor. %26'sı ise yüksek stres, öfke ve çaresizliği aynı anda yaşıyor.** Buna karşılık %17'si yüksek stresle birlikte yüksek umut, %22'si de yüksek umutla birlikte yüksek mutluluk hissediyor.

Başka bir ifadeyle, yaklaşık her dört gençten biri stres, öfke ve çaresizliği birlikte yaşarken, bir başka kesim yoğun baskıya rağmen geleceğe dair umudunu koruyor. Bu tablo, gençleri yalnızca "umutlu" veya "umutsuz" olarak sınıflandırmanın yetersiz kaldığını gösteriyor.

İki duyguyu birlikte yüksek düzeyde yaşayanların oranı (%)

Duygular	Stres/kaygı	Çaresizlik	Öfke	Mutluluk	Umut
Stres/kaygı	-	%34	%34	%16	%17
Çaresizlik	%34	-	%29	%11	%11
Öfke	%34	%29	-	%12	%11
Mutluluk	%16	%11	%12	-	%22
Umut	%17	%11	%11	%22	-

Bu duyguların bir arada görülmesi, Türkiye'deki gençleri "mutsuz bir kuşak" gibi tek boyutlu bir ifadeyle tanımlamanın yetersiz kaldığını gösteriyor. Stres, belirsizlik karşısında hissedilen sürekli baskıyla, öfke mevcut koşullara verilen tepkiyle, çaresizlik ise bu koşulları değiştirecek imkânlara sahip olmadığı düşüncesiyle ilişkili olabilir.

Umut bütünüyle kaybolmadığı için gençlerin geleceğe tamamen karanlık baktığı da söylenemez. Ancak **umudun stres ve öfkeyle birlikte yaşanması, gelecek beklentisinin güven ve öngörülebilirlikten çok temkinli ve kırılgan bir olasılık olarak korunduğunu** düşündürüyor.

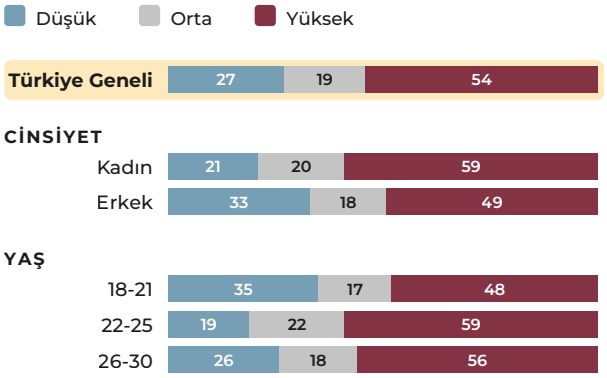
2.2 Kadınlarda duygular daha yoğun, öfkede cinsiyet farkı yok

Duygu göstergeleri cinsiyete göre tek yönde ayrışmıyor. Kadınlar stres ve çaresizliği erkeklerden daha yoğun hissederken mutluluk ve umut ortalamalarında da daha yüksek değerler bildiriyor. Öfke ise cinsiyet farkının görülmediği tek duygu.

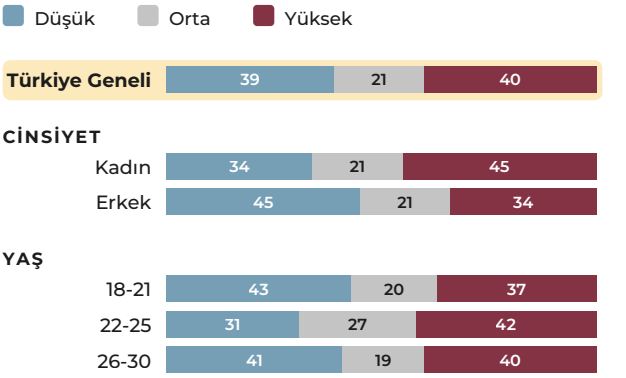
Kadınlarda stres ortalaması 6,8, erkeklerde 6,0; çaresizlik ortalaması ise sırasıyla 5,7 ve 5,0. Yüksek stres hissedenlerin oranı kadınlarda %59, erkeklerde %49. Yüksek çaresizlik hissedenlerin oranı kadınlarda %45, erkeklerde %34. Buna karşılık mutluluk ortalaması kadınlarda 5,3, erkeklerde 4,8; umut ortalaması da kadınlarda 5,2, erkeklerde 4,7. Yüksek öfke hissedenlerin oranı ise her iki grupta da %42.

Bu sonuçlar, kadınların duygu durumunu yalnızca "daha olumsuz" diye nitelemenin yetersiz kaldığını gösteriyor. Kadınlar hem stres ve çaresizliği hem de mutluluk ve umudu erkeklerden daha yüksek düzeyde bildiriyor.

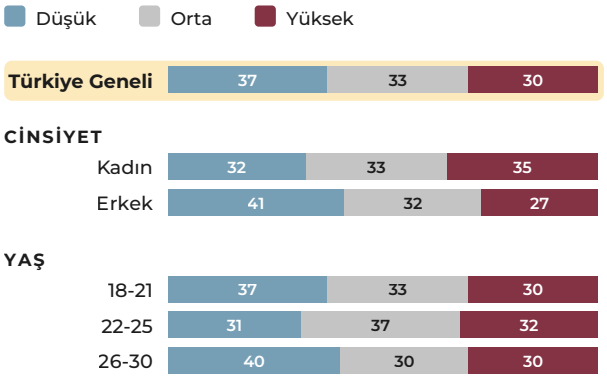
GRAFİK 15 **Stres**

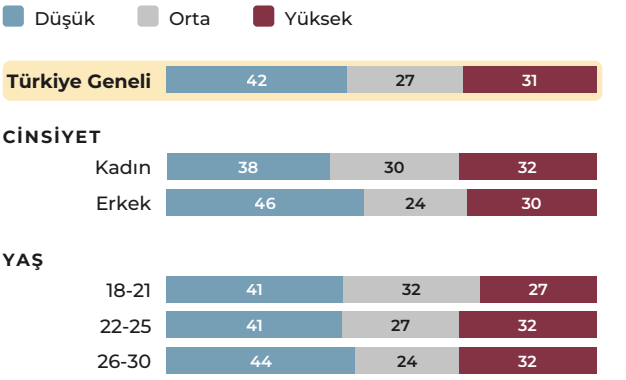
GRAFİK 16 **Çaresizlik**

GRAFİK 17 **Mutluluk**

GRAFİK 18 **Umut**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Kadınların hem olumlu hem de olumsuz duygulara daha yüksek puan vermesi, duygusal deneyimlerini daha yoğun bildirdiklerini gösteriyor. Ancak bu farkın yaşam koşullarından, duyguları yaşama biçiminden veya bunları ifade etme eğiliminden ne ölçüde kaynaklandığını araştırma tek başına ayırt etmeye imkân vermiyor. Bununla birlikte kadınlarda umut ve mutluluk ortalamalarının da daha yüksek olması, yüksek stres ve çaresizliğin genel bir karamsarlıkla eş tutulamayacağını gösteriyor.

Yaş grupları arasındaki en belirgin fark stres düzeyinde görülüyor. Stres ortalaması 18-21 yaş grubunda 5,8 iken 22-25 yaş grubunda 6,7'ye yükseliyor; 26-30 yaş grubunda ise 6,6 düzeyinde kalıyor. Yüksek stres hissedenlerin oranı da aynı yaş gruplarında sırasıyla %48, %59 ve %56.

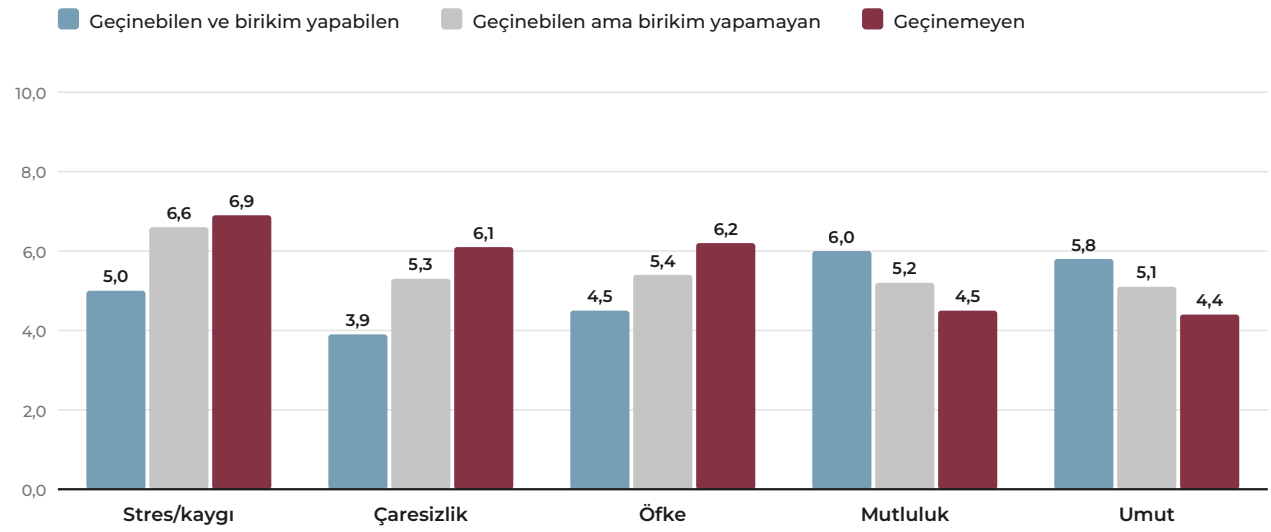
Stresteki en keskin artışın 18-21 yaş grubundan 22-25 yaş grubuna geçerken görülmesi dikkat çekiyor. Bu artış, eğitimden istihdama, öğrencilikten mesleki hayata ve aile desteğinden daha bağımsız bir geçim düzenine geçişlerin yoğunlaştığı bu dönemde yaşanan baskıyla ilişkili olabilir.

2.3 Maddi güvence ve kariyer planı duygusal durumla birlikte değişiyor

Geçinme düzeyi, beş duygunun tamamında kademeli bir ayrışmayla birlikte görülüyor. Maddi güvence azaldıkça stres, öfke ve çaresizlik yükselirken mutluluk ve umut geriliyor.

Rahat geçinip birikim yapabilen gençlerde stres ortalaması 5,0 iken geçinemeyenlerde 6,9'a çıkıyor. Aynı iki grup arasında çaresizlik 3,9'dan 6,1'e, öfke 4,5'ten 6,2'ye yükseliyor; mutluluk 6,0'dan 4,5'e, umut ise 5,8'den 4,4'e düşüyor. Geçinebilen ancak birikim yapamayan gençlerin beş duyguda da bu iki grubun arasında yer alması, maddi güvence ile duygusal durum arasındaki ilişkinin kademeli bir örüntü izlediğini gösteriyor.

GRAFİK 19 **Geçinme durumuna göre duygu durumu**

Ortalama puan (1: hiç hissetmiyorum, 10: çok hissediyorum).

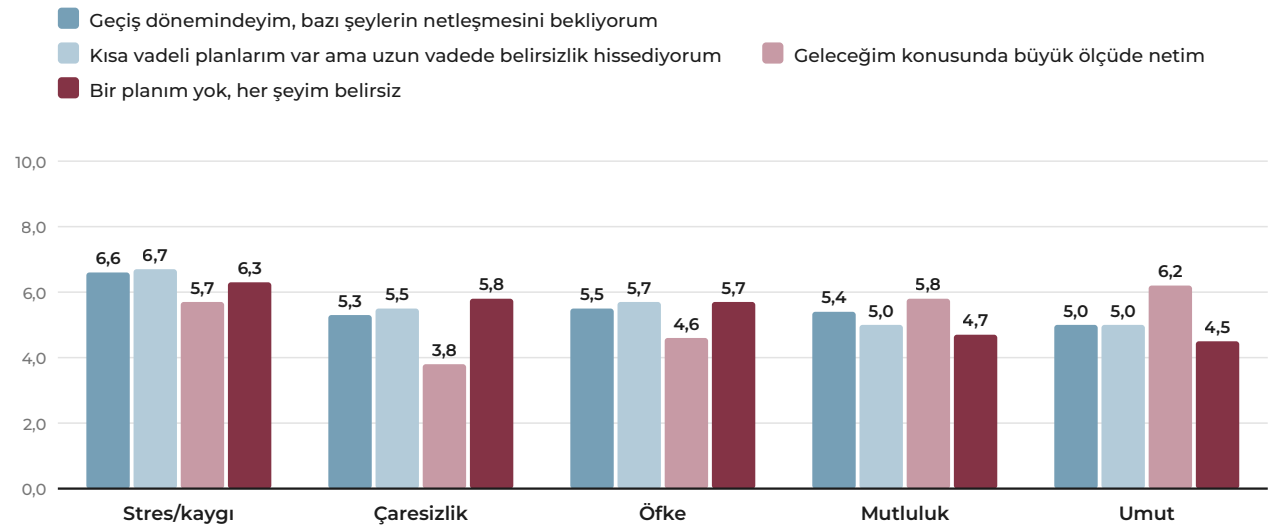
KRİTİK BULGU

Geçinme düzeyine göre en büyük duygu farkı çaresizlikte görülüyor. Rahat geçinip birikim yapabilenlerde 3,9 olan çaresizlik ortalaması, geçinemeyenlerde 6,1'e yükseliyor. Beş duygu arasındaki en geniş farkı oluşturan bu 2,2 puanlık değişim, maddi güvencesizliğin koşullar karşısında hissedilen güçsüzlükle yakından ilişkili olduğunu gösteriyor.

Ekonomik duruma göre beş duygunun da tutarlı biçimde ayrışması, ilişkinin tek bir duyguyla sınırlı kalmadığını; duygusal tablonun bütününe yayıldığını gösteriyor. Ancak kesitsel veriler, ekonomik güçlüğün duygusal yıpranmaya tek başına neden olduğu sonucuna varmaya imkân vermiyor. Duygusal durum çalışma hayatına katılımı ve gelir elde etme imkânlarını etkileyebileceği gibi sağlık, aile ilişkileri ve diğer yaşam koşulları da her iki alan üzerinde rol oynayabilir. Araştırmanın güvenle ortaya koyduğu sonuç, maddi güvence ile duygusal iyi oluşun gençlerin hayatında birbirinden bağımsız ilerlemediği.

Kariyer geleceğinin ne ölçüde öngörülebilir olduğu da gençlerin duygusal durumuyla yakından ilişkili. Kariyer planının büyük ölçüde net olduğunu söyleyenlerde umut ortalaması 6,2 ve mutluluk ortalaması 5,8 iken herhangi bir kariyer planı bulunmayanlarda bu değerler sırasıyla 4,5 ve 4,7'ye geriliyor. Buna karşılık çaresizlik ortalaması 3,8'den 5,8'e, öfke 4,6'dan 5,7'ye, stres ise 5,7'den 6,3'e yükseliyor.

GRAFİK 20 **Kariyer planına göre duygu durumu**

Ortalama puan (1: hiç hissetmiyorum, 10: çok hissediyorum).

Geçiş döneminde olduğunu ve koşulların netleşmesini beklediğini söyleyenlerle yalnızca kısa vadeli plan yapabilenler oldukça benzer bir duygu profiline sahip. Stres ortalaması bu iki grupta sırasıyla 6,6 ve 6,7 iken umut ortalaması her ikisinde de 5,0. Bu yakınlık, kısa vadeli bir plana sahip olmanın tek başına güçlü bir güven duygusuyla birlikte görülmediğini gösteriyor.

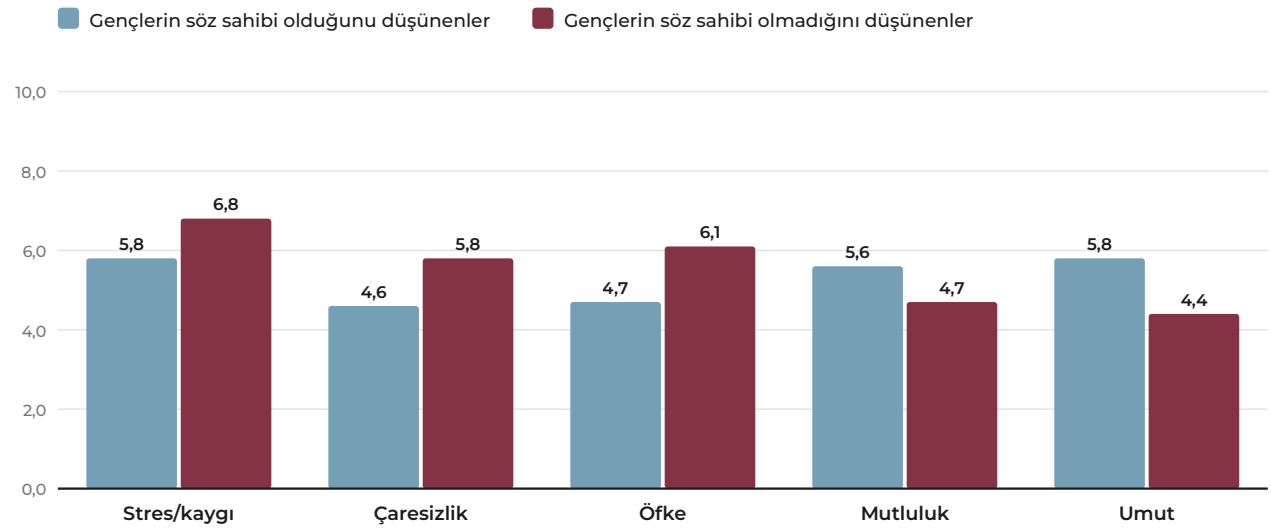
Duygusal açıdan temel ayrım, kariyer planının ne kadar ayrıntılı olduğundan çok geleceğin bütünüyle belirsiz görünüp görünmemesiyle ilişkili. Önünde izleyebileceği bir yön gören gençlerde umut ve mutluluk daha yüksek, çaresizlik ise daha düşük düzeyde seyrediyor.

2.4 Söz sahibi olma algısı duygusal tabloyla birlikte değişiyor

Gençlerin kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olduklarına ilişkin değerlendirmeleri, beş duygu göstergesinin tamamında belirgin bir farklılaşmayla birlikte görülüyor. Söz sahibi olduğunu düşünenlerde umut ortalaması 5,8, mutluluk ortalaması 5,6 iken söz sahibi olmadığını düşünenlerde bu değerler sırasıyla 4,4'e ve 4,7'ye geriliyor. Buna karşılık öfke 4,7'den 6,1'e, çaresizlik 4,6'dan 5,8'e, stres ise 5,8'den 6,8'e yükseliyor.

Bu tablo, gençlerin gelecekleri üzerinde etkili olabildiklerine dair inançları ile duygusal iyi oluşlarının birbirinden bağımsız olmadığını gösteriyor.

GRAFİK 21 **Gençlerin geleceğe dair söz sahibi olup olmadığı algısına göre duygu durumu**

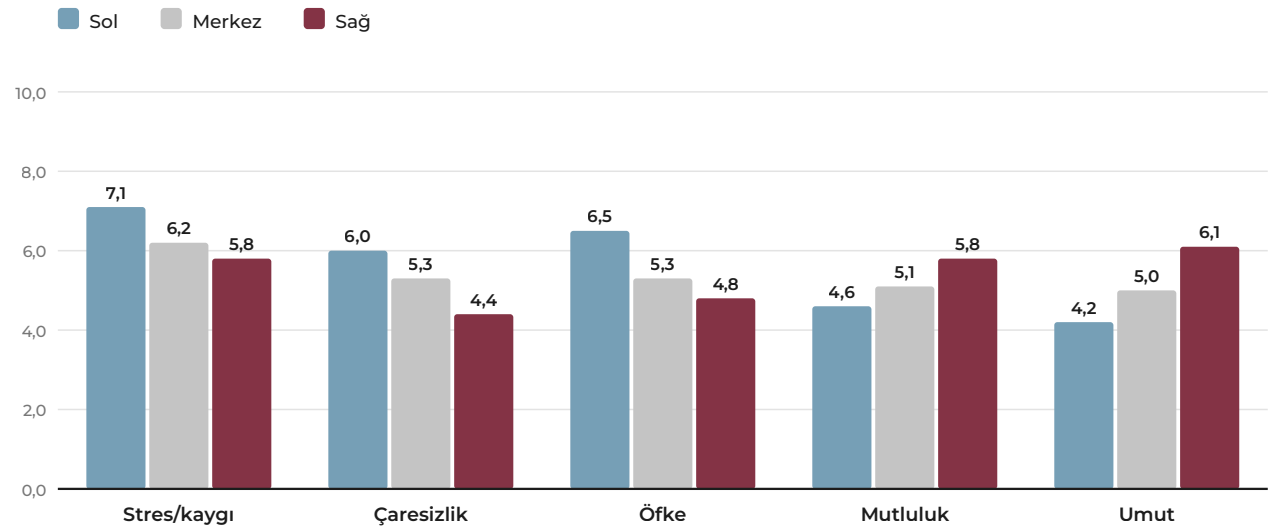

Ortalama puan (1: hiç hissetmiyorum, 10: çok hissediyorum).

Bu ilişkinin tek yönlü olduğu söylenemez. Daha umutlu gençler siyasal sistemin sunduğu imkânları daha olumlu değerlendirebilir, sesinin duyulduğunu ve kararlar üzerinde etkili olabildiğini düşünen gençler de geleceğe daha umutlu bakabilir. Araştırma, bu iki yönden hangisinin daha güçlü olduğunu göstermiyor. **Bununla birlikte söz sahipliği algısına göre beş duygunun tamamında tutarlı bir ayrışma görülmesi siyasal etkililik hissinin yalnızca kurumlara ilişkin bir değerlendirme olmadığını, gençlerin gündelik duygu dünyasıyla da yakından ilişkili olduğunu ortaya koyuyor.**

Siyasi görüş sorusuna yanıt veren gençlerin duygu profilleri de kendi siyasi konumlandırmalarına göre farklılaşıyor. Kendisini solda veya sola yakın görenlerde stres ortalaması 7,1, öfke 6,5, çaresizlik 6,0 iken sağda veya sağa yakın görenlerde bu değerler sırasıyla 5,8, 4,8 ve 4,4. Umut ortalaması solda 4,2 iken sağda 6,1. Mutluluk ortalaması ise solda 4,6, sağda 5,8. Kendisini merkezde konumlandıran gençler, beş duygu göstergesinin tamamında bu iki grubun arasında yer alıyor.

GRAFİK 22 **İdeolojik konuma göre duygu durumu**

Ortalama puan (1: hiç hissetmiyorum, 10: çok hissediyorum).

KRİTİK BULGU

İdeolojik konumlandırmada sol ile sağ arasındaki en geniş duygusal fark umut düzeyinde görülüyor. Kendisini solda veya sola yakın gören gençlerde 4,2 olan umut ortalaması, sağda veya sağa yakın görenlerde 6,1'e çıkıyor. Aradaki 1,9 puanlık fark, beş duygu göstergesinde cinsiyete göre görülen en yüksek farktan 1,1, yaş gruplarına göre görülen en yüksek farktan ise 1,0 puan daha geniş. İncelenen grup karşılaştırmaları içinde ideolojik konumlandırma, özellikle umut düzeyinde belirgin bir ayrışmaya eşlik ediyor.

Bu ayrışmanın ne kadarının kişisel özelliklerden ne kadarının siyasal deneyim ve beklentilerden kaynaklandığını araştırma doğrudan göstermiyor. Ancak Türkiye'de sağ ve sol konumlanmalar, bire bir örtüşmemekle birlikte, iktidar-muhalefet ayrımıyla ve mevcut düzenin devamına veya değişmesine ilişkin beklentilerle yakından bağlantılı.

Bu çerçevede sağda konumlanan gençlerin daha yüksek umut bildirmesi, mevcut siyasal düzenle daha güçlü bir uyum veya süreklilik beklentisiyle; solda konumlanan gençlerde öfke ve stresin daha yüksek olması ise değişim isteği ile sonuç alma imkânına ilişkin değerlendirmeler arasındaki gerilimle bağlantılı olabilir. Araştırma bu olası mekanizmaları doğrudan sınamıyor. Buna karşın bulgular, gençlerin duygu dünyasının siyasal konumlarından ve ülkenin gidişatına ilişkin değerlendirmelerinden bağımsız olmadığını gösteriyor.

Gençlerin duygu dünyasında en yaygın deneyim stres. Öfke ve çaresizlik de geniş bir kesimde görülürken umut ve mutluluk daha düşük düzeyde kalıyor. Ancak bu tablo, gençlerin bütünüyle karamsar veya tek tip bir duygu durumu içinde olduğunu göstermiyor. Kadınlar olumlu ve olumsuz duyguları birlikte daha yüksek düzeyde bildiriyor; stres 22-25 yaş grubunda yükselirken umut yaş grupları arasında daha yakın seyrediyor. Gençlerin bir bölümü ise yoğun strese rağmen umudunu koruyor.

Duygusal tablodaki en belirgin ayrımlar, gençlerin geleceklerini ne ölçüde öngörülebilir ve etkilenebilir gördükleri noktada ortaya çıkıyor. Maddi güvenceye sahip olan, kariyer geleceğini daha net görebilen ve kendi geleceği üzerinde söz sahibi olduğunu düşünen gençlerde umut ve mutluluk daha yüksek iken stres, öfke ve çaresizlik daha düşük düzeyde. Bu ilişkiler tek başına nedensellik göstermiyor. Yine de bulgular, gençlerin duygu dünyasının yalnızca kişisel eğilimlerle açıklanamayacağını; ekonomik koşullar, gelecek beklentileri ve siyasal etkililik hissiyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koyuyor.

Bu duyguların siyasal davranışa nasıl yansıdığı ise ayrı bir soru. **Öfke her zaman katılıma, çaresizlik her zaman geri çekilmeye, umut da kendiliğinden siyasal ilgiye dönüşmüyor.** Duygusal iklim gençlerin siyasetle kurduğu ilişkinin bir parçasını oluşturuyor ancak sandığa gitmek, değişimin mümkün olduğuna inanmak ve kendini söz sahibi hissetmek farklı dinamiklerle şekilleniyor.

03

Siyasetle Mesafe

Oy verme niyeti güçlü, değişim ve söz sahipliği inancı zayıf

Gençlerin siyasetle ilişkisini yalnızca siyasal ilgi veya parti ve aday tercihleri üzerinden değerlendirmek, araştırmanın ortaya koyduğu temel gerilimi gözden kaçırıyor. Siyasetle yakından ilgilenenlerin oranı sınırlı olsa da oy verme niyeti güçlü. Buna karşılık seçimlerin gerçek bir değişim yaratabileceğine, gençlerin kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olduğuna ve siyasi partilerin gençlerin sorunlarını gündeme taşıdığına ilişkin olumlu değerlendirmeler azınlıkta kalıyor. **Ortaya çıkan tablo, gençlerin siyasetten bütünüyle koptuğunu değil siyasetin kendi taleplerine karşılık verme ve sonuç üretme kapasitesinden kuşku duyduğunu gösteriyor.**

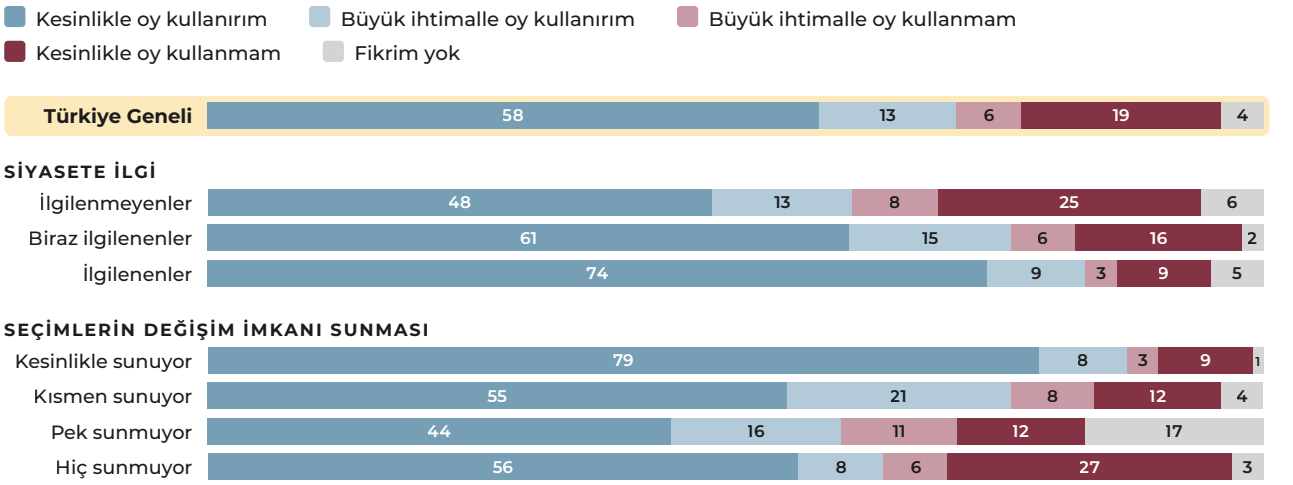
Bu bölümde "siyasal ilgi" gençlerin siyasetle ne ölçüde ilgilendiğine ilişkin öz değerlendirmesini, "değişim inancı" ise seçimlerin Türkiye'de gerçek bir değişim imkânı sunup sunmadığına dair görüşlerini ifade ediyor. "Söz sahipliği" gençlerin kendi geleceklerini etkileyen kararlarda ne ölçüde etkili olabildiklerine ilişkin algılarını ölçüyor. Birbirleriyle bağlantılı olsalar da bu göstergeler aynı şeyi anlatmıyor. Bir genç siyaseti takip edebilir, oy kullanmayı düşünebilir ve buna rağmen sesinin karar süreçlerine ulaşmadığına inanabilir.

3.1 Siyasal ilgi sınırlı, oy verme niyeti güçlü

Gençlerin siyasetle kurduğu bağ, siyasal ilgi ile seçimlere katılma niyeti açısından farklılaşıyor. Siyasetle yakından ilgilenenler azınlıkta kalırken oy kullanmayı düşünenler geniş bir çoğunluk oluşturuyor. Bu nedenle siyasal ilgi ile sandığa yönelimi aynı gösterge üzerinden değerlendirmek gençlerin siyasetle kurduğu ilişkinin önemli bir bölümünü görünmez kılıyor.

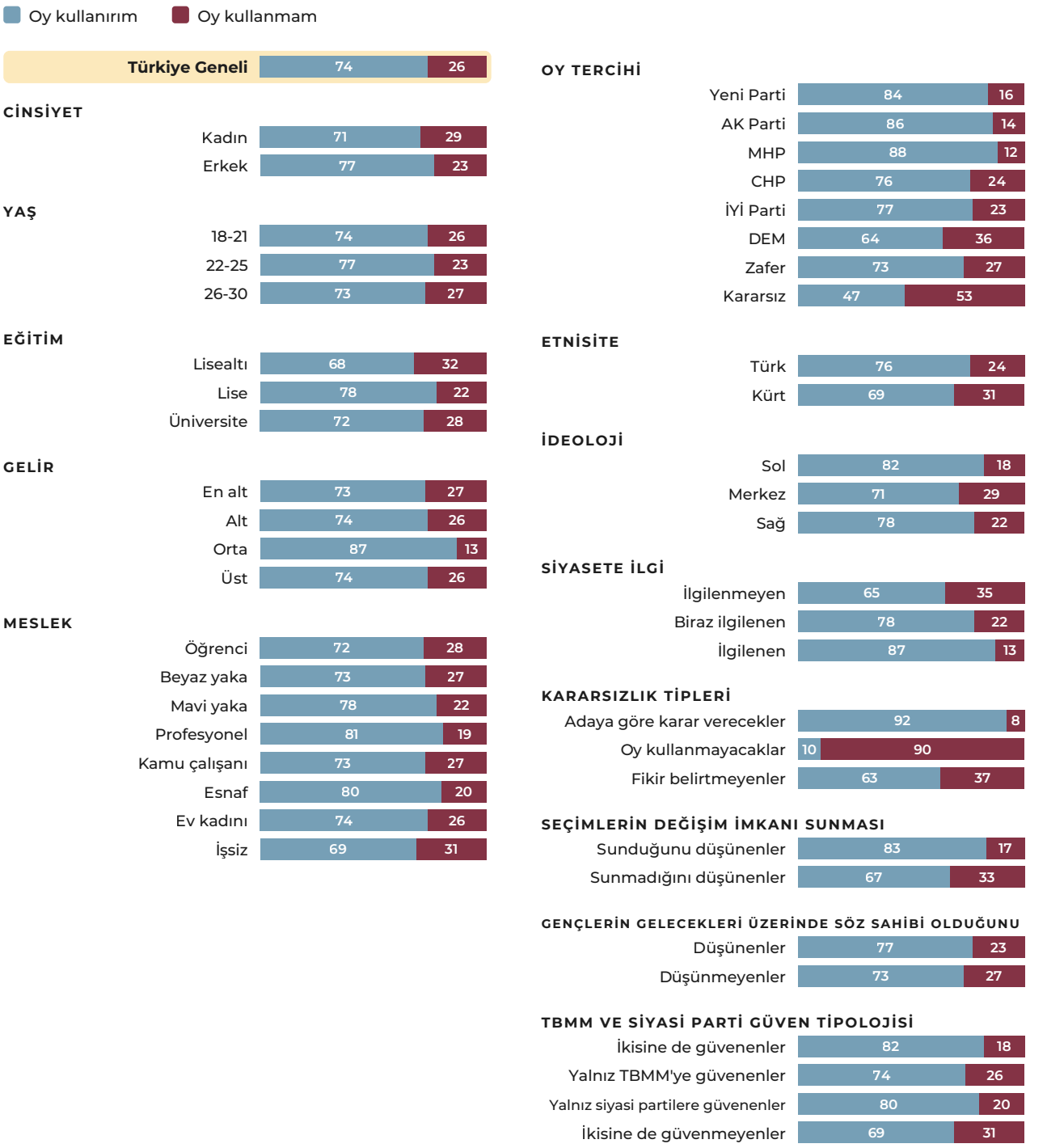
Gençlerin %44'ü siyasetle ilgilenmediğini, %34'ü biraz ilgilendiğini, %22'si ise oldukça veya çok yakından ilgilendiğini söylüyor. Buna karşılık bir sonraki milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçiminde kesinlikle veya büyük ihtimalle oy kullanacağını belirtenlerin oranı, bu soruda fikir belirtmeyenler dışarıda bırakıldığında %74'e ulaşıyor. Oy kullanmayacağını söyleyenler ise %26 düzeyinde. **Siyasetle yakından ilgilenmek azınlıkta kalsa da oy vermek gençler arasında yaygınlığını koruyan bir siyasal katılım biçimi.**

GRAFİK 23 **Oy Verme Tablosu (5 Eğilimli)**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 24 Oy Verme Tablosu (2 Eğilimli)

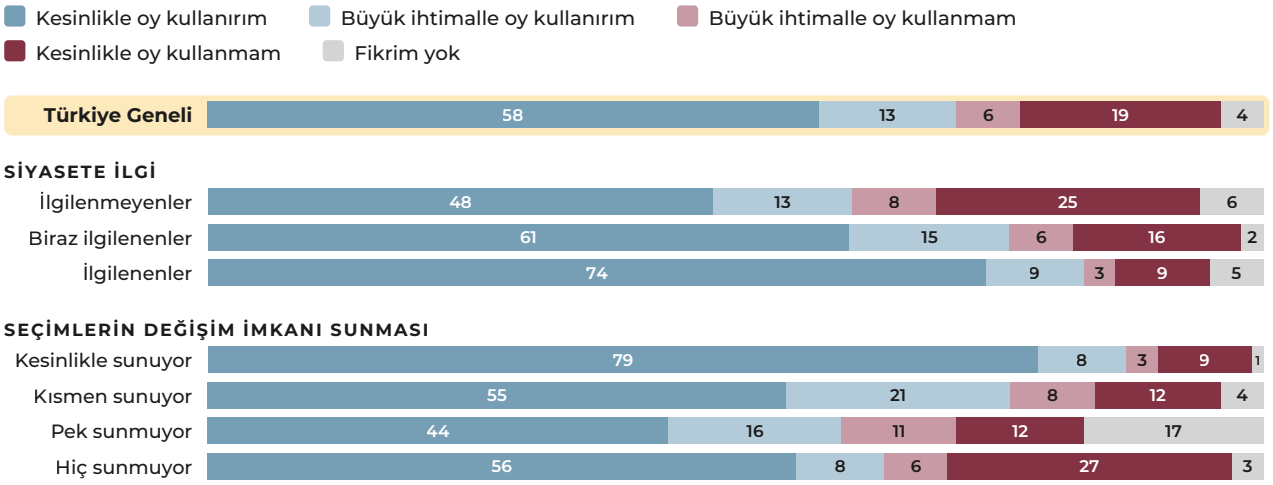
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Siyasal ilgi düzeyi yükseldikçe oy kullanma niyeti de kademeli olarak artıyor:

- Siyasetle ilgilenmeyenlerde %65,
- Biraz ilgilenenlerde %78,
- Siyasetle ilgilenenlerde %87.

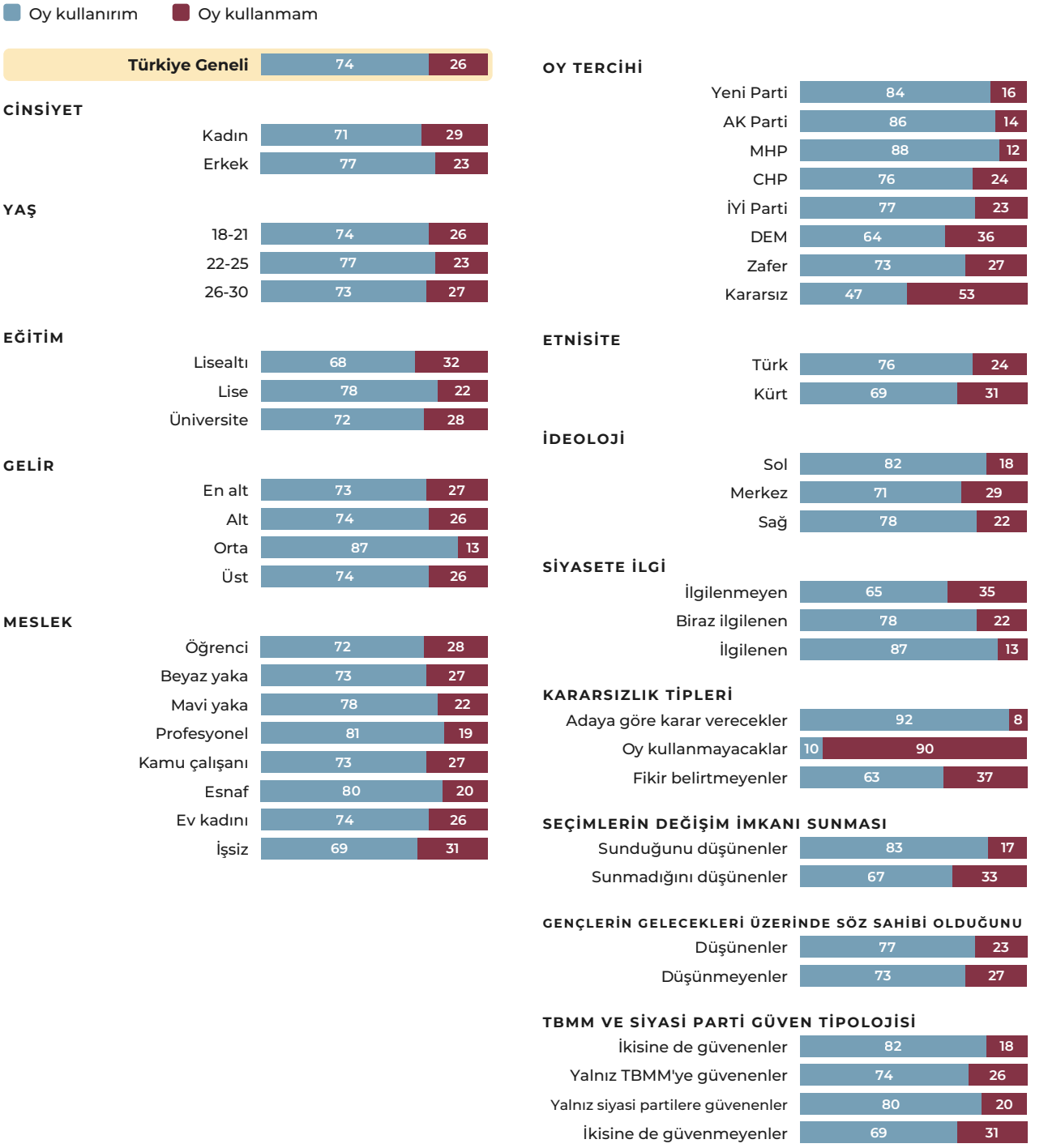
Bununla birlikte siyasetle ilgilenmediğini söyleyen gençlerin yaklaşık üçte ikisi de oy kullanmayı düşünüyor. **Bu sonuç, sandığa yönelimin yalnızca siyaseti yakından takip edenlerle sınırlı olmadığını, oy vermenin daha geniş bir yurttaşlık normuna dayandığını gösteriyor.**

GRAFİK 25 Oy Verme Tablosu (5 Eğilimli)

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 26 Oy Verme Tablosu (2 Eğilimli)

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

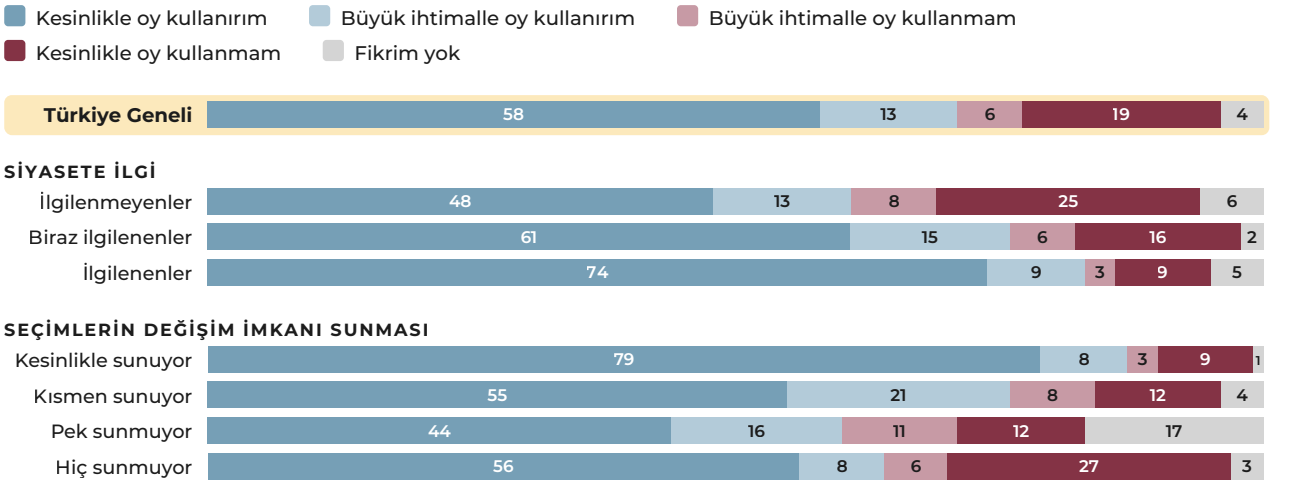
Yaş grupları karşılaştırıldığında siyasal ilginin yaşla birlikte yükseldiği görülüyor. Siyasetle ilgilendiğini söyleyenlerin oranı 18-21 yaş grubunda %13, 22-25 yaş grubunda %19, 26-30 yaş grubunda ise %29.

KRİTİK BULGU

Siyasal ilgi 18-21 ile 26-30 yaş grupları arasında iki kattan fazla artarken, oy kullanma niyeti sırasıyla %74 ve %73 ile neredeyse değişmiyor. Bu sonuç, yaş grupları arasındaki siyasal ilgi farkının sandığa yönelime aynı ölçüde yansımadığını gösteriyor. Oy verme niyeti, en genç grupta da güçlü düzeyini koruyor.

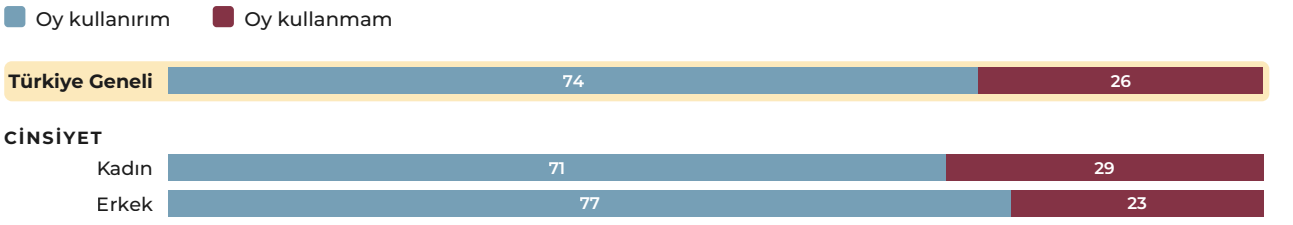
Siyasal ilginin genç yetişkinlik boyunca artması, yaşam evresi yaklaşımıyla birlikte okunabilir. Uzunlamasına araştırmalar, 18-30 yaş arasında siyasal ilgi, seçimlere katılım ve siyasal söz sahipliğinin ortalama olarak yükseldiğini; bu değişimin artan bağımsızlık, sorumluluk ve yetişkin rollerinin üstlenilmesiyle ilişkili olabileceğini gösteriyor (Wray-Lake, Arruda ve Schulenberg, 2020). Ancak bu araştırmanın kesitsel verileri, gençlerin siyasal ilgisinin çalışma hayatına girme, vergi ödeme veya kamu hizmetleriyle temas gibi belirli deneyimler nedeniyle arttığını göstermiyor. Bulgular yalnızca yaş ilerledikçe siyasal ilginin yükseldiğini, oy verme niyetinin ise yaş grupları arasında benzer düzeyde kaldığını ortaya koyuyor.

GRAFİK 27 **Oy Verme Tablosu (5 Eğilimli)**

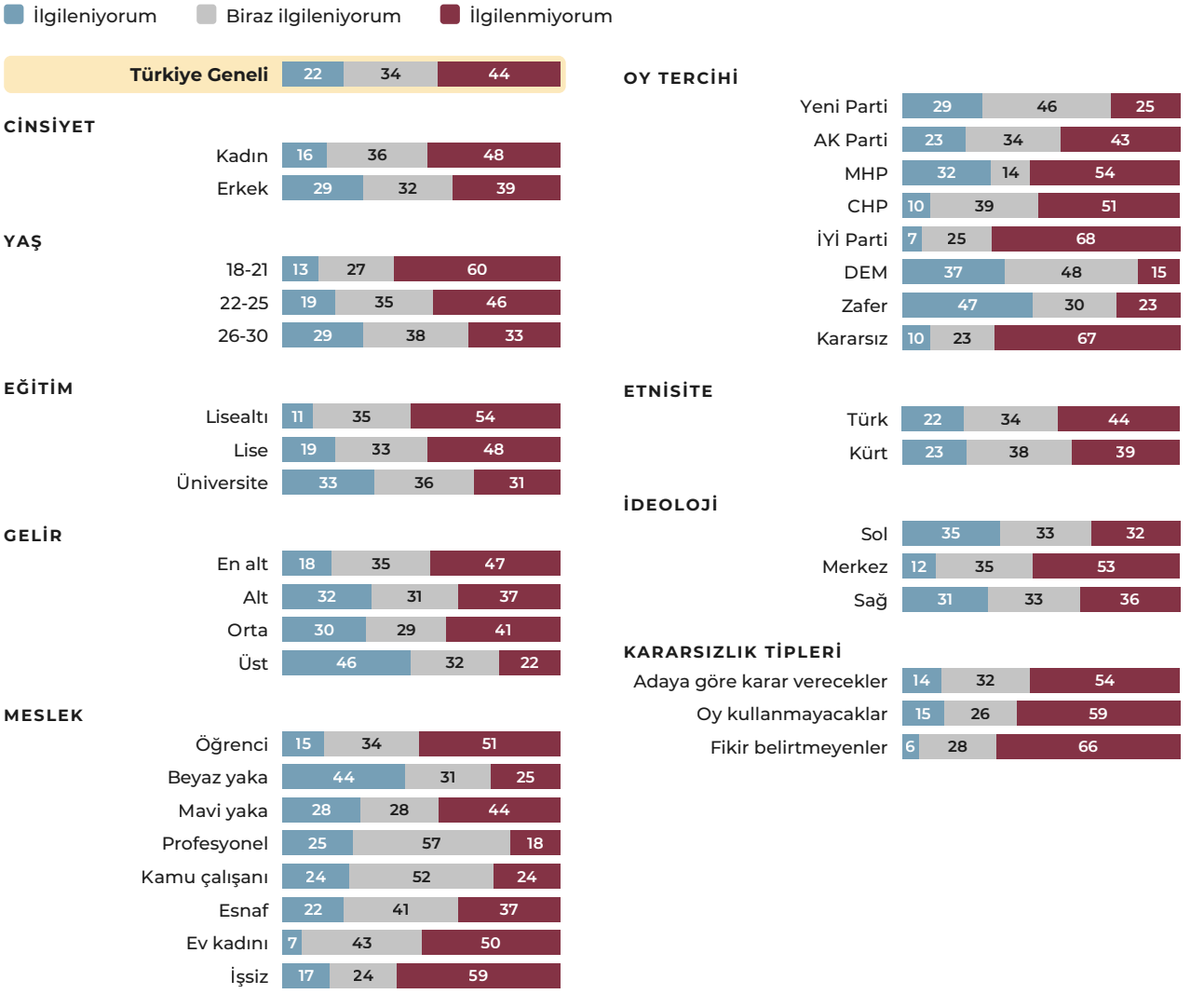
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 28 **Oy Verme Tablosu (2 Eğilimli)**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 29 **Siyasete İlgi Tablosu**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

3.2 Siyasal ilgi, duyulma hissine dönüşmüyor

Siyasetle ilgilenmek, gençlerin kendilerini siyaset tarafından daha fazla duyulmuş veya karar süreçlerinde daha etkili hissetmesiyle birlikte ilerlemiyor. Aksine, siyasal ilgi yükseldikçe sistemin gençlere kapalı olduğu yönündeki değerlendirme kısmen daha yaygın hale geliyor.

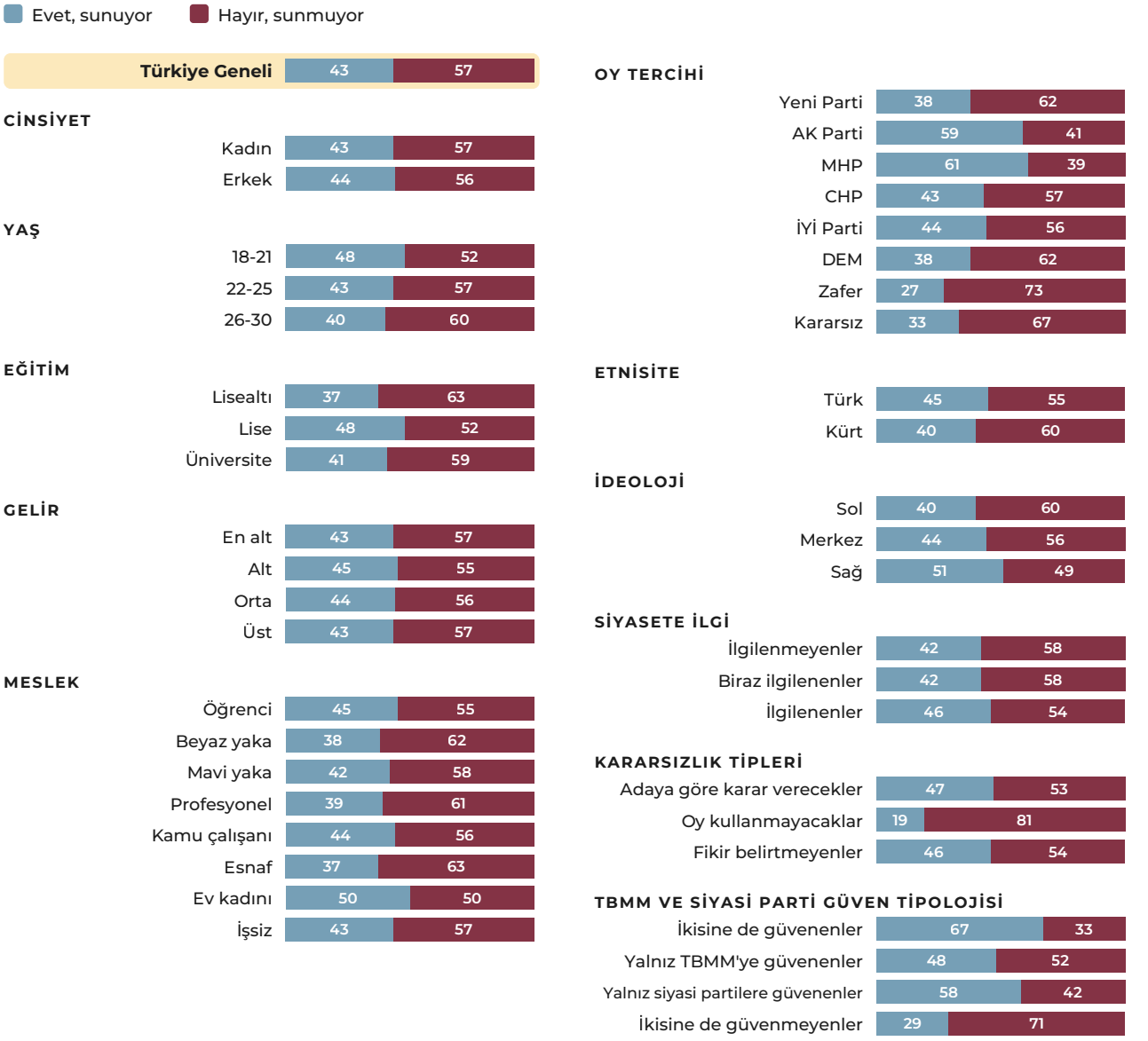
Bu bulgu, siyasal ilginin kendiliğinden söz sahipliği duygusu üretmediğini gösteriyor. Ancak ilişkinin yönü belirsiz. Siyaseti yakından takip etmek sistemin sınırlarını daha görünür kılabileceği gibi, kendisini dışlanmış hisseden gençler de siyasete daha fazla ilgi gösterebilir. Kesitsel veriler bu iki olasılığı birbirinden ayırmaya imkân vermiyor.

Gençlerin kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olmadığını düşünenlerin oranı, siyasetle ilgilenmeyenlerde %59, biraz ilgilenenlerde %60, yakından ilgilenenlerde %61. Oranların birbirine yakınlığı, siyasal ilginin daha güçlü bir söz sahipliği algısıyla birlikte görülmediğini gösteriyor. En ilgili gruptaki oran iki puan daha yüksek olsa da istatistiksel anlamlılık testi olmadan bu farkı doğrusal bir eğilim olarak yorumlamamak gerekiyor.

Üç gösterge birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin değişim, söz sahipliği ve temsil konusunda çoğunlukla olumsuz bir değerlendirmeye sahip olduğu görülüyor:

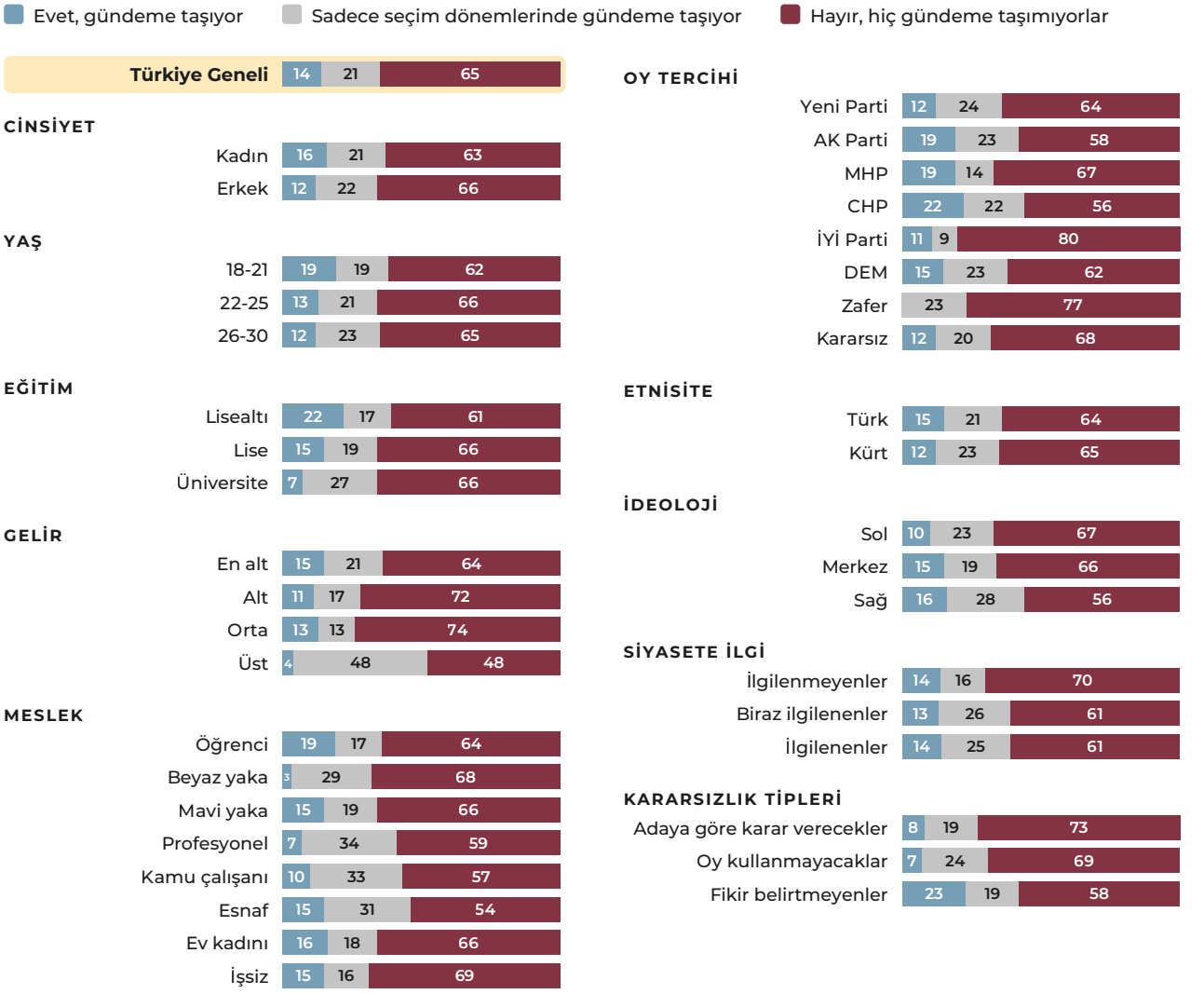
- **Seçimlerin değişim imkânı sınırlı görülüyor:** Gençlerin %43'ü seçimlerin Türkiye'de gerçek bir değişim imkânı sunduğunu düşünürken %57'si bu görüşe katılmıyor.
- **Gençler kendi gelecekleri üzerinde yeterince söz sahibi olmadığını düşünüyor:** Söz sahibi olduğunu belirtenlerin oranı %40'ta kalırken söz sahibi olmadığını düşünenler %60'a ulaşıyor.
- **Parti ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını gündeme taşıdığına inanç düşük:** Gençlerin yalnızca %14'ü sorunların gerçekten gündeme taşındığını düşünüyor. %21'i bunun yalnızca seçim dönemlerinde gerçekleştiğini, %65'i ise gençlerin sorunlarının hiçbir zaman gündeme taşınmadığını söylüyor.

GRAFİK 30

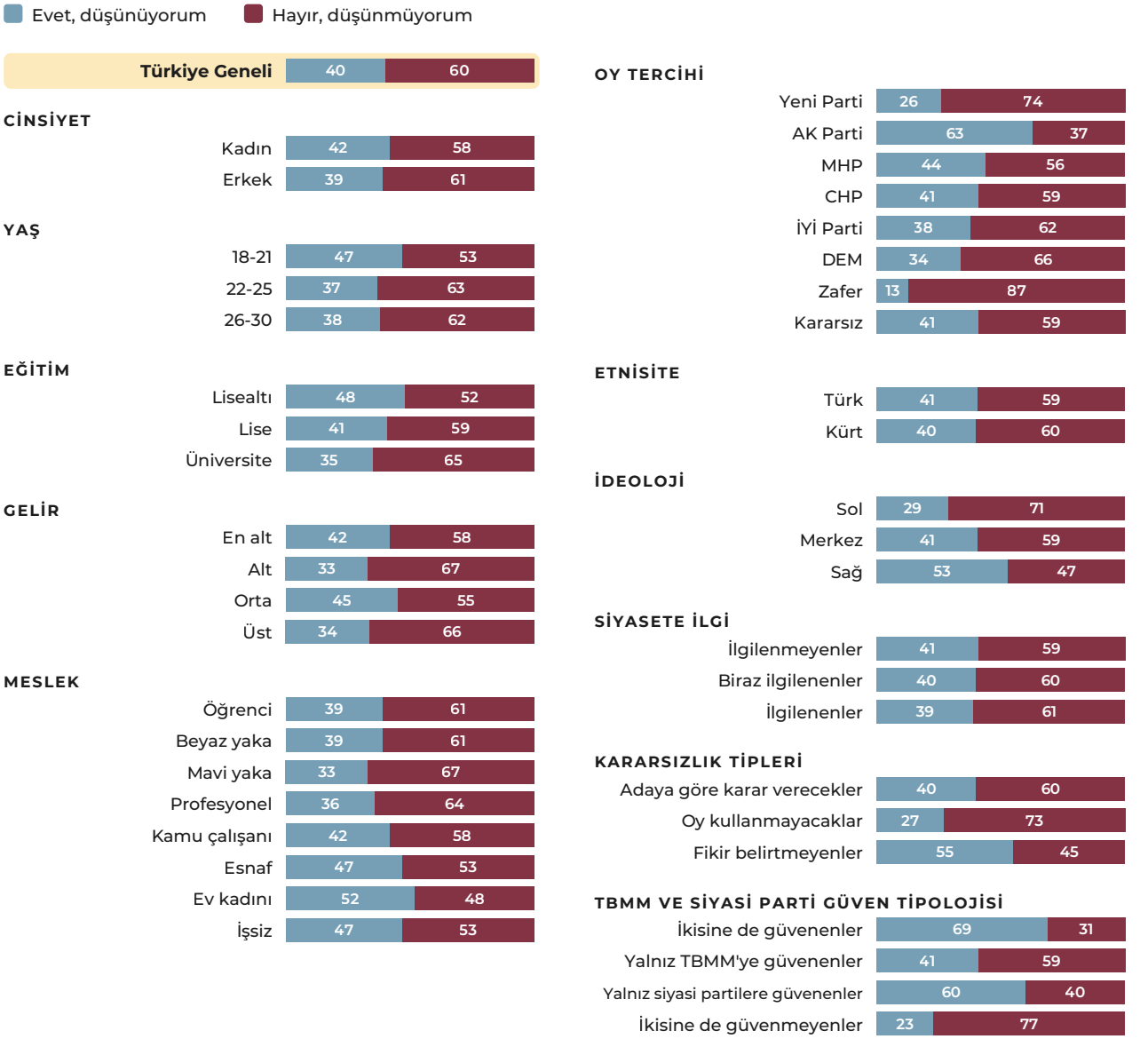
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 31

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 32

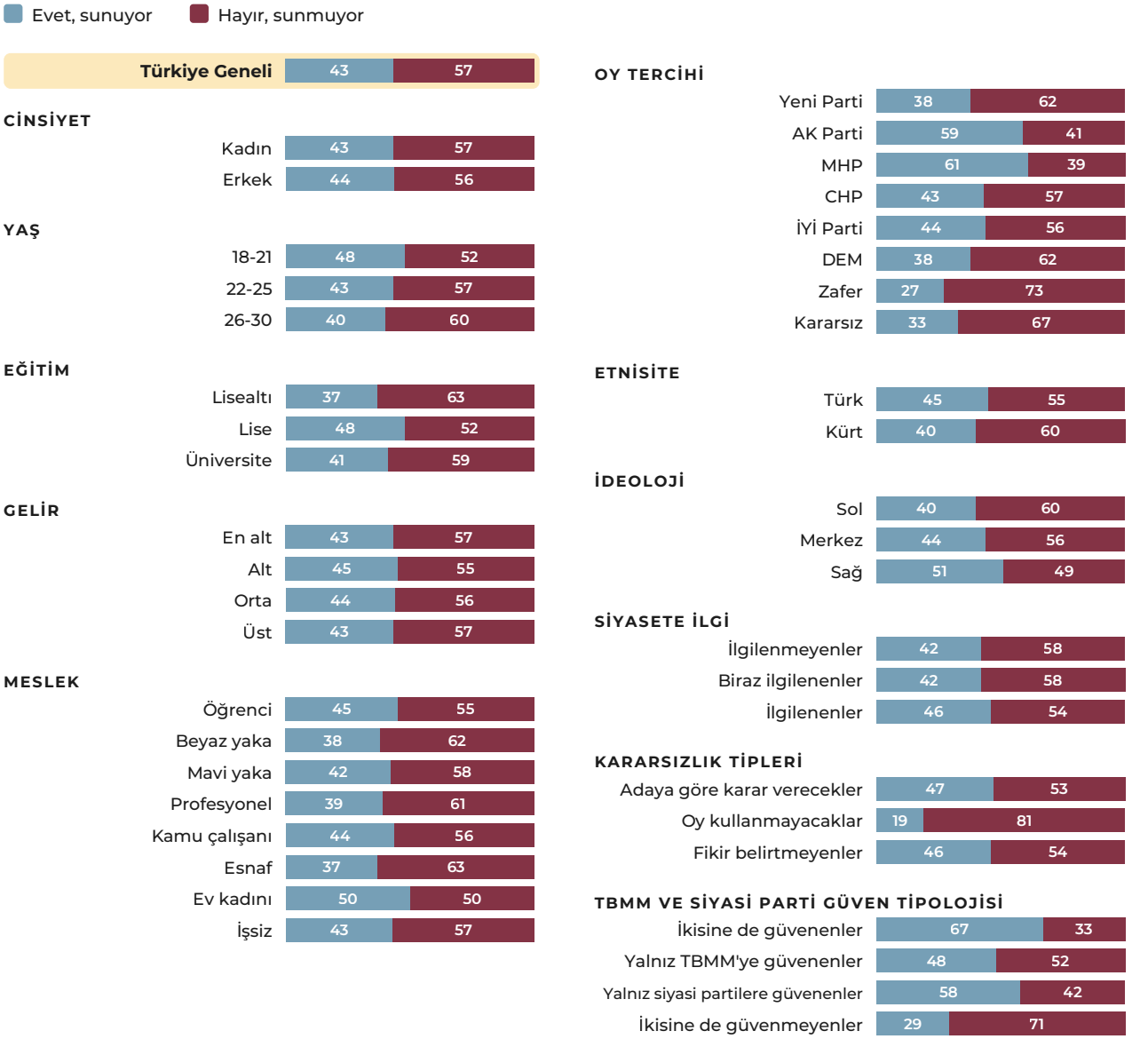

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Bu üç gösterge siyasetle ilişkinin farklı boyutlarını ölçüyor. Seçimlerin değişim imkânı sunup sunmadığı siyasal sistemin işleyişine, söz sahipliği gençlerin karar süreçlerindeki yerine, sorunların gündeme taşınması ise parti ve siyasetçilerin temsil kapasitesine ilişkin bir değerlendirme ortaya koyuyor. Üç soruda da çoğunluğun olumsuz yanıt vermesi, tek bir kuruma yönelik memnuniyetsizliğin ötesinde, siyasal etkililik ve temsil konusunda daha geniş bir soruna işaret ediyor.

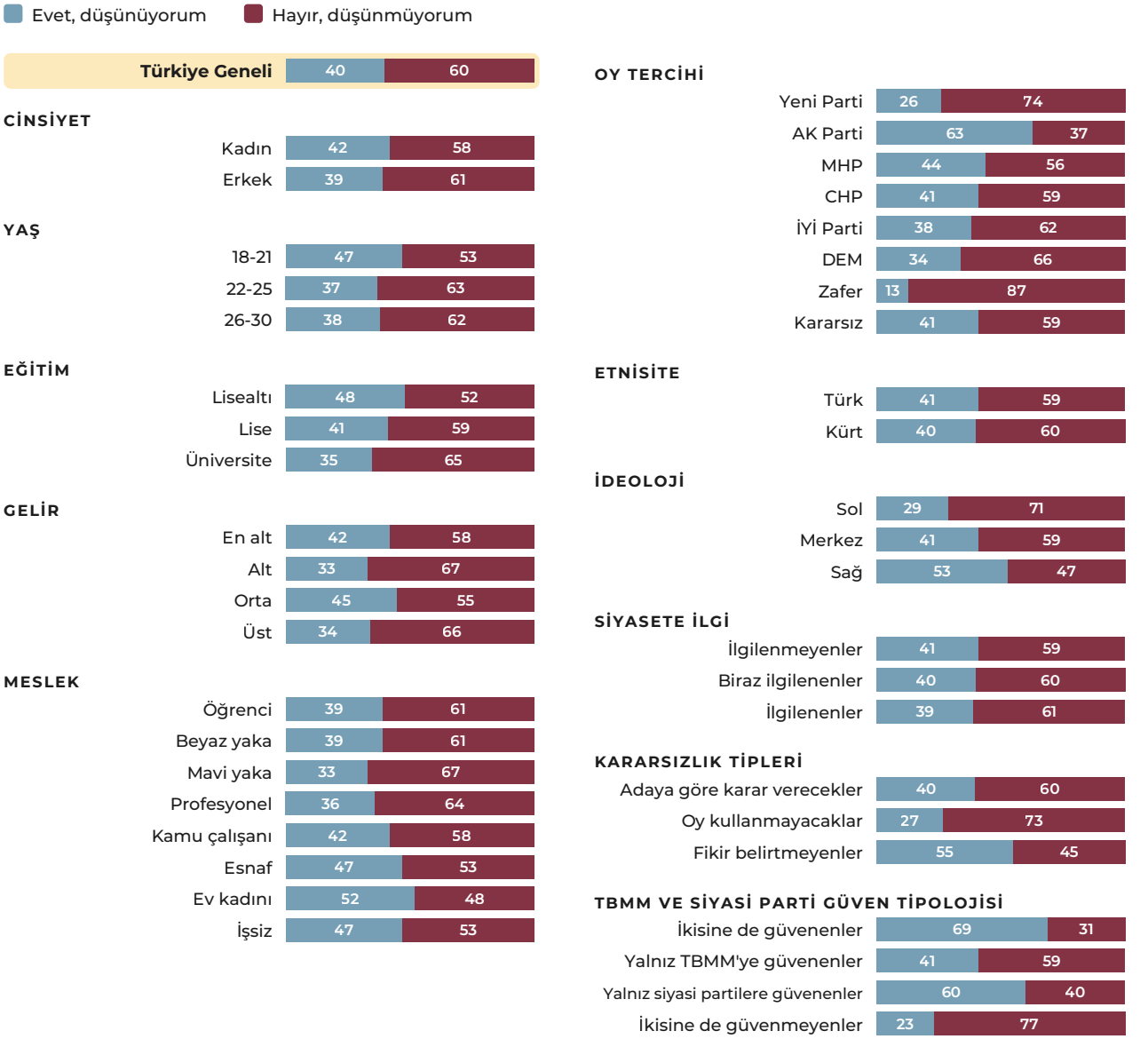
Siyasal ilgi düzeyine göre seçimlere ilişkin değerlendirmeler de büyük ölçüde benzer kalıyor. Seçimlerin gerçek bir değişim yaratmadığını düşünenlerin oranı siyasetle ilgilenmeyenlerde ve biraz ilgilenenlerde %58, ilgilenenlerde ise %54. **Oranların birbirine yakınlığı, siyasetle daha fazla ilgilenmenin seçimlerin değişim kapasitesine duyulan inancı belirgin biçimde güçlendirmediğini gösteriyor.**

GRAFİK 33 Seçimlerin Gerçekten Değişim Yarattığına İnanç Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 34 Gençlerin Geleceğe Dair Söz Sahibi Olduğuna İnanç Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Parti ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını düşünenlerin oranı, siyasetle ilgilenmeyenlerde %70, biraz ilgilenenlerde ve ilgilenenlerde %61. Siyasal ilgi arttığında bu değerlendirme bir ölçüde gerilese de çoğunluk olumsuz görüşünü koruyor.

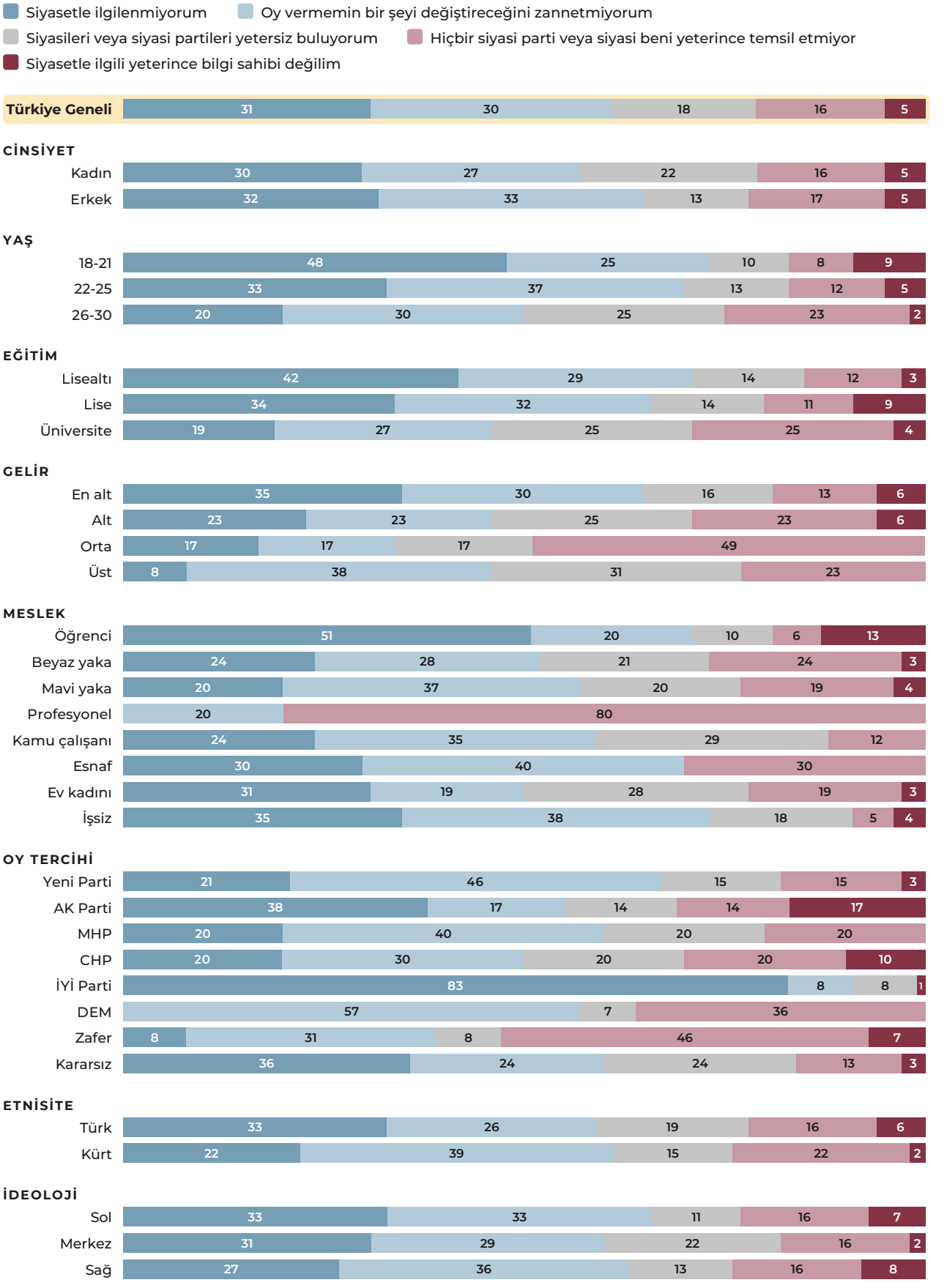
Siyasetle ilgilenen her beş gençten üçünün gençlik sorunlarının hiçbir zaman gündeme taşınmadığını düşünmesi, siyasal görünürlük ile etkili temsil arasında önemli bir mesafe bulunduğuna işaret ediyor. Gençlere yönelik siyasi iletişim, gençlerin sorunlarının karar ve politika süreçlerine taşındığı algısını tek başına oluşturmaya yetmiyor.

3.3 Oy vermeme eğilimi: İlgisizlik ve sonuçsuzluk hissi öne çıkıyor

Oy kullanmayı düşünmeyen gençlere bu tercihlerinin temel nedeni sorulduğunda yanıtlar şöyle dağılıyor:

- %31 siyasetle ilgilenmediğini,
- %30 oy vermenin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini düşündüğünü,
- %18 siyasetçileri veya siyasi partileri yetersiz bulduğunu,
- %16 hiçbir parti veya siyasetçinin kendisini yeterince temsil etmediğini,
- %5 ise siyaset hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtiyor.

GRAFİK 35

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

KRİTİK BULGU

Oy kullanmayacağını söyleyen gençlerin %30'u oyunun hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini düşünüyor, %18'i siyasetçi ve partileri yetersiz buluyor, %16'sı ise temsil edilmediğini belirtiyor. Değişim, yeterlilik ve temsil sorunlarına işaret eden bu üç gerekçe toplamda %64'e ulaşırken bilgi eksikliğini temel neden olarak gösterenler yalnızca %5'te kalıyor.

Oy vermemenin en yaygın tek gerekçesi %31 ile siyasete ilgisizlik. Ancak gerekçeler birlikte değerlendirildiğinde **oy kullanmama eğiliminin bilgi eksikliğinden çok siyasetin sonuç üretme ve temsil etme kapasitesine ilişkin kuşkularla bağlantılı olduğu** görülüyor. Bilgi eksikliğinin yalnızca %5 düzeyinde kalması, sandığa katılım sorununu salt siyasal okuryazarlık eksikliğiyle açıklamanın yetersiz olduğunu gösteriyor.

Seçimlerin gerçek bir değişim imkânı sunduğunu düşünenlerde oy kullanma niyeti %83, bu görüşe katılmayanlarda %67. Aradaki 16 puanlık fark, değişim inancı ile sandığa yönelim arasındaki ilişkiyi ortaya koyuyor. Bununla birlikte **seçimlerin değişim yaratmadığını düşünenlerin üçte ikisinin yine de oy kullanmayı planlaması, değişim inancının sandığa katılmanın önkoşulu olmadığını gösteriyor.** Araştırma bu tercihin nedenlerini doğrudan ölçmese de sandık, siyasal etkililik inancı zayıf olan gençler için de önemini koruyor.

Söz sahipliği algısı ile oy kullanma niyeti arasındaki fark daha sınırlı. Kendi geleceği üzerinde söz sahibi olduğunu düşünenlerde oy kullanma niyeti %77, söz sahibi olmadığını düşünenlerde %73. Birbirine yakın bu oranlar, gençlerin karar süreçlerinin dışında kaldığını düşünseler bile oy verme niyetlerini büyük ölçüde koruduğunu gösteriyor.

Bu veride seçimlerin gerçek bir değişim yaratabileceğine ilişkin değerlendirme, oy kullanma niyetinde daha belirgin bir ayrışmayla birlikte görülüyor. Söz sahipliği algısı ise oy verme niyetini aynı ölçüde farklılaştırmıyor.

3.4 Parti tercihlerine göre ilgi değişiyor, siyasal etkililik sorunu ortaklaşıyor

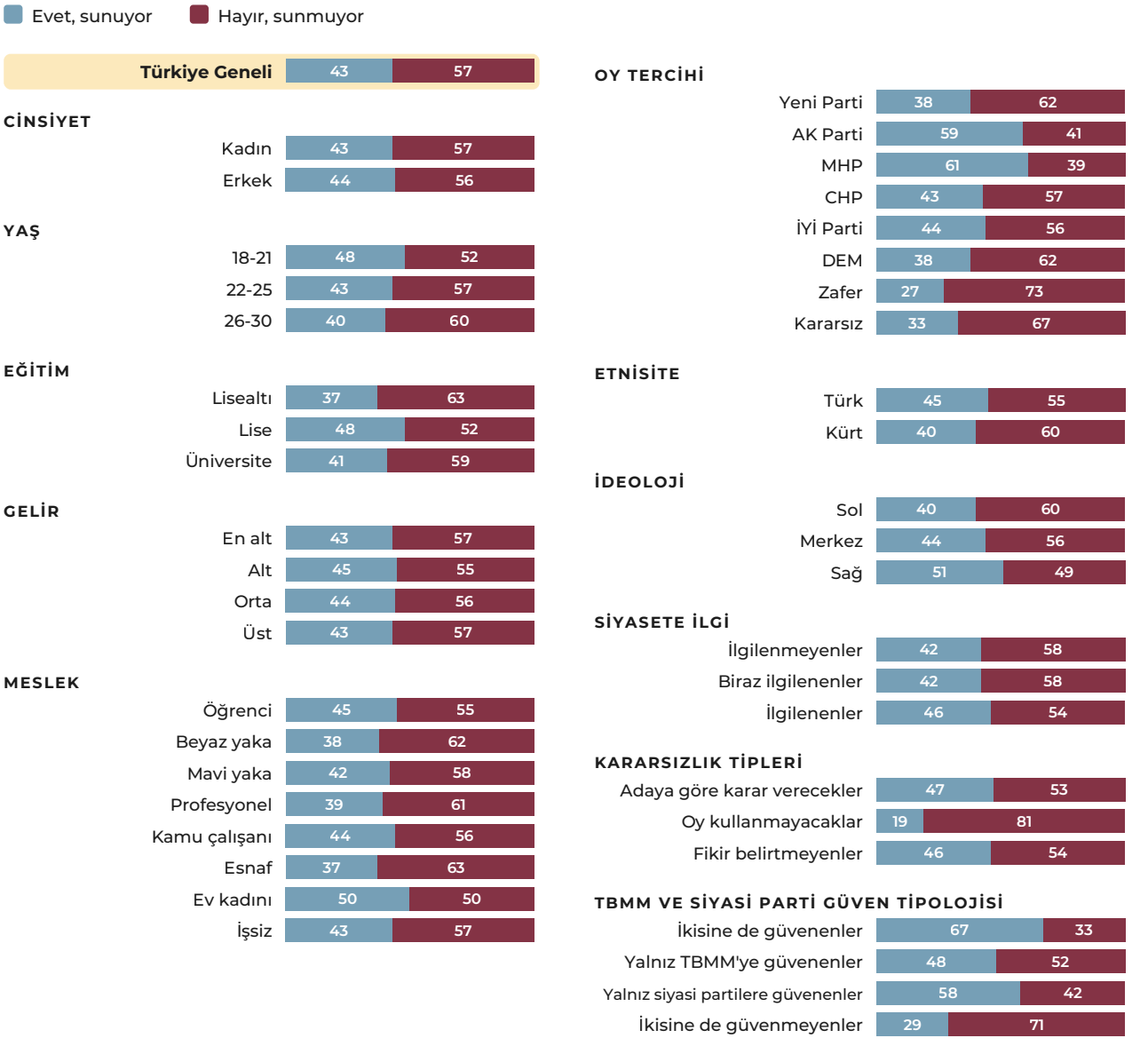
Siyasetle yakından ilgilendiğini söyleyenlerin oranı parti tercihlerine göre belirgin biçimde farklılaşıyor. Bu oran Zafer Partisi'ni tercih edenlerde %47, DEM Parti'yi tercih edenlerde %37, Yeni Parti'yi tercih edenlerde %29, AK Parti'yi tercih edenlerde %23. Herhangi bir parti tercihi belirtmeyen gençlerde ise %10'a geriliyor.

DEM Parti ve Zafer Partisi gruplarındaki gözlem sayısı sınırlı olduğundan, bu iki gruba ilişkin oranlar kesin bir seçmen profili olarak değil yön gösterici bulgular olarak değerlendirilmeli.

- AK Parti seçmenleri: %41 seçimlerin gerçek bir değişim yaratmadığını, %37 gençlerin kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olmadığını düşünüyor. Parti ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını söyleyenlerin oranı ise %58. **İktidar partisini tercih eden gençler arasında da partilerin gençlik sorunlarını temsil etme kapasitesine yönelik belirgin bir eleştiri bulunuyor.**
- Yeni Parti seçmenleri: Seçimlerin değişim imkânı sunmadığını düşünenler %62, gençlerin söz sahibi olmadığını belirtenler %74, gençlik sorunlarının partiler tarafından hiçbir zaman gündeme taşınmadığını söyleyenler %64.

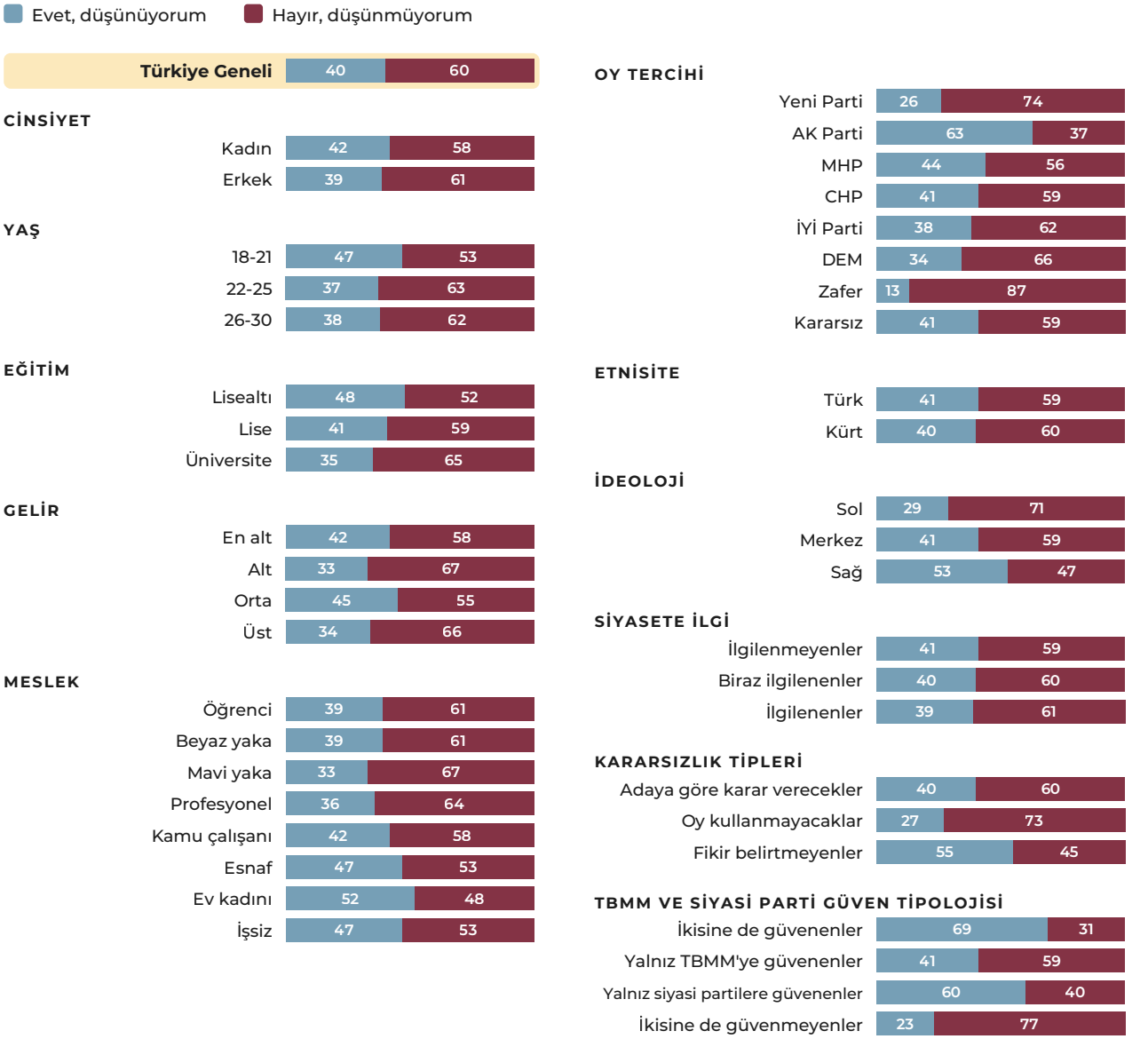
- DEM Parti seçmenleri: Seçimlerin değişim imkânı sunmadığını düşünenler %62, gençlerin söz sahibi olmadığını belirtenler %66, gençlik sorunlarının hiçbir zaman gündeme taşınmadığını söyleyenler %62. Sınırlı alt örneklem içinde ortaya çıkan tablo görece yüksek siyasal ilginin düşük etkililik algısıyla bir arada bulunabildiğine işaret ediyor.
- Zafer Partisi seçmenleri: Seçimlerin değişim yaratmadığını düşünenler %73, gençlerin söz sahibi olmadığını belirtenler %87, gençlik sorunlarının hiçbir zaman gündeme taşınmadığını söyleyenler %77. Alt örneklemin sınırlılığı dikkate alınmakla birlikte üç göstergenin de yüksek olması yoğun siyasal ilginin güçlü bir sistem eleştirisiyle birlikte görülebildiğini düşündürüyor.
- Parti tercihi belirtmeyenler: Seçimlerin değişim yaratmadığını düşünenler %67, gençlerin söz sahibi olmadığını belirtenler %59, gençlik sorunlarının hiçbir zaman gündeme taşınmadığını söyleyenler %68. Bu gruptaki düşük siyasal ilgi, siyasal değerlendirmelerin bulunmadığı anlamına gelmiyor. Bulgular, parti tercihi belirtmemenin mevcut seçeneklerle bağ kurma güçlüğüyle de ilişkili olabileceğine işaret ediyor.

GRAFİK 36 **Seçimlerin Gerçek Bir Değişim Yarattığına Olan İnanç Tablosu**

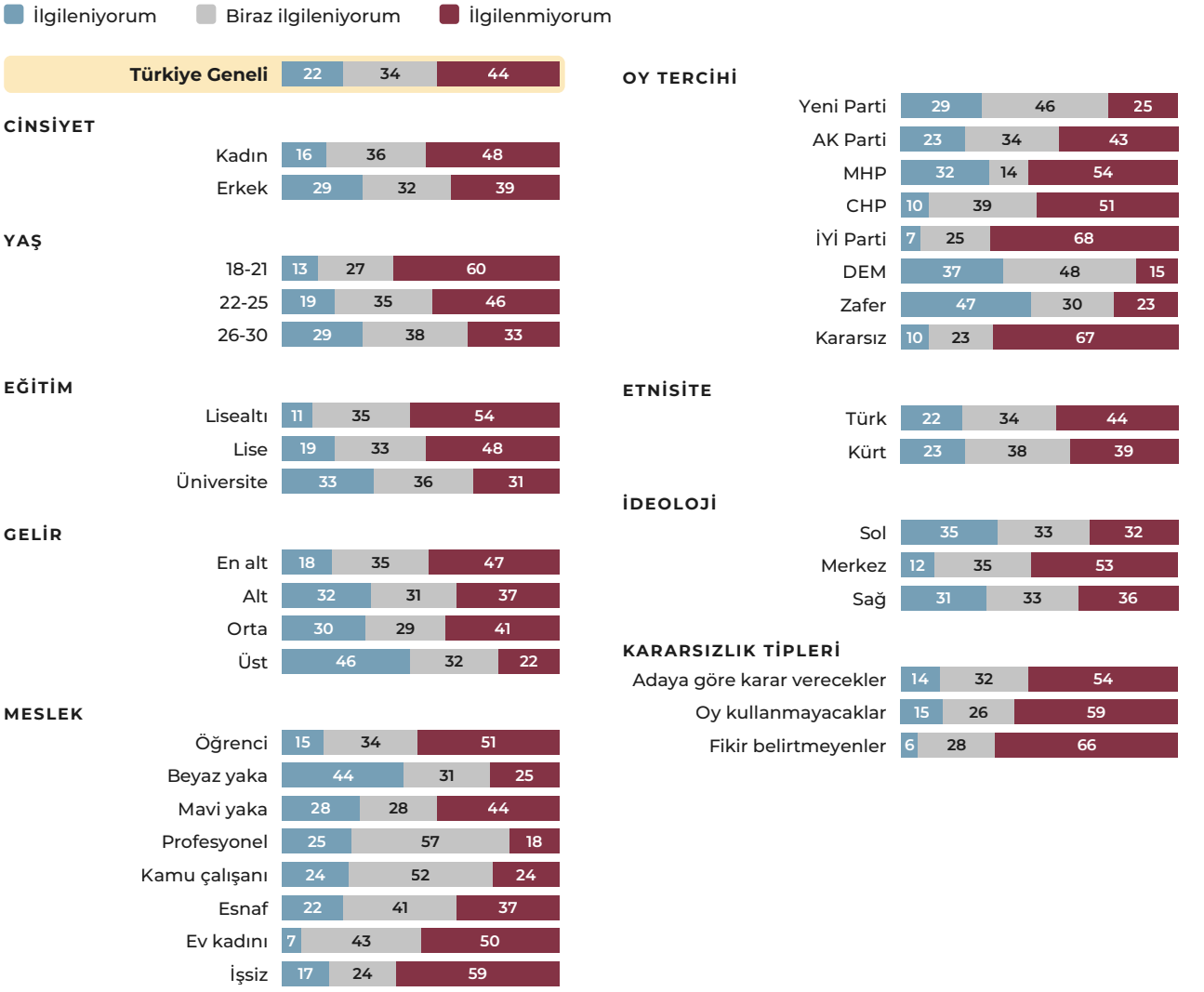
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 37 Gençlerin Geleceğe Dair Söz Sahibi Olduğunu Düşünme Tablosu

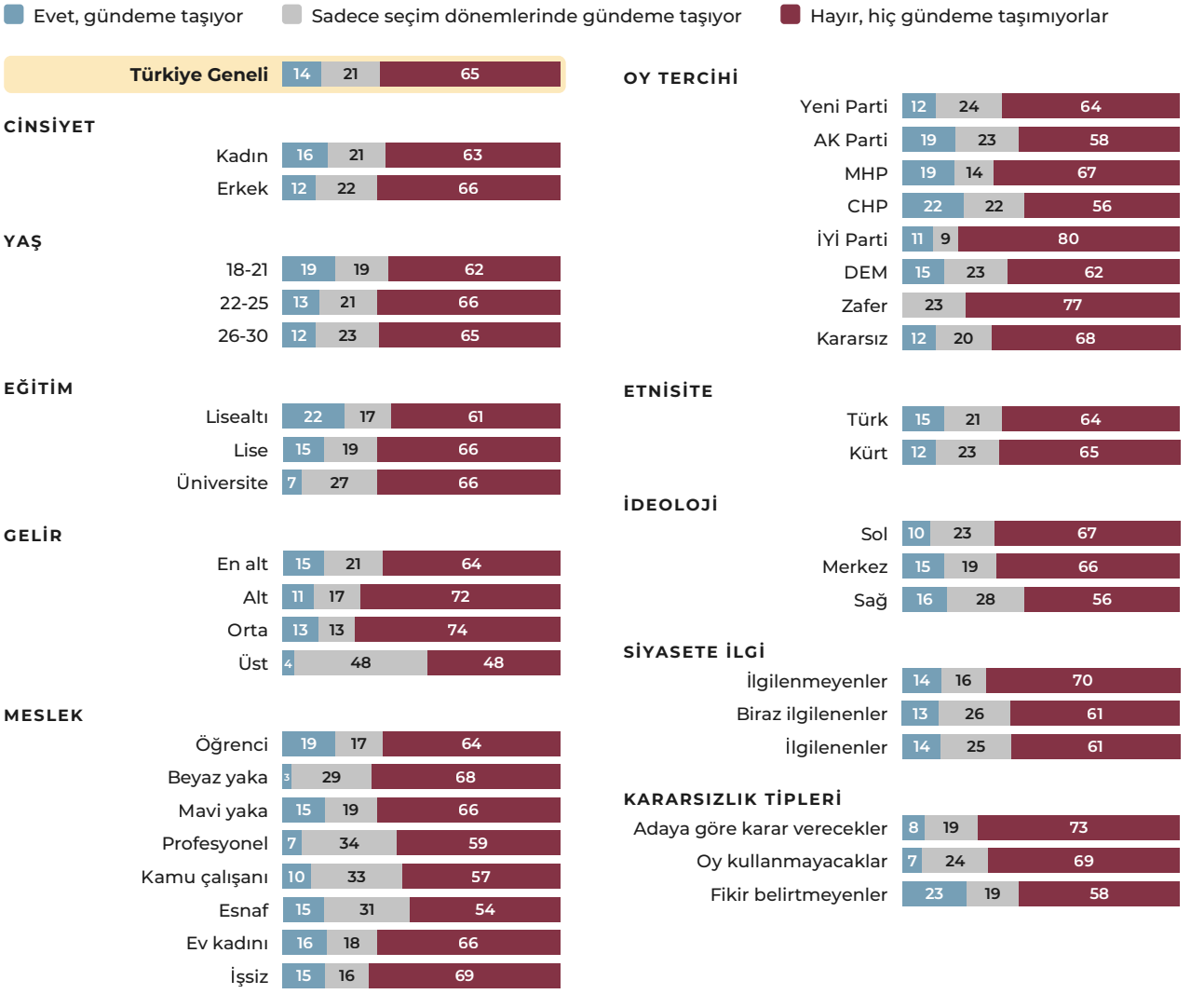
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 38 Siyasetle İlgilenip İlgilenmeme Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 39 **Siyasi Partilerin Gençlerin Sorunlarını Gündemleştirmelerine Olan İnanç**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Parti tercihleri arasında farklılıklar bulunsa da gençlerin temsil kapasitesine yönelik eleştirisi yalnızca muhalefet partilerini tercih edenlerle veya herhangi bir tercih belirtmeyenlerle sınırlı değil. AK Parti'yi tercih eden gençlerin %58'inin de parti ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını düşünmesi, gençlik temsilindeki sorunun iktidar-muhalefet ayrımını aşan ortak bir boyutu bulunduğunu gösteriyor.

3.5 Siyasal etkililik inancı zayıf olsa da sandığa yönelim sürüyor

Seçimlerin değişim kapasitesi, gençlerin söz sahipliği ve partilerin temsil işlevine ilişkin üç olumsuz değerlendirme aynı kişilerde bir araya geldiğinde, siyasal sisteme en eleştirel yaklaşan grup ortaya çıkıyor. Ancak bu eleştirel tutum, sandıktan bütünüyle uzaklaşmayla sonuçlanmıyor.

Gençlerin %33'ü seçimlerin gerçek bir değişim imkânı sunmadığını, gençlerin kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olmadığını ve parti ile siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını aynı anda düşünüyor. Buna rağmen bu grubun %71'i oy kullanma niyetini koruyor. **Siyasal etkililik ve temsil konusundaki güçlü kuşku, gençlerin önemli bir bölümünde seçimlere katılma isteğini ortadan kaldırmıyor.**

Bu tablo, sandığın yalnızca siyasal sisteme güvenen gençlerin başvurduğu bir araç olmadığını gösteriyor. Seçimlerin değişim kapasitesine, gençlerin söz sahipliğine ve partilerin temsil işlevine kuşkuyla yaklaşan gençler için oy vermek korunan bir siyasal katılım kanalı olmayı sürdürüyor.

Bölüm sonucu: Oy verme niyeti güçlü, sonuç alma inancı zayıf

Araştırma, gençlerin siyasetle ilişkisinde iki eğilimin aynı anda var olduğunu gösteriyor. Siyasal ilgi sınırlı. Gençlerin çoğu seçimlerin değişim kapasitesine, kendi söz sahipliğine ve partilerin temsil işlevine eleştirel yaklaşıyor. Buna rağmen oy kullanma niyeti güçlü. Seçimlerin değişim yaratmadığını, gençlerin söz sahibi olmadığını ve partilerin gençlik sorunlarını gündeme taşımadığını aynı anda düşünenlerin büyük bölümü de sandığa gitmeyi planlıyor.

Oy kullanmayacağını söyleyenler arasında ilgisizlik en yaygın tek gerekçe olsa da değişim, yeterlilik ve temsil sorunlarına işaret eden nedenler birlikte %64'e ulaşıyor, bilgi eksikliği ise %5'te kalıyor. **Bu tablo, gençlerin siyasetle kurduğu mesafenin yalnızca ilgisizlikten veya bilgi eksikliğinden değil siyasal katılımın sonuç üretme kapasitesine ilişkin kuşkulardan da beslendiğini gösteriyor.** Bu nedenle yalnızca daha fazla siyasi bilgi sunmak veya seçim dönemlerinde gençlere daha yoğun seslenmek, etki ve temsil sorununu çözmek için yeterli olmayabilir.

Güçlü oy verme niyeti, gençlerin siyasete diğer kanallardan eşit ölçüde erişebildiği anlamına gelmiyor. Genç temsilci talebi yüksek olsa da siyasete girme isteği, karar alıcılarla temas ve seçim dışı katılım daha sınırlı kalıyor.

04

Temsilden Katılıma

Genç temsilci talebi güçlü, siyasete giriş kanalları dar

Daha fazla genç tarafından temsil edilmek istemek ile temsil görevini bizzat üstlenmek aynı şey değil. Araştırmada gençlerin büyük çoğunluğu TBMM'de ve yerel yönetimlerde daha fazla genç siyasetçi bulunmasını önemli görüyor ancak şartlar uygun olduğunda siyasete girmek isteyenler çok daha sınırlı bir kesim oluşturuyor. Siyasetçilerle temasın, seçim dışı faaliyetlere katılımın ve sivil toplum üyeliğinin düşük kalması da temsil talebi ile kişisel katılım arasındaki mesafeyi görünür kılıyor. Bu tablo, kamusal meselelere kayıtsızlıktan çok siyasete katılım kanallarının ne ölçüde erişilebilir ve etkili görüldüğüyle ilişkili.

Bu ayrım, Türkiye'de gençlerin siyasal katılımını anlamak açısından önemli. Siyasetin gençleşmesine yönelik talep güçlü olsa da adaylığa, parti çalışmalarına veya karar alıcılarla düzenli ilişkiye uzanan yol maddi kaynak, bağlantı, zaman ve güven gerektiriyor. Gençler karar süreçlerinde kendi kuşaklarından temsilciler görmek isterken bu konumlara ulaşan yolu kendileri için açık görmeyebiliyor. **Temsil açığı yalnızca karar mekanizmalarında kaç genç bulunduğuyla değil gençlerin siyasal alana hangi koşullarda girebildiğiyle de ilgili.**

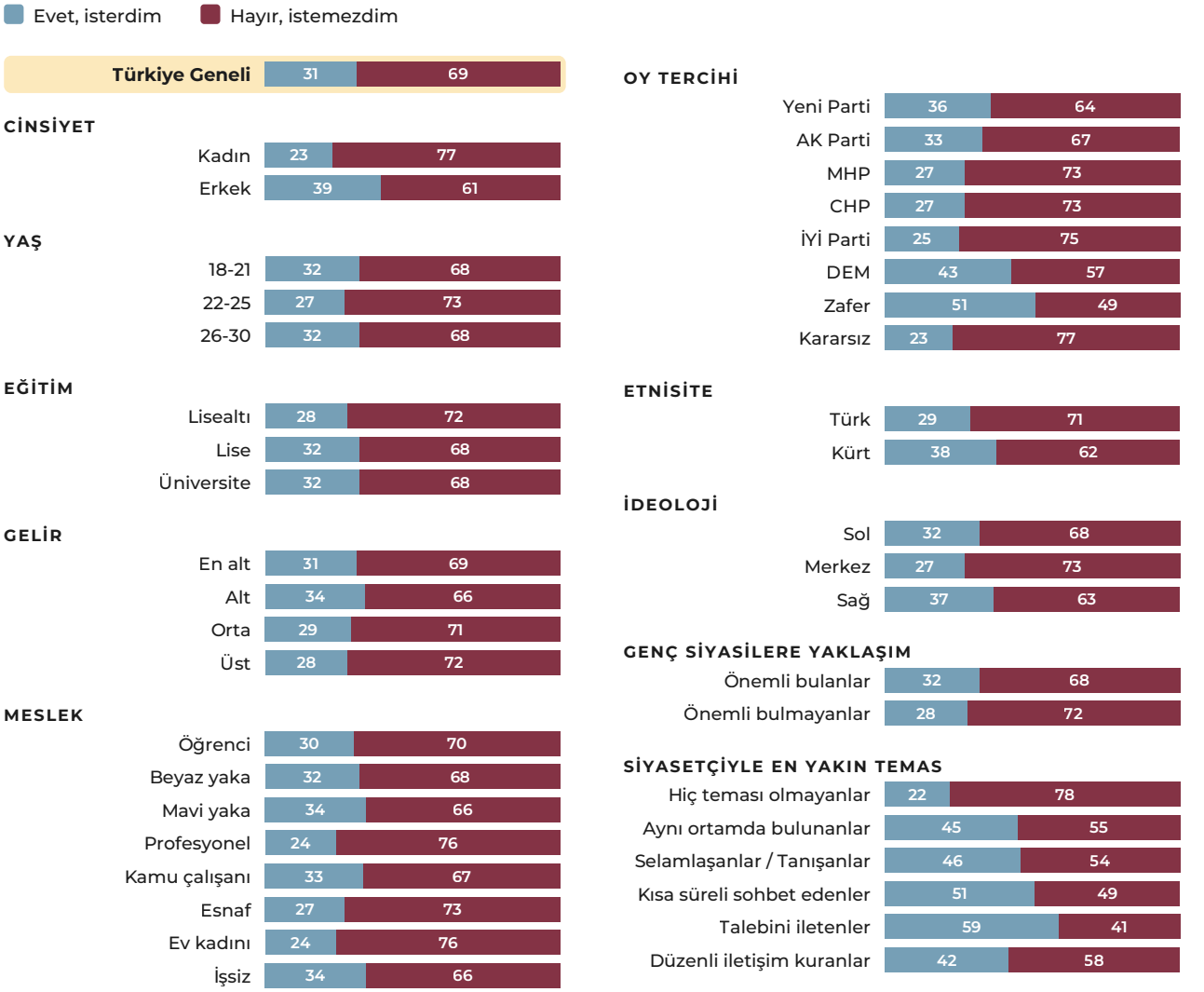
4.1 Temsil talebi, kişisel kariyer isteğinden daha geniş

Gençlerin %80'i Mecliste ve yerel yönetimlerde daha fazla genç siyasetçi bulunmasını önemli görüyor. Şartlar uygun olduğunda siyasete girmek ve siyasetçi olmak isteyenlerin oranı ise %31'de kalıyor.

> **KRİTİK BULGU**
>
> Gençlerin %53'ü daha fazla genç temsilini desteklediği halde kendisi siyasete girmek istemiyor. Bu sonuç, genç temsil talebinin kişisel siyasi kariyer isteğinden çok daha geniş bir toplumsal karşılığa sahip olduğunu gösteriyor.

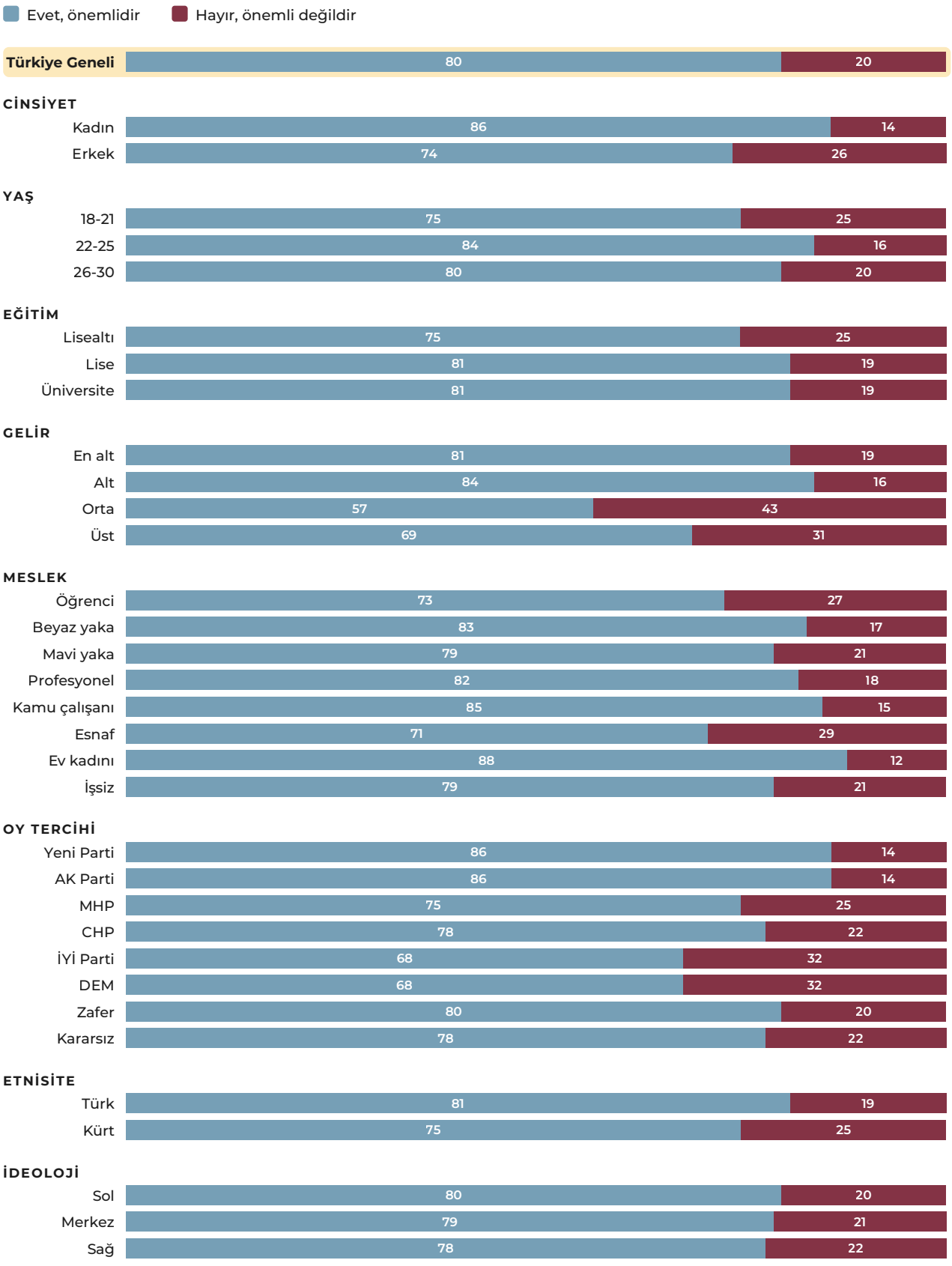
Bu iki bulgu birbiriyle çelişmiyor. Temsil talebini siyasete girmeyi bekleyen geniş bir aday havuzu olarak değil, karar süreçlerinin gençlerin deneyimlerine ve ihtiyaçlarına daha açık olması yönündeki kolektif bir beklenti olarak değerlendirmek gerekiyor.

GRAFİK 40 Şartlar Uygun Olsa Siyasete Katılım Durumu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

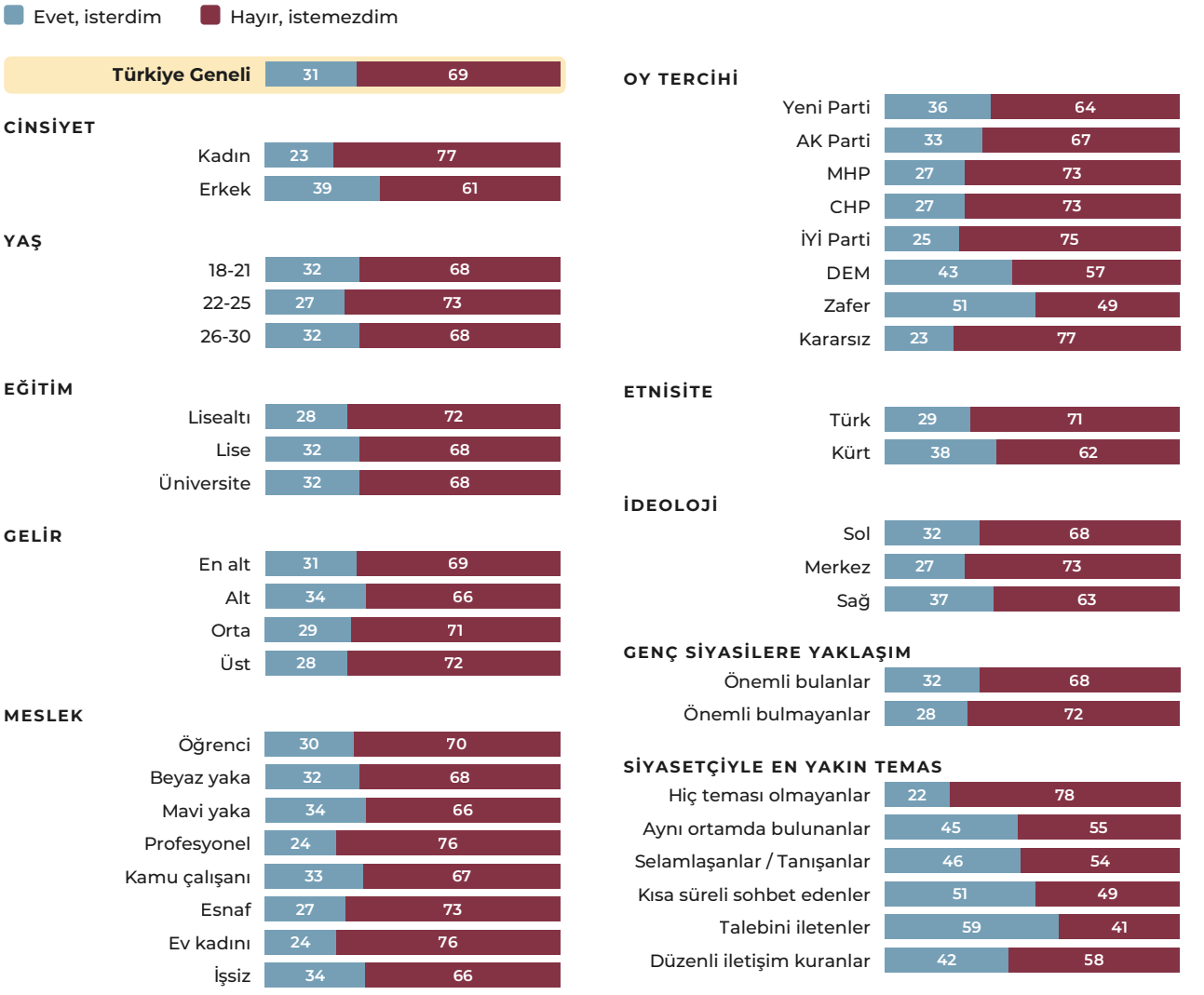
GRAFİK 41

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Yaş ve eğitim grupları arasındaki yakın oranlar, siyasete girme isteğinin belirli bir gençlik kesiminde yoğunlaşmadığını gösteriyor. Siyasete girmek isteyenlerin oranı üç yaş grubunda %27 ile %32, eğitim gruplarında ise %28 ile %32 arasında değişiyor. Üniversite eğitimi almak veya 30 yaşa yaklaşmak, siyaseti kişisel bir kariyer seçeneği olarak görme eğilimini belirgin biçimde artırmıyor. **Siyasete girme konusundaki mesafe yalnızca en genç veya eğitim düzeyi daha düşük kesimlerle sınırlı kalmıyor.**

GRAFİK 42

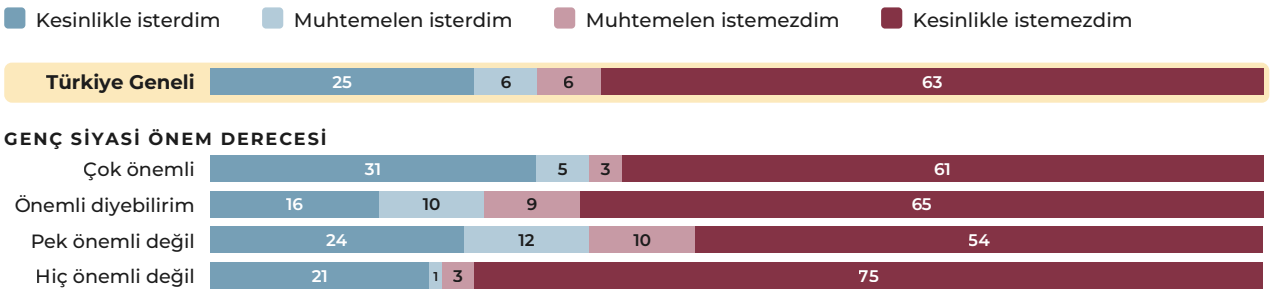
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Genç temsilinin artırılmasına yönelik beklenti, parti tercihleri arasında da geniş bir karşılık buluyor:

- **Daha fazla genç temsilini önemli bulanların oranı** Yeni Parti'yi tercih edenlerde %86, AK Parti'yi tercih edenlerde %86, Zafer Partisi'ni tercih edenlerde %80, kararsız veya parti tercihi belirtmeyenlerde %78. DEM Parti'yi tercih edenlerde %68 ile daha düşük olmakla birlikte yine çoğunluk düzeyinde.
- **Kişisel olarak siyasete girme isteği** Yeni Parti'yi tercih edenlerde %36, AK Parti'yi tercih edenlerde %33, kararsız veya parti tercihi belirtmeyenlerde %23. Bu oran DEM Parti'yi tercih edenlerde %43, Zafer Partisi'ni tercih edenlerde %51. Ancak son iki gruptaki gözlem sayısı sınırlı olduğundan bu oranlar yalnızca yön gösterici olarak değerlendirilmeli.

Parti grupları arasında oranlar değişse de daha fazla genç temsilciye duyulan ihtiyaç konusunda geniş bir ortaklık bulunuyor. Buna karşılık bu talep, gençlerin kişisel olarak siyasete girme isteğine aynı ölçüde yansımıyor.

GRAFİK 43

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

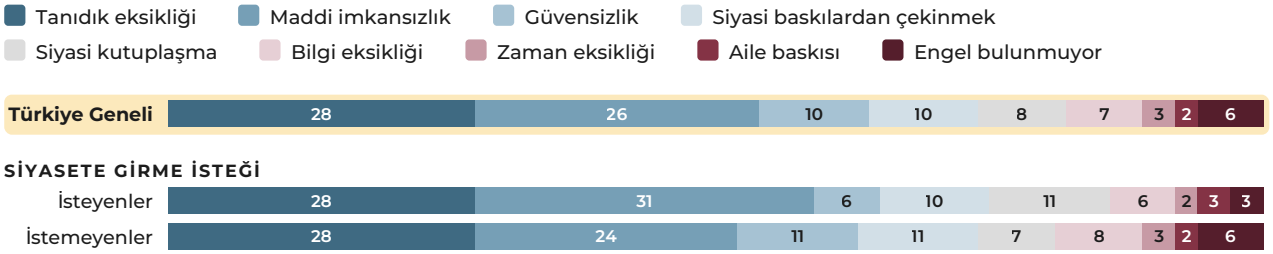
4.2 Siyasete girişte bağlantı ve maddi kaynaklar belirleyici görülüyor

Temsil talebi ile kişisel katılım arasındaki farkı anlamlandıran başlıca unsurlardan biri, gençlerin siyasete girişte karşılaştıklarını düşündükleri engeller. Gençlerden tek bir temel engel seçmeleri istendiğinde yanıtlar şöyle sıralanıyor:

- Tanıdık veya bağlantı eksikliği: %28
- Maddi imkânsızlık: %26
- Siyasi baskılardan çekinme: %10
- Siyaset kurumuna güvensizlik: %10
- Kutuplaşma: %8
- Bilgi eksikliği: %7
- Zaman yetersizliği ve aile baskısı gibi diğer engeller: %5
- Herhangi bir engel bulunmadığını düşünenler: %6

Tanıdık veya bağlantı eksikliği ile maddi imkânsızlık birlikte %54'e ulaşıyor. **Gençlerin gözünde siyasete girişin önündeki temel sorun bilgi eksikliğinden çok, ilişki ağlarına ve maddi kaynaklara erişim.**

GRAFİK 44

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

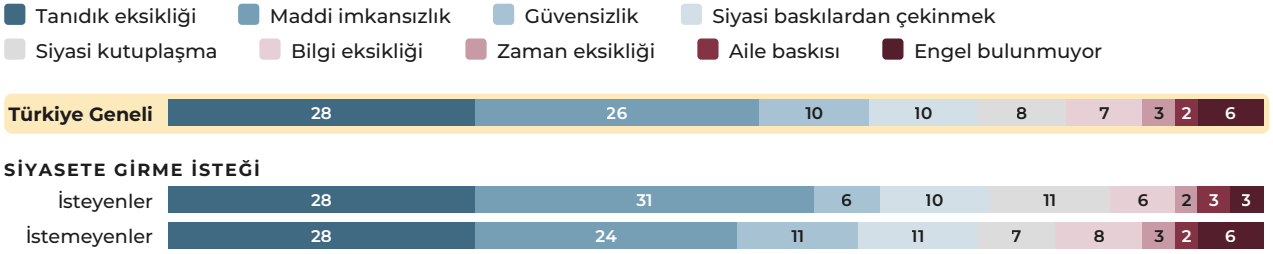
Bu sıralama, gençlerin siyasete giriş koşullarını nasıl algıladığını gösteriyor. Tanıdık veya bağlantı eksikliğinin ilk sırada yer alması siyasete erişimde kişisel yeterliliğin tek başına yeterli görülmediğine, ilişki ağlarının belirleyici olduğu yönündeki yaygın kanaate işaret ediyor. **"Tanıdık" yanıtı yalnızca bireysel çevre eksikliğini değil, siyasete girişin açık ve eşit bir rekabet alanı olarak görülmediğini de ortaya koyuyor.**

Maddi imkânsızlığın ikinci sırada bulunması, raporun ekonomik bulgularıyla birlikte değerlendirilmeli. Gençlerin büyük bölümü ya geçinemiyor ya da birikim yapamıyor. Böyle bir ortamda siyaset zaman ayırmayı, ulaşım ve iletişim giderlerini karşılamayı ve kimi durumlarda gelir getirici çalışmadan feragat etmeyi gerektiren maliyetli bir faaliyet olarak görülebiliyor. Araştırma bu maliyetlerin ayrıntılarını ölçmüyor ancak maddi imkânsızlığın temel engeller arasında gösterilmesi, ekonomik güvencenin siyasal alana erişimle de ilişkili olduğunu düşündürüyor.

Siyasi baskılardan çekinmenin %10 düzeyinde kalması, gençlerin yalnızca bu bölümünün baskı kaygısı taşıdığı anlamına gelmiyor. Katılımcılardan tek bir "en büyük engel" seçmeleri istendiği için oranlar her engelin ne kadar yaygın olduğunu değil hangisinin öncelikli görüldüğünü gösteriyor. Bu sıralamada bağlantı ve maddi kaynak, siyasete girişin en yakın ve somut eşikleri olarak öne çıkıyor.

Siyasete girmek isteyen gençler de engelleri ağırlıklı olarak bu somut maliyetler üzerinden tanımlıyor. Bu grupta maddi imkânsızlık %31, bağlantı eksikliği %28 ile ilk iki sırada. Siyasete girmek istemeyenlerde bağlantı eksikliği yine ilk sırada yer alırken siyaset kurumuna güvensizliğin ağırlığı artıyor. **Bu fark, siyasete yönelik iki ayrı mesafeye işaret ediyor. Bir kesim siyasete girmek istiyor ancak erişim koşullarını zorlayıcı buluyor. Diğer kesim ise giriş koşullarının yanında siyaset kurumunun kendisine de kuşkuyla yaklaşıyor.**

GRAFİK 45 **Siyasete Katılımın Önünde Ne Gibi Engeller Var?**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

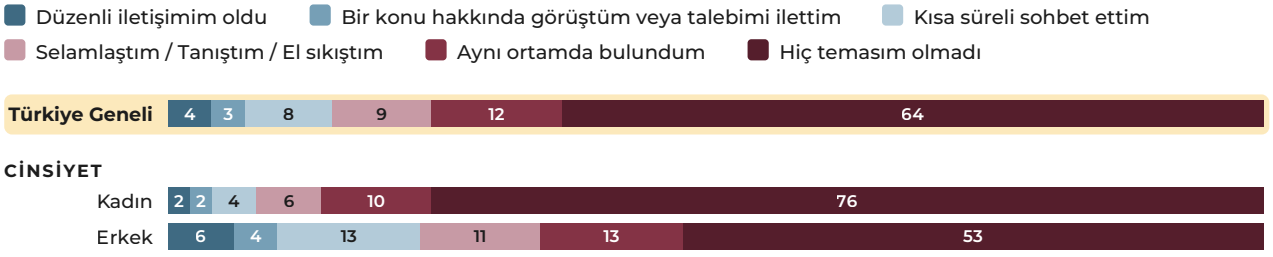
Siyasetçilerle temasın düzeyi, gençlerin siyasal alana erişimi konusundaki bu tabloyla uyumlu.

KRİTİK BULGU

Gençlerin %64'ü bugüne kadar hiçbir siyasetçiyle temas kurmamış. %29'unun deneyimi aynı ortamda bulunmak, selamlaşmak veya kısa bir sohbet etmek gibi yüzeysel karşılaşmalarla sınırlı. Belirli bir talebini iletebilen veya düzenli iletişim kurabilenlerin oranı ise yalnızca %7.

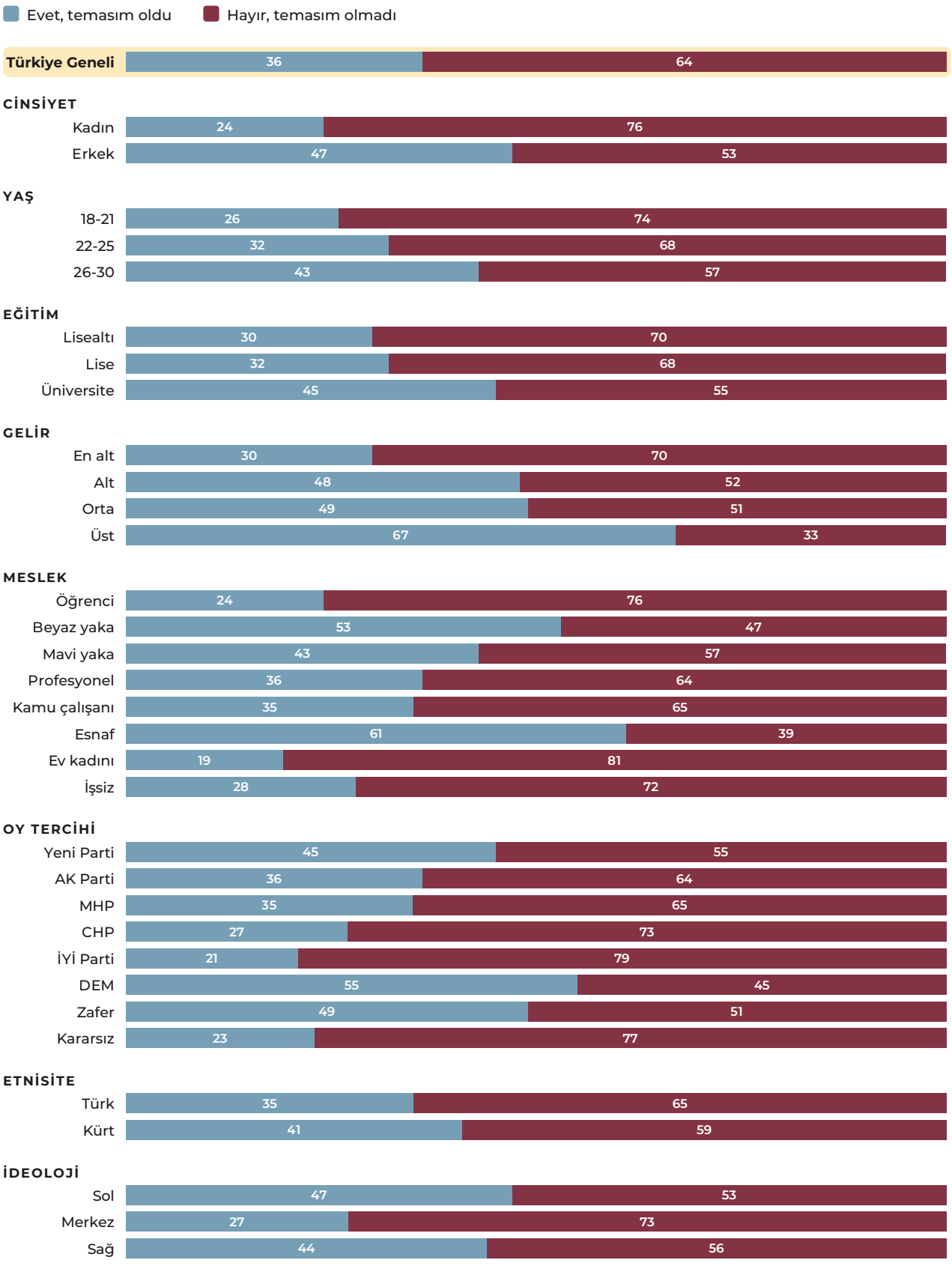
Bir siyasetçiyle karşılaşmak ile talebini karar alıcıya iletebilecek bir ilişki kurmak arasında belirgin bir erişim farkı bulunuyor.

GRAFİK 46

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 47

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Siyasetçilerle temas, gelir grupları arasında belirgin biçimde farklılaşıyor. En düşük kişi başı gelir grubundaki gençlerin %30'u bir siyasetçiyle herhangi bir düzeyde temas kurmuşken bu oran en yüksek gelir grubunda %67'ye ulaşıyor. Gelir basamakları boyunca temas oranının yükselmesi, ekonomik kaynaklar ile siyasal çevrelere erişimin birlikte değiştiğini gösteriyor. Kesitsel veriler bu ilişkinin yönünü açıklamasa da karar alıcılara erişimin gençler arasında eşit dağılmadığını açıkça ortaya koyuyor.

4.3 Karar alıcılarla temasın önünde güven ve etki sorunu var

Gençlerin karar alıcılarla neden iletişim kurmayacaklarına ilişkin yanıtları, erişim sorununun yalnızca doğru kanalı bilmemekten kaynaklanmadığını gösteriyor. Tek bir gerekçenin seçildiği soruda gençlerin %40'ı siyasetçilere güven ya da ilgi eksikliğini, %24'ü "benim gibi insanları dinlemezler", %21'i ise "bunun etkisi olmaz" yanıtını veriyor. Buna karşılık kendisini yeterince bilgili hissetmeyenler %9, nasıl iletişim kurulacağını bilmediğini söyleyenler %6 düzeyinde kalıyor.

Karar alıcılarla temasın önündeki temel engel, iletişimin nasıl kurulacağını bilmemekten çok bu temasın karşılık bulacağına ve sonuç üreteceğine inanmamak.

Siyasetçi ya da karar alıcılarla iletişime geçmenizi en çok ne engeller?

Engel nedenleri	%
Siyasilere güven/ilgi eksikliği	%40
Önemsiz bulunma endişesi	%24
Etkisi olmayacağı düşüncesi	%21
Kendini yetersiz hissetme	%9
İletişim kanalı bulunmaması	%6

Gençlerin etkili bulduğu katılım kanalları da karar alıcılara erişim konusundaki bu değerlendirmeyle benzer bir görünüm sergiliyor. Seslerini devlet yöneticilerine ve siyasetçilere duyurmanın en etkili yolları sorulduğunda, birden fazla yanıt verebilen gençlerin tercihleri şöyle sıralanıyor:

- Sosyal medya: %55
- Seçimlerde oy vermek: %22
- Protesto veya mitinglere katılmak: %15
- Dilekçe vermek, parti üyeliği, gençlik meclisleri ve belediye katılım mekanizmaları: Her biri %4-5
- Sivil toplum kuruluşları: %3

Sosyal medyanın diğer kanallardan açık biçimde ayrışması, gençlerin siyasal etkiyi sürekli bir kurumsal üyelikten çok doğrudan görünürlük sağlama ve kamuoyu oluşturma imkânıyla ilişkilendirdiğini düşündürüyor. Buna karşılık dilekçe, parti üyeliği, gençlik meclisleri, belediye mekanizmaları ve sivil toplum gibi daha kurumsal katılım yolları sınırlı düzeyde etkili bulunuyor.

Sesinizi karar alıcılara duyurmanın en etkili yolu nedir? (En az 1, en çok 2 yanıt alınmıştır.)	
Sosyal medya	%55
Seçimlerde oy vermek	%22
Protesto/Miting	%15
Parti üyeliği	%5
Belediye mekanizmaları	%4
Gençlik meclisleri	%4
Dilekçe/Kampanya	%4
Sivil toplum	%3

Bir kanalın etkili bulunması, o kanalın aktif biçimde kullanıldığı anlamına gelmiyor. Gençlerin %78'i son 12 ayda herhangi bir siyasi veya toplumsal faaliyete katılmadığını belirtirken en az bir faaliyette bulunanların oranı yaklaşık %22'de kalıyor. Sosyal medyada siyasi veya toplumsal içerik paylaşanlar %8; imza kampanyasına, protestoya, gönüllü çalışmaya veya belediye etkinliğine katılan ya da bir karar alıcıyla iletişim kuranların oranı ise her bir faaliyet için %5'i aşmıyor.

Gençlerin %55'i sosyal medyayı seslerini duyurmanın etkili bir yolu olarak görürken yalnızca %8'inin son bir yılda siyasi veya toplumsal içerik paylaşmış olması dikkat çekiyor. Bu iki gösterge aynı davranışı ölçmese de **sosyal medyaya atfedilen etkinin yaygın bir aktif dijital katılıma dönüşmediğini** ortaya koyuyor.

Görüş açıklamanın sosyal veya mesleki maliyeti, çevrim içi tartışmaların sertliği ya da paylaşımın sonuç üretmeyeceği düşüncesi bu farkın olası nedenleri arasında bulunabilir. Ancak araştırma bu mekanizmaları doğrudan ölçmediği için aralarındaki ağırlığı belirlemek mümkün değil.

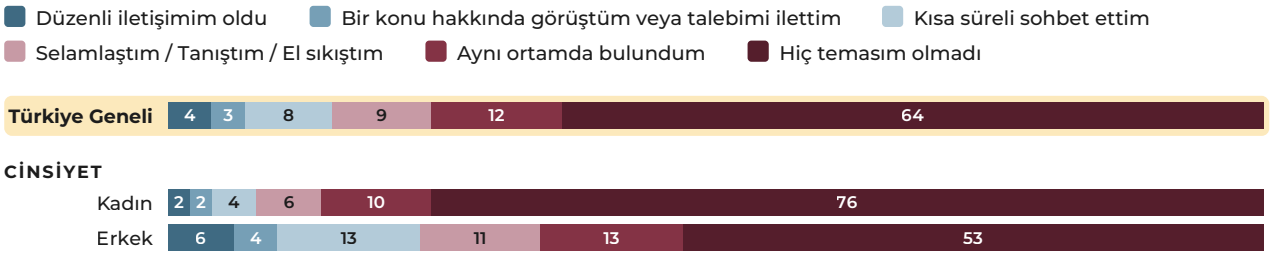
Son 12 ay içinde aşağıdakilerden hangilerini yaptınız?	Cinsiyet Kırılımı		
	Türkiye Geneli	Kadın	Erkek
Sosyal medyada siyasi/toplumsal içerik paylaştım	%8	%8	%8
İmza kampanyasına katıldım	%5	%5	%4
Protestoya/mitinge katıldım	%5	%5	%4
Gönüllü çalışmalarda bulundum	%4	%4	%4
Belediye etkinliğine katıldım	%4	%4	%4
Bir siyasetçi ya da kamu kurumuyla iletişime geçtim	%4	%2	%5
Siyasi parti etkinliğine katıldım	%2	%1	%2
Hiçbiri	%78	%78	%77

KRİTİK BULGU

Kadınlarla erkeklerin son bir yılda herhangi bir siyasi veya toplumsal faaliyete katılma oranları neredeyse aynı: %22 ve %23. Buna karşılık bir siyasetçiyle temas kuranların oranı kadınlarda %24, erkeklerde %47'ye çıkıyor. Şartlar uygun olduğunda siyasete girmek isteyenlerin oranı da kadınlarda %23, erkeklerde %39.

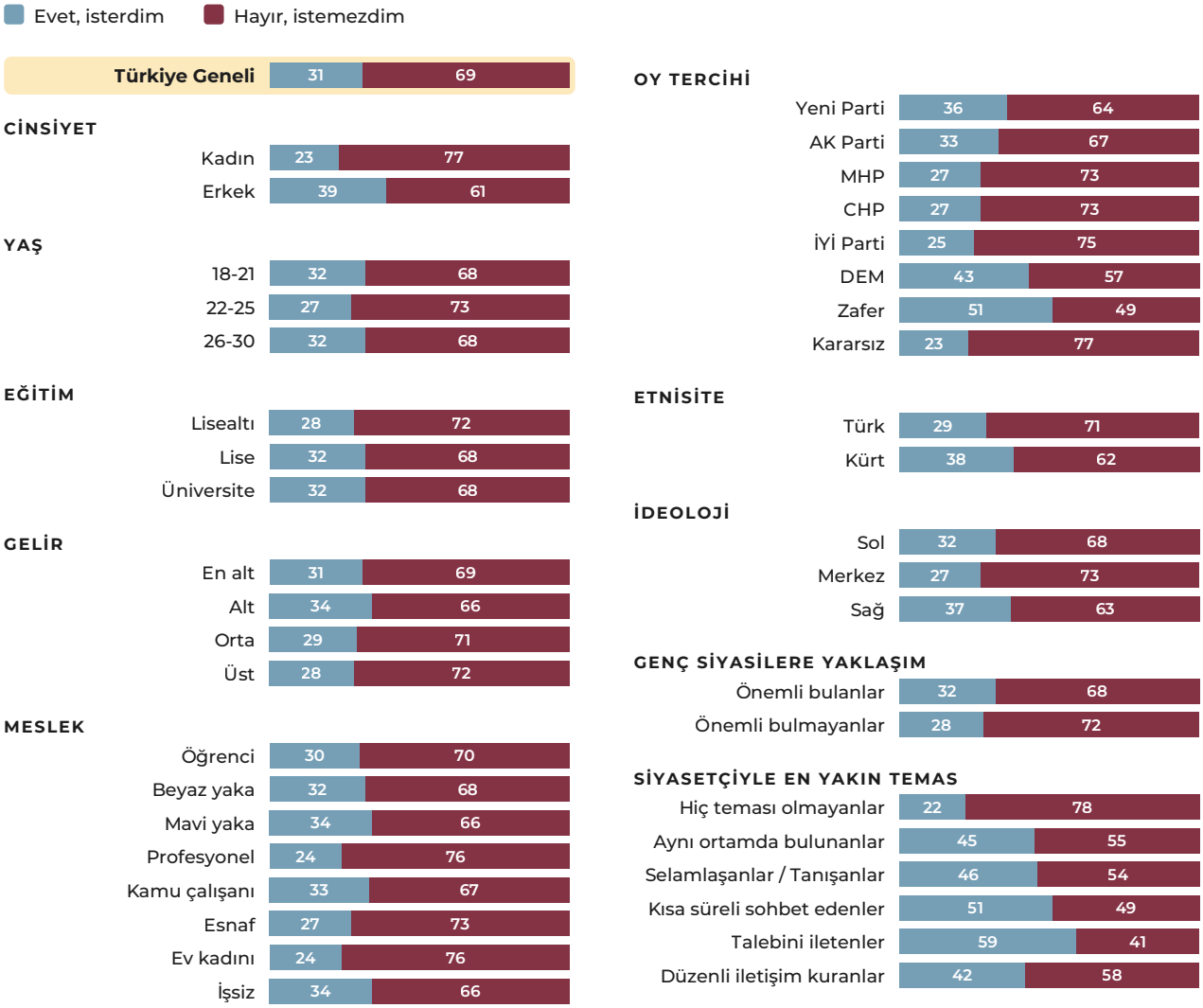
Kadınların genel siyasi ve toplumsal faaliyetlere katılımı erkeklerden düşük değil. Cinsiyet farkı, siyasetçilerle temas ve siyasete girme isteği gibi kurumsal siyasete daha yakın alanlarda belirginleşiyor. Bu nedenle tabloyu kadınların genel olarak katılıma daha az istekli olmasıyla açıklamak yetersiz kalıyor. Araştırma farkın nedenlerini doğrudan ölçmese de siyasi ilişki ağlarına erişim, görünür olmanın maliyetleri, güvenlik kaygıları ve toplumsal cinsiyet normları ayrıca incelenmesi gereken olası etkenler olarak öne çıkıyor.

GRAFİK 48 Siyasetçiyle Temas Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 49 Şartlarınız Uygun Olsa Siyasete Katılır Mısınız Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 50 **Son 12 Ayda Toplumsal Katılım Cinsiyet Kırılımlı Tablo**

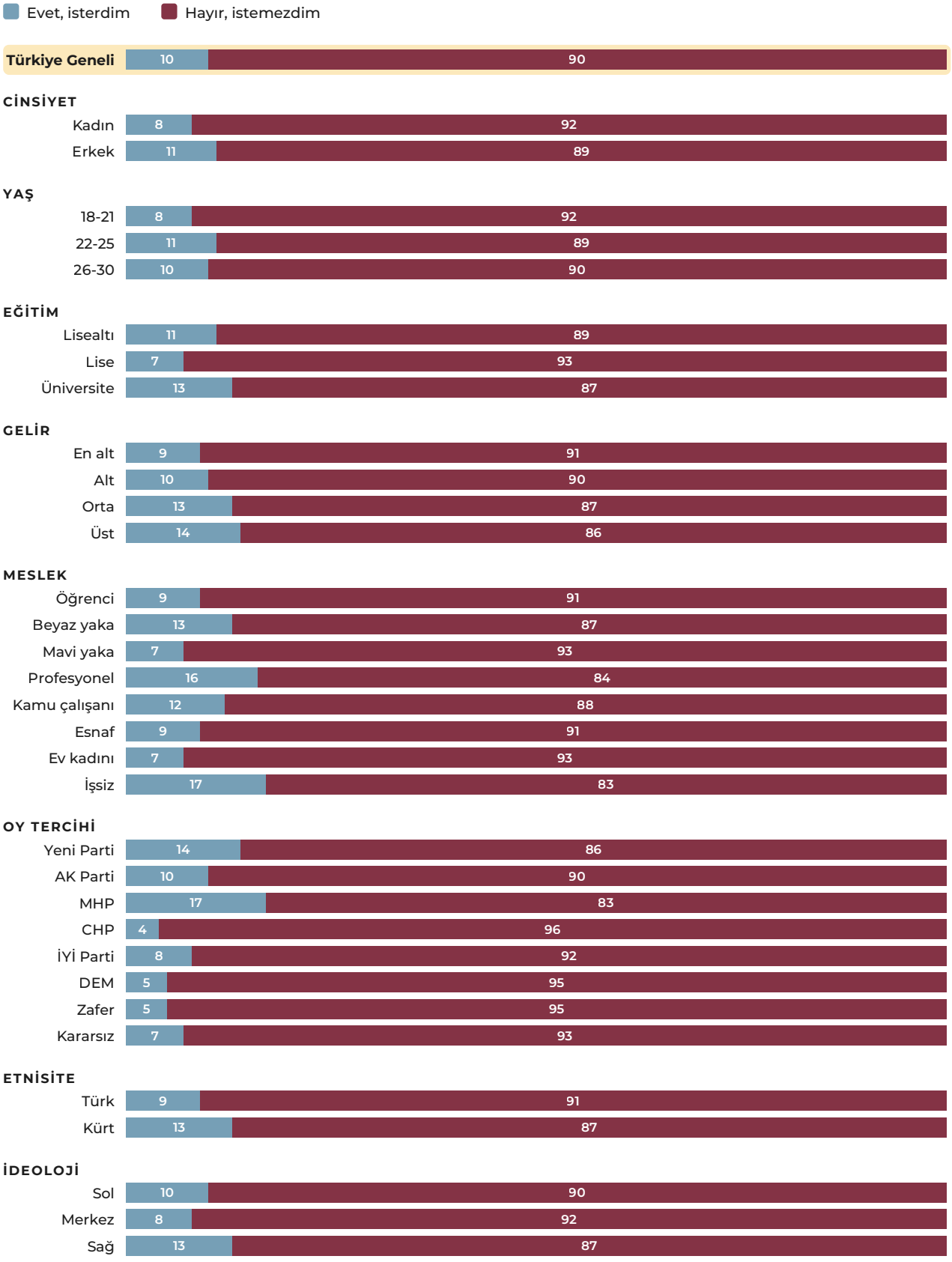
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

4.4 Sivil toplum üyeliği sınırlı, beklentiler sonuç odaklı

Gençlerin sivil toplum kuruluşlarıyla üyelik üzerinden kurduğu bağ oldukça sınırlı. Kendi ilgi alanında çalışan bir sivil toplum kuruluşuna üye olanların oranı %7. Üye olmayanlar arasında kesinlikle veya muhtemelen üye olmak istediğini belirtenler ise %10'da kalıyor.

Mevcut üyeler ile üyeliğe açık olanlar birlikte değerlendirildiğinde, bir sivil toplum kuruluşuna üye olan veya üye olmayı düşünenler gençlerin %16'sını oluşturuyor. Buna karşılık geniş bir çoğunluk ne mevcut durumda bir kuruluşa üye ne de üyelik fikrine açık. Bu oranlar sivil toplumla kurulan bütün ilişki biçimlerini değil, yalnızca üyeliği ve üyelik isteğini gösteriyor.

GRAFİK 51

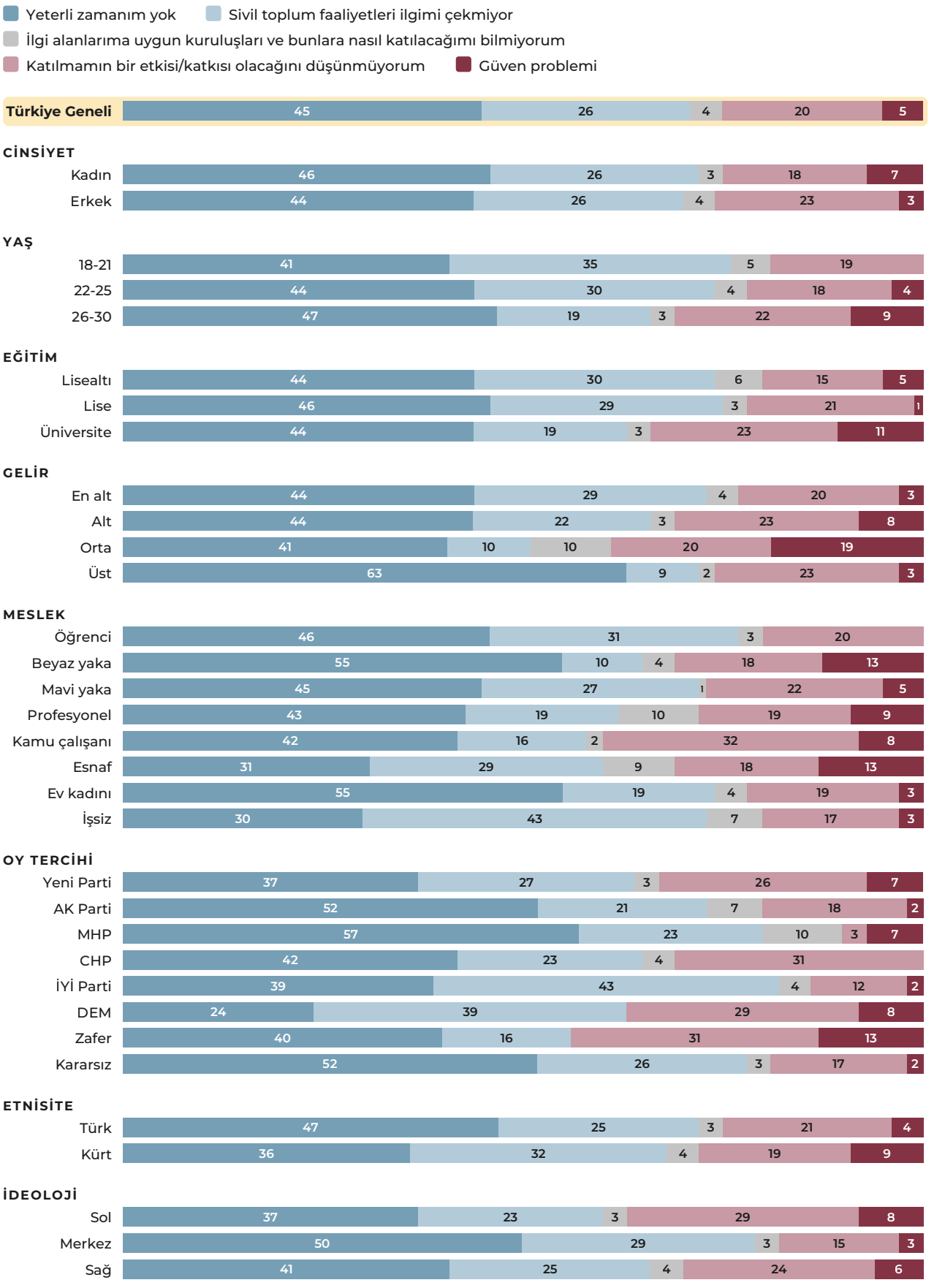

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Sivil toplum kuruluşlarına üye olmamanın en yaygın gerekçesi zaman yetersizliği. Üye olmayan gençlerin %45'i yeterli zamanı bulunmadığını, %26'sı sivil toplum faaliyetlerinin ilgisini çekmediğini, %20'si ise katılımının herhangi bir etkisi veya katkısı olmayacağını düşünüyor. Güven sorununu temel gerekçe olarak gösterenler %5, uygun bir kuruluşa nasıl ulaşacağını bilmeyenler %4 düzeyinde.

Zaman yetersizliğinin ilk sırada bulunması, sivil toplumla kurulan mesafenin yalnızca güvensizlik veya erişim bilgisi eksikliğinden kaynaklanmadığını gösteriyor. Raporun çalışma, eğitim ve geçim koşullarına ilişkin bulguları dikkate alındığında zaman, gençlerin katılım için ayırabildiği sınırlı bir kaynak olarak ortaya çıkıyor. Katılımın etkisiz olacağını düşünen %20'lik kesim ise üyelik kararında yalnızca zamanın değil harcanan çabanın karşılık bulacağına ilişkin beklentinin de önemli olduğunu düşündürüyor.

GRAFİK 52

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Üyelik isteği düşük olsa da gençlerin bir gençlik kuruluşundan ne beklediği oldukça belirgin. En fazla iki yanıtın verilebildiği soruda gençlerin %43'ü sorunları görünür kılmayı, %28'i çözüm önerileri geliştirip politika üretmeyi, %21'i ise siyasi partilerden bağımsız çalışmayı öncelikli özellikler arasında gösteriyor. Siyasi partilerle birlikte çalışmayı seçenlerin oranı yalnızca %4.

KRİTİK BULGU

Siyasi partilerden bağımsız çalışma beklentisi (%21), partilerle birlikte çalışma beklentisinin (%4) beş katından fazla. Bu fark, gençlerin sivil toplum kuruluşlarında parti yakınlığından çok kurumsal özerkliğe önem verdiğini gösteriyor. Ancak bağımsızlık tercihi, her türlü iş birliğinin reddedildiği anlamına gelmiyor.

Hak savunuculuğu ile sosyal ve kültürel etkinlik düzenleme daha alt sıralarda kalsa da genel beklenti açık. **Gençler, yalnızca sosyal faaliyet düzenleyen bir yapıdan çok sorunları kamusal gündeme taşıyan, çözüm ve politika üreten, siyasi partiler karşısında özerkliğini koruyan bir sivil toplum aktörü arıyor.**

Gençlik Kuruluşlarından En Çok Beklenen Özellikler (En az 1, en çok 2 yanıt alınmıştır.)

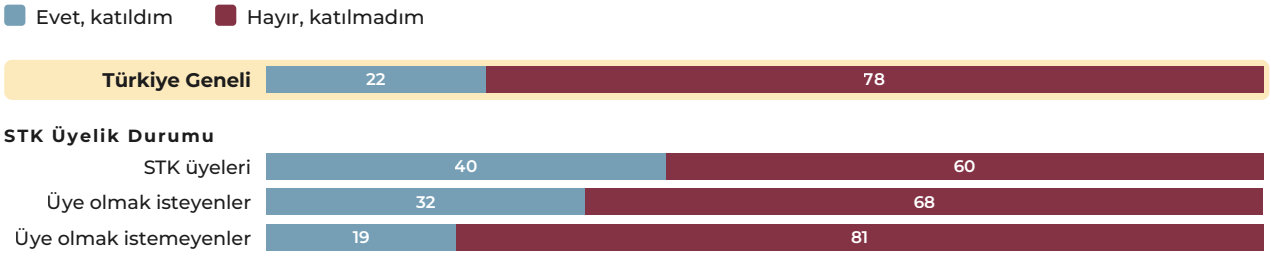
Özellikler	%
Gençlerin sorunlarını gündemleştirmesi	%43
Çözüm önerileri/politika üretmesi	%28
Siyasi partilerden bağımsız çalışması	%21
Hak savunuculuğu yapması	%11
Sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi	%8
Siyasi partilerle birlikte çalışması	%4

Sivil toplumla örgütlü bir bağ kurmak ile siyasi ve toplumsal faaliyetlere katılmak arasında da belirgin bir ilişki görülüyor. Mevcut STK üyelerinin %40'ı son bir yılda en az bir siyasi veya toplumsal faaliyette bulunduğunu belirtirken üye olmak istemeyenlerde bu oran %19'a geriliyor.

Bu fark, üyeliğin katılımı doğrudan artırdığı anlamına gelmiyor. Siyasi ve toplumsal faaliyetlere zaten daha yatkın olan gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma ihtimali de daha yüksek olabilir. Bununla birlikte örgütlü ilişki ile fiilî katılımın aynı kesimlerde yoğunlaşması, **sivil toplumun yalnızca bir üyelik biçimi olmadığını farklı katılım deneyimlerine erişim sağlayan bir temas alanı da olabileceğini** düşündürüyor.

Öte yandan STK üyelerinin %60'ının son bir yılda herhangi bir siyasi veya toplumsal faaliyete katılmamış olması, üyelik ile aktif katılımın birbirinin yerine kullanılamayacağını gösteriyor. STK üyeleri örneklem içinde sınırlı bir grup oluşturduğu için bu oranlar kesin bir nedensel sonuçtan çok yön gösterici bulgular olarak değerlendirilmeli.

GRAFİK 53 **Son 12 Ayda Toplumsal Katılım x STK Üyeliği Kırılımı**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

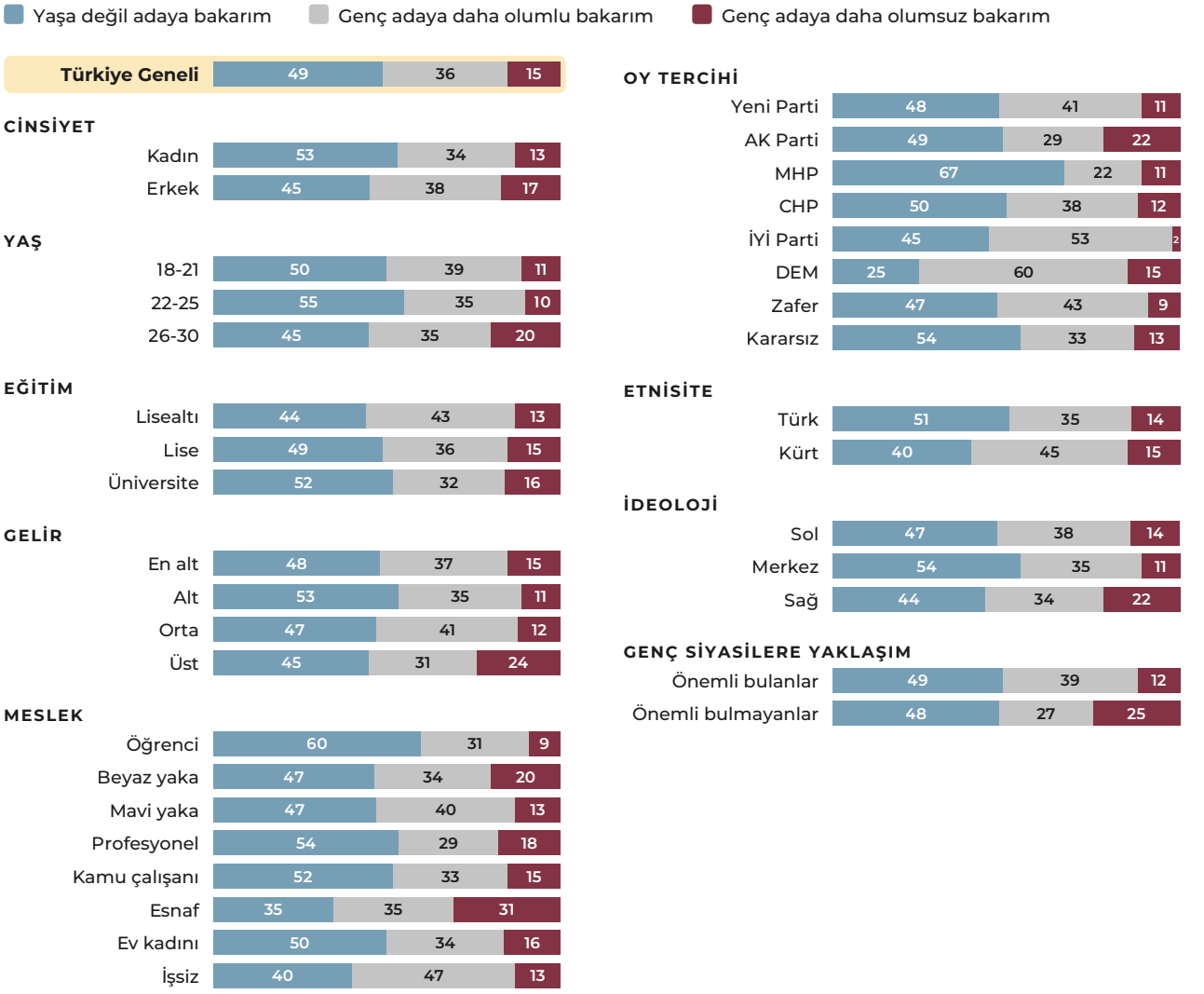
4.5 Genç temsilinin ölçütü yalnızca yaş değil

Daha fazla genç siyasetçi talebi, genç adaylara koşulsuz destek verildiği anlamına gelmiyor. Otuz yaşın altındaki bir siyasetçiye oy verme konusunda gençlerin %49'u adayın yaşından çok kim olduğuna ve özelliklerine bakacağını belirtiyor. Genç bir adaya daha olumlu yaklaşacağını söyleyenler %36, daha olumsuz yaklaşacağını söyleyenler ise %15.

Genç olmak, seçmenlerin belirli bir bölümü açısından aday için avantaj oluşturuyor. Ancak gençlerin yaklaşık yarısı için yaş, adayın diğer niteliklerinin önüne geçmiyor. **Gençler karar mekanizmalarında daha fazla akranlarını görmek istiyor fakat gençliği tek başına yeterli bir temsil ölçütü olarak kabul etmiyor.**

Genç Adaya Bakış Tablosu

GRAFİK 54

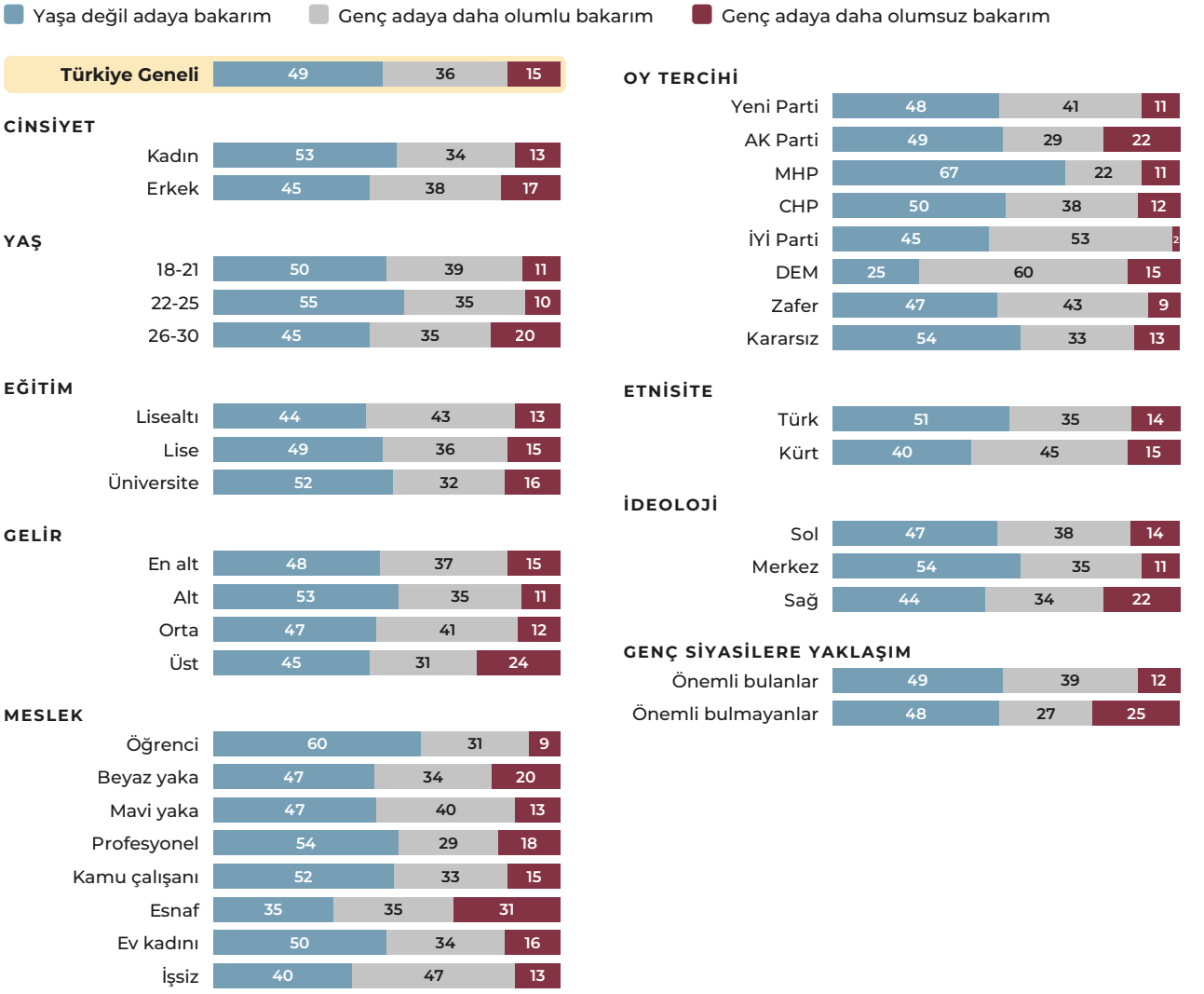

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Genç temsilini önemli bulanlarda genç bir adaya olumlu yaklaşacağını söyleyenlerin oranı %39, önemli bulmayanlarda %27. Buna karşılık "yaşa değil, adaya bakarım" diyenlerin oranı iki grupta da neredeyse aynı: %49 ve %48. Bu yakınlık, genç temsil talebinin yalnızca kuşaksal aidiyete veya adayla aynı yaş grubunda bulunmaya dayanmadığını gösteriyor.

Siyasal temsil literatüründe "betimleyici temsil", karar mekanizmalarında toplumdaki farklı gruplara benzeyen kişilerin bulunmasını, "maddi temsil" ise temsilcilerin bu grupların ihtiyaç ve çıkarlarını karar ve politikalara taşımasını ifade ediyor. Bulgular birlikte değerlendirildiğinde gençler, karar masasında kendi kuşaklarından insanların bulunmasını önemsiyor ancak adayları yalnızca yaşları üzerinden değerlendirmiyor. **Genç temsil talebi, aynı yaş grubundan isimlerin görünürlüğünden daha geniş; adayın kimliği, nitelikleri ve nasıl bir siyaset üreteceği de önemini koruyor.**

GRAFİK 55 **Genç Siyasetçiye Bakış Tablosu**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

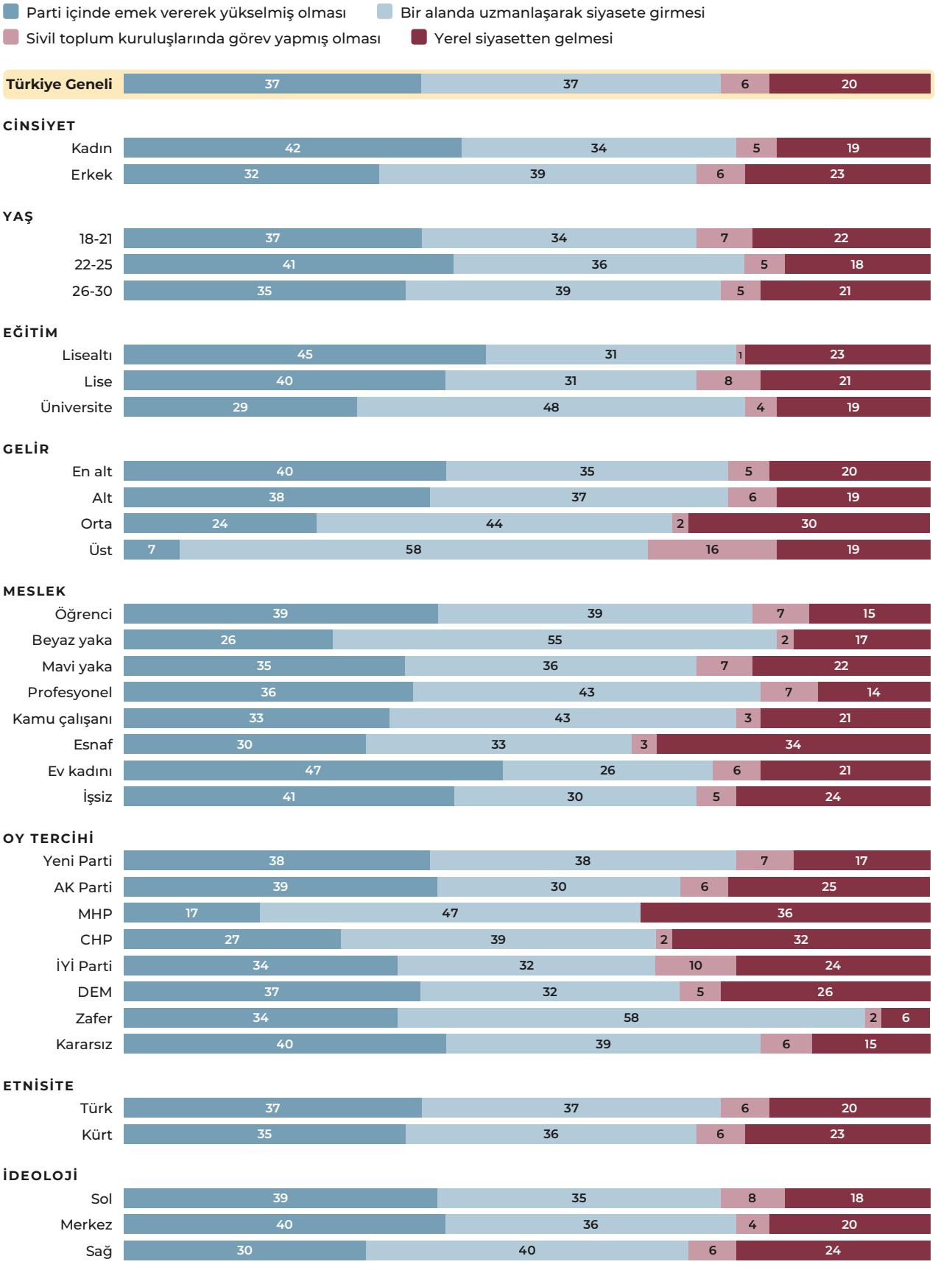
Gençlerin güven duyduğu siyasetçi profili, iki farklı kariyer yolunu eşit ölçüde öne çıkarıyor. Gençlerin %32'si parti içinde emek vererek yükselen, yine %32'si belirli bir alanda uzmanlaştıktan sonra siyasete giren kişilere daha fazla güveniyor. Yerel siyasetten gelenleri tercih edenler %17, sivil toplum deneyimini öne çıkaranlar %5 düzeyinde. Gençlerin %14'ü ise siyasetçinin hangi kariyer yolunu izlediğini önemli bulmuyor. **Parti içi deneyim ile mesleki uzmanlık, gençler açısından eşit ağırlıkta iki temel güven kaynağı oluşturuyor.**

Bu tercihler eğitim düzeyine göre farklılaşıyor. Üniversite mezunlarının %48'i belirli bir alanda uzmanlaştıktan sonra siyasete girmeyi, %29'u ise parti içinde yükselmeyi daha güven verici buluyor. Lise altı eğitim grubunda parti içinde emek vererek yükselmek %45 ile uzmanlığın önüne geçiyor. Eğitim düzeyi yükseldikçe mesleki uzmanlık, daha düşük eğitim gruplarında ise parti içi deneyim daha fazla öne çıkıyor.

KRİTİK BULGU

Sivil toplum deneyimi, yalnızca %5 tarafından en fazla güven veren siyasetçi kariyeri olarak seçiliyor. Bu oran, parti içinde yükselme ve mesleki uzmanlaşmanın ulaştığı %32'nin altıda birinden daha düşük. Bu sonuç, sivil toplum deneyiminin değersiz görüldüğü anlamına gelmiyor ancak gençlerin gözünde siyasal liderliğe güven sağlayan öncelikli kariyer yolları arasında yer almadığını gösteriyor. Gençler sivil toplumdan sorunları görünür kılmasını ve politika üretmesini beklese de sivil toplum geçmişini siyasete geçişte başlıca güven ölçütü olarak görmüyor.

GRAFİK 56 Bir Siyasetçide Tercih Edilen Kariyer Yolu Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Kariyer yolunu önemli bulmayanlar (%14) hesaplama dışında bırakılmıştır.

Bölüm sonucu: Temsil talebi güçlü, katılım yolları dar

Gençlerin daha fazla genç siyasetçi tarafından temsil edilme talebi, kişisel olarak siyasete girme veya örgütlü katılıma yönelme isteğinden çok daha güçlü. Bu fark bir tutarsızlık değil. Siyasete giriş bağlantı ve maddi kaynak gerektiren, karar alıcılara erişimin gelir gruplarına göre eşitsizleştiği bir alan olarak görülüyor. Sivil toplum üyeliğinin önünde ise zaman yetersizliği ve katılımın sonuç üretmeyeceği düşüncesi öne çıkıyor. Gençlerin büyük bölümü karar süreçlerinde kendi kuşağından temsilciler görmek istiyor ancak bu süreçlere ulaşan yolları kendisi için açık ve etkili bulmuyor.

Temsil açığının temelinde gençlerin söyleyecek sözünün bulunmaması değil bu sözü karar ve politikalara taşıyabilecek erişilebilir kanalların sınırlı kalması var. Oy verme niyeti yüksek düzeyini korurken katılım siyasi ilişki ağlarına, maddi kaynaklara, zamana ve gençlerin dinleneceklerine ilişkin beklentilerine bağlı.

05

Seçim Tablosu

Parti tercihleri ve seçmen hareketliliği

Bir partiyi desteklemek ve oy kullanmayı planlamak siyasal tutumun farklı boyutlarını oluşturuyor. Gençlerin büyük bölümü oy kullanacağını söylese de parti tercihleri iki büyük seçmen kümesinin yanı sıra geniş bir belirsizlik alanı da barındırıyor.

Genç seçmenler arasındaki ayrım yalnızca iktidar ve muhalefet tercihleri üzerinden şekillenmiyor. Tercihini belirlemiş olanlar, adaylara göre karar vermeyi bekleyenler, henüz bir görüş oluşturmayanlar ve seçimden uzaklaşanlar farklı seçmen kümeleri oluşturuyor. Bir kesimin parti tercihi belirginken bir başka kesim oy kullanmaya hazır olduğu halde kendisini temsil edecek siyasi adresi bekliyor. Oy kullanmayı düşünmeyenlerin önemli bir bölümü ise seçenekler arasında karar veremediği için değil, seçimlerin değişim yaratacağına inanmadığı için sandıktan uzak duruyor.

5.1 İki büyük seçmen kümesi, geniş bir tercih belirsizliği

Gençlerin parti tercihleri iki partili bir yapıdan çok, iki büyük seçmen kümesi ile geniş bir belirsizlik alanından oluşuyor.

KRİTİK BULGU

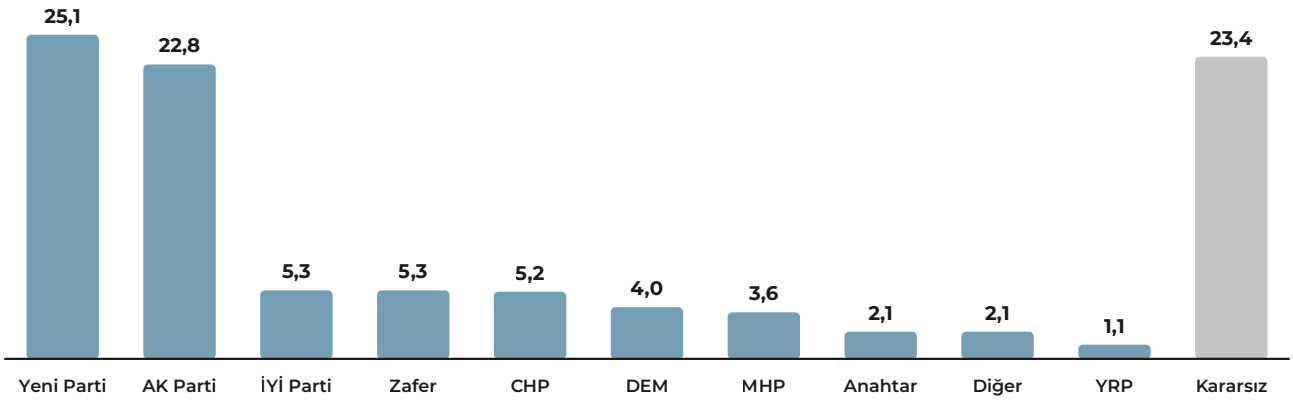
Kararsız olduğunu, oy kullanmayacağını veya henüz bir fikri bulunmadığını söyleyen gençlerin toplam oranı %23,4. Bu oran, AK Parti'nin %22,8'lik desteğinden daha yüksek. Böylece parti tercihi belirtmeyen farklı grupların toplamı, Yeni Parti'nin ardından seçim tablosundaki ikinci büyük kümeyi oluşturuyor.

"Bu pazar milletvekili seçimi olsa hangi partiye oy verirsiniz?" sorusunda Yeni Parti %25,1 ile ilk, AK Parti %22,8 ile ikinci sırada yer alıyor. Bu iki partiyi %5,3'er oranla İYİ Parti ve Zafer Partisi, %5,2 ile CHP, %4,0 ile DEM Parti ve %3,6 ile MHP izliyor. Anahtar Parti ile diğer partilerin oranı %2,1'er, Yeniden Refah Partisi'nin oranı ise %1,1.

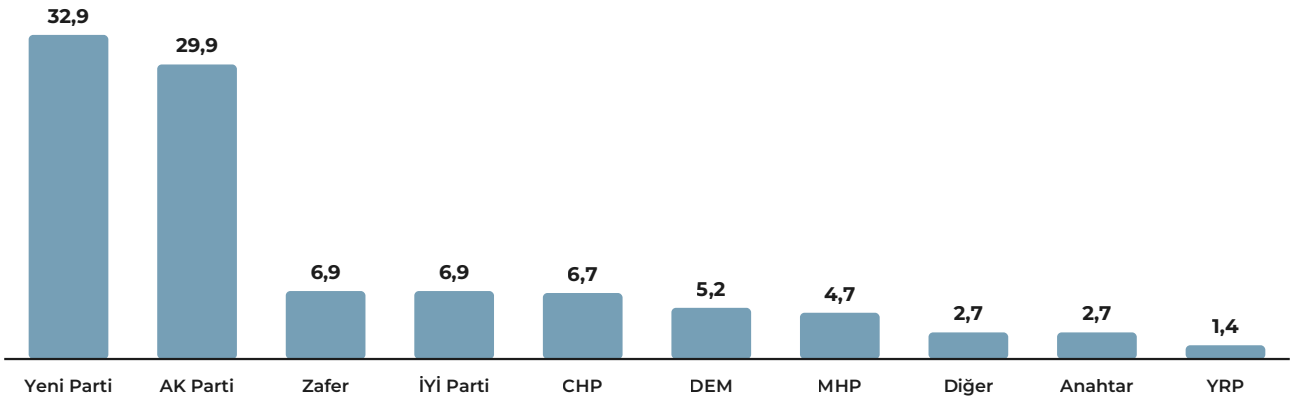
Yalnızca bir parti tercihi belirten gençler üzerinden hesaplandığında Yeni Parti %32,9'a, AK Parti %29,9'a yükseliyor. Zafer Partisi ve İYİ Parti %6,9'ar, CHP %6,7, DEM Parti %5,2, MHP %4,7 düzeyinde. Anahtar Parti ile diğer partiler %2,7'şer, Yeniden Refah Partisi ise %1,4 destek alıyor.

Parti rekabeti Yeni Parti ve AK Parti çevresinde yoğunlaşsa da bu dağılım yerleşmiş bir iki partili yapıya işaret etmiyor. Diğer partilerin toplam ağırlığı ve henüz parti tercihi belirtmeyen geniş kesim, genç seçmenler arasında farklı siyasi adreslere açık önemli bir alan bulunduğunu gösteriyor.

GRAFİK 57 **Bu pazar seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz? (Tüm katılımcılar, %)**

GRAFİK 58 **Bu pazar seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz? (Parti tercihi belirtenler, %)**

Yeni Parti'ye verilen desteği değerlendirirken araştırmanın siyasi takvimini dikkate almak gerekiyor. Özgür Özel liderliğindeki parti 24 Temmuz 2026'da resmen kuruldu; saha çalışması ise yalnızca üç gün sonra başladı ve 31 Temmuz'da tamamlandı. Bu nedenle ölçülen oran, yeni bir siyasi oluşuma verilen ilk tepkileri yansıtan, partinin kuruluş haftasına ait bir görünüm sunuyor. Partinin kimliği, örgütlenmesi ve seçmenle kurduğu ilişki bu tarihte henüz oluşum aşamasındaydı.

Yeni Parti'nin bütün gençler içindeki %25,1'lik desteğini yerleşmiş bir oy oranı veya potansiyel desteğin üst sınırı olarak değerlendirmek doğru olmaz. Bu ilk oran; parti liderinin mevcut tanınırlığını, önceki siyasi aidiyetleri ve kuruluş anındaki siyasal koşulları birlikte yansıtıyor olabilir. Partinin tanınırlığı ve örgütlenmesi arttıkça ya da siyasi gündem değiştikçe desteğin hangi yönde hareket edeceğini bu araştırma tek başına gösteremez. **Bulgular, kalıcı bir seçmen dengesi değil, hızlı bir siyasi yeniden gruplaşmanın ilk günlerini kayda geçiriyor.**

5.2 2023'ten bugüne parti tercihlerindeki geçişler

Yeni Parti'nin araştırmada ölçülen desteği, özellikle 2023'te CHP'ye oy verdiğini söyleyen gençlerin yeni bir siyasi adrese yönelmesiyle şekilleniyor. Bununla birlikte parti, yalnızca bu gruptan değil farklı muhalefet partilerinin 2023 seçmenlerinden de destek alıyor.

2023 milletvekili seçimindeki oy tercihi ile araştırma tarihindeki parti tercihi birlikte incelendiğinde seçmen kümeleri arasındaki süreklilik ve geçişler görünür hale geliyor. Bu karşılaştırma, katılımcıların geçmiş oylarına ilişkin beyanlarına dayanıyor. Aynı kişileri zaman içinde izleyen bir panel araştırması niteliği taşımıyor.

AK Parti, 2023'te kendisine oy verdiğini söyleyen gençlerin %73'ünün bugünkü tercihi olmaya devam ediyor. Bu grubun %14'ü bugün herhangi bir parti tercihi belirtmezken %5'i Yeni Parti'ye yöneliyor. AK Parti'nin 2023 genç seçmenleri diğer gruplara kıyasla daha yüksek bir devamlılık gösterse de bütünüyle kapalı bir seçmen kümesi oluşturmuyor.

Muhalefet partilerinin 2023 seçmenlerinde daha yüksek hareketlilik görülüyor. 2023'te CHP'ye oy veren gençlerin %58'i bugün Yeni Parti'yi, %12'si CHP'yi tercih ediyor, %14'ü ise herhangi bir parti tercihi belirtmiyor. İYİ Parti'nin 2023 genç seçmenlerinin %39'u aynı partide kalırken %31'i Yeni Parti'ye yöneliyor. DEM Parti'nin 2023 seçmenlerinde aynı partiyi tercih etmeye devam edenlerin oranı %54, Yeni Parti'ye yönelenlerin oranı %16.

Milliyetçi partilerdeki geçişler farklı bir görünüm sergiliyor. MHP'nin 2023 genç seçmenlerinin %43'ü bugün de MHP'yi, %23'ü ise AK Parti'yi tercih ediyor. Zafer Partisi, 2023'te kendisine oy veren gençlerin %56'sının bugünkü tercihi olmayı sürdürüyor. **Araştırmadaki geçiş tablosu iktidar bloğunda AK Parti'ye yönelen bir iç hareketliliğe, muhalefet tarafında ise özellikle CHP'den Yeni Parti'ye doğru belirgin bir yeniden kümelenmeye işaret ediyor.**

2023 seçimlerinde oy kullanma yaşına henüz ulaşmamış gençlerin %27'si Yeni Parti'yi, %20'si AK Parti'yi tercih ediyor. %26'sı ise henüz bir parti tercihi belirtmiyor. 2023'te sandığa gitmeyenlerin %58'i bugün de herhangi bir partiye yönelmiş değil. Bu grupta Yeni Parti'nin desteği %12, AK Parti'nin desteği %11 düzeyinde.

Bu Pazar Genel Seçim Olsa Oy Tercihleri	2023 Genel Seçimleri Parti Oy Kırılımı										
	AK Parti	MHP	CHP	İYİ Parti	DEM	TİP	Zafer	YRP	Diğer	Sandığa gitmeyen	Yaşı tutmayan
AK Parti	%73	%23	%4	%5	%8	-	%2	%27	%13	%11	%20
MHP	%2	%43	%1	-	-	-	-	-	%3	%2	%5
CHP	%3	%3	%12	%3	%4	%9	%2	-	%4	%2	%5
Yeni Parti	%5	%8	%58	%31	%16	%27	%12	%14	%13	%12	%27
İYİ Parti	-	%3	%2	%39	-	%3	%5	-	-	%3	%8
DEM	%1	-	%1	-	%54	-	-	-	-	%2	%3
Zafer	-	%3	%5	%7	-	-	%56	-	-	%6	%3
YRP	%1	-	%1	-	-	-	-	%24	%5	%1	%2
Anahtar	%1	%3	-	%7	-	-	%5	%10	%22	%2	%2
Diğer	%1	%2	%3	-	-	%27	-	-	%23	%2	%1
Kararsız	%14	%13	%14	%8	%18	%33	%19	%25	%19	%58	%26
Toplam	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100

5.3 AK Parti ile Yeni Parti seçmenleri: Benzer oy verme niyeti, farklı hayat deneyimleri

Gençler arasındaki iki büyük parti tercihi, demografik açıdan birbirinin karşıtı iki grup oluşturmuyor. Cinsiyet dağılımı, gelir basamakları, siyasal ilgi ve oy verme niyeti bakımından gruplar arasında önemli yakınlıklar bulunuyor. Buna karşılık geçinme deneyimi, duygusal durum ve siyasal etkililik algısı belirgin biçimde ayrışıyor.

KRİTİK BULGU

Gelirinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini söyleyenlerin oranı Yeni Parti'yi tercih edenlerde %54, AK Parti'yi tercih edenlerde %29. Buna karşın her iki grubun da büyük çoğunluğu alt gelir basamaklarında yer alıyor. En düşük kişi başı gelir grubunda bulunanların oranı AK Parti'yi tercih edenlerde %75, Yeni Parti'yi tercih edenlerde %67. Bu sonuç gelir basamağı ile gelirin ihtiyaçları karşılama düzeyinin aynı şeyi ölçmediğini, benzer gelir konumlarının iki seçmen grubunda farklı geçim deneyimleriyle birlikte görülebildiğini gösteriyor.

Kadınların oranı Yeni Parti seçmenlerinde %48, AK Parti seçmenlerinde %51. Siyasetle yakından ilgilendiğini söyleyenler Yeni Parti seçmenlerinde %29, AK Parti seçmenlerinde %23. Sandığa bağlılık da iki grupta benzer düzeyde. Bir sonraki seçimde oy kullanacağını söyleyenlerin oranı Yeni Parti seçmenlerinde %84, AK Parti seçmenlerinde %86.

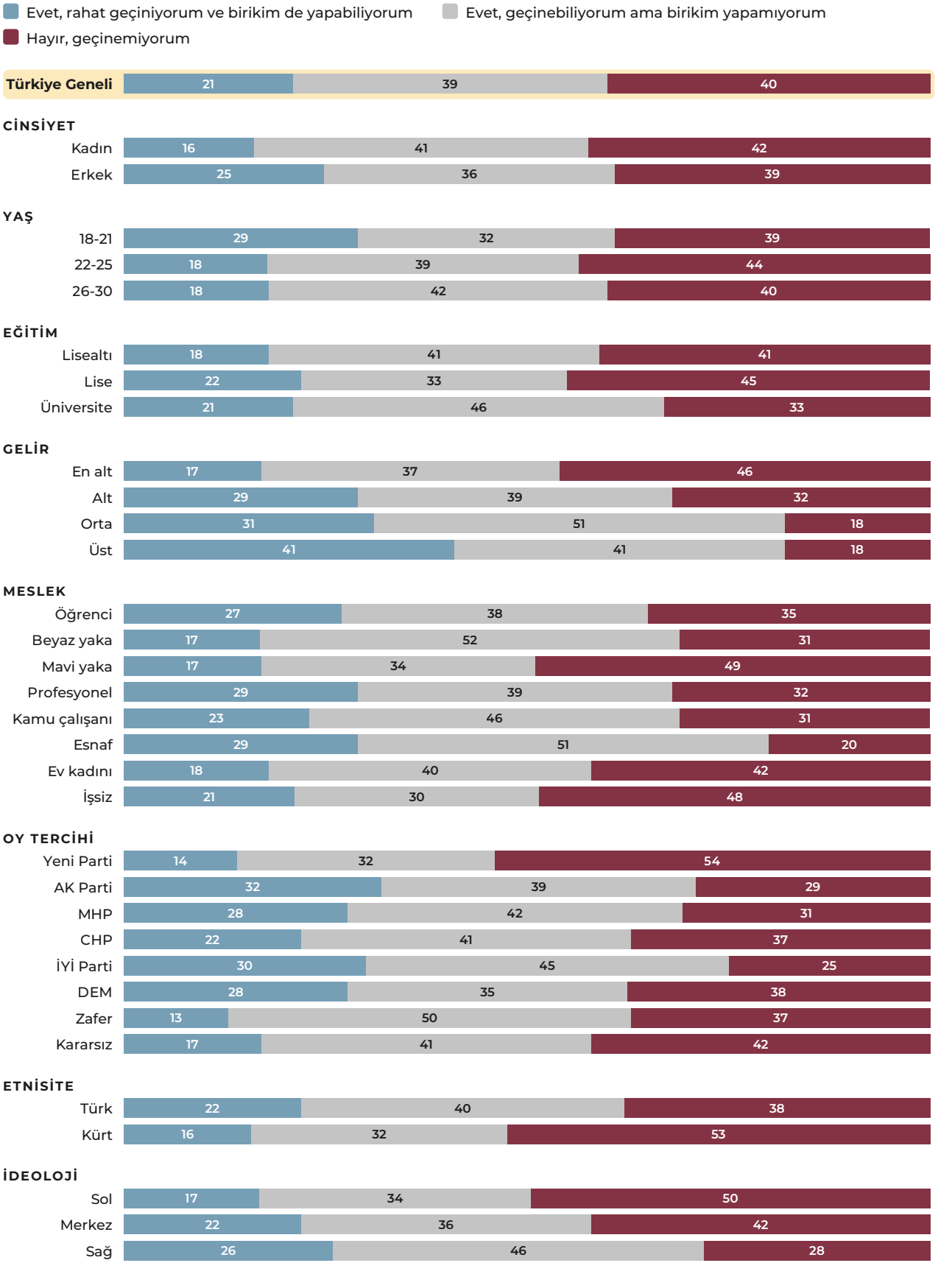
Asıl ayrışma, ekonomik koşulların nasıl deneyimlendiği ve geleceğin nasıl hissedildiği noktasında ortaya çıkıyor. Yüksek stres yaşayanların oranı Yeni Parti'yi tercih edenlerde %65, AK Parti'yi tercih edenlerde %44. Umudu düşük düzeyde hissedenlerin oranı ise sırasıyla %51 ve %27. On puanlık ölçekte Yeni Parti'yi tercih edenlerin stres ortalaması 6,9, umut ortalaması 4,5 iken AK Parti'yi tercih edenlerde stres 5,5, umut 5,9 düzeyinde.

İki seçmen grubunun ideolojik profilleri belirgin biçimde ayrışıyor. Kendisini sağda konumlandıranların oranı AK Parti'yi tercih edenlerde %45, Yeni Parti'yi tercih edenlerde %12. Yüksek dindarlık düzeyi sırasıyla %64 ve %39, yüksek muhafazakârlık düzeyi %60 ve %34. Buna karşılık kendisini yüksek düzeyde Atatürkçü olarak tanımlayanların oranı Yeni Parti'yi tercih edenlerde %86, AK Parti'yi tercih edenlerde %55.

Davranış göstergelerinde de daha sınırlı ancak aynı yönde farklar görülüyor. Yeni Parti'yi tercih edenlerin %45'i daha önce bir siyasetçiyle temas kurduğunu, %32'si son bir yılda en az bir siyasi veya toplumsal faaliyete katıldığını belirtiyor. AK Parti'yi tercih edenlerde bu oranlar sırasıyla %36 ve %24.

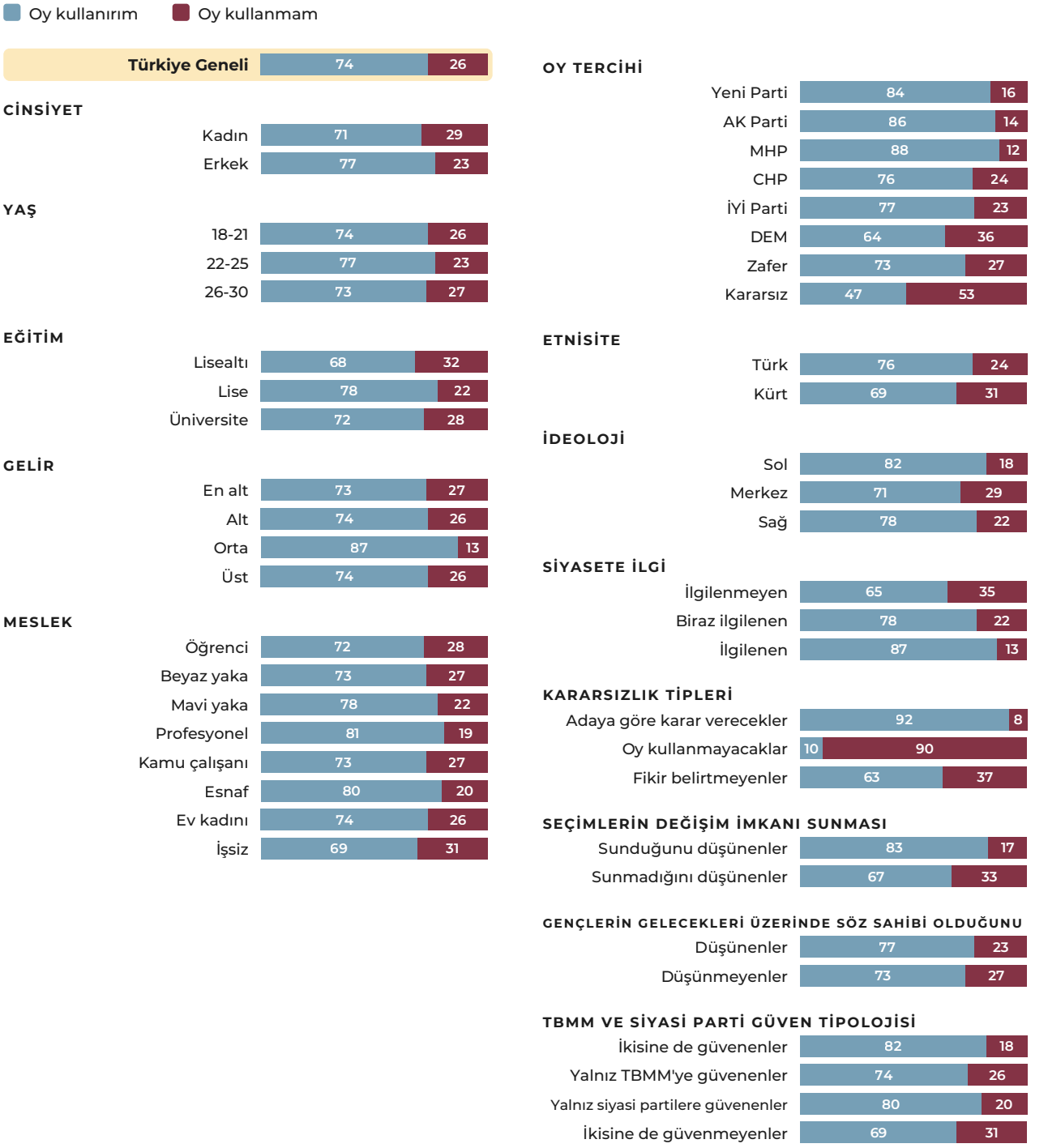
Siyasal ilgi düzeyleri birbirine yakınken Yeni Parti'yi tercih edenlerin temas ve faaliyet oranlarının daha yüksek olması, **bu gruptaki siyasal memnuniyetsizliğin daha hareketli bir katılım örüntüsüyle birlikte görüldüğünü** düşündürüyor. Ancak kesitsel veriler, muhalif tutumun katılımı artırdığını veya katılımın siyasi tercihi şekillendirdiğini göstermiyor.

GRAFİK 59 Geçinme Tablosu

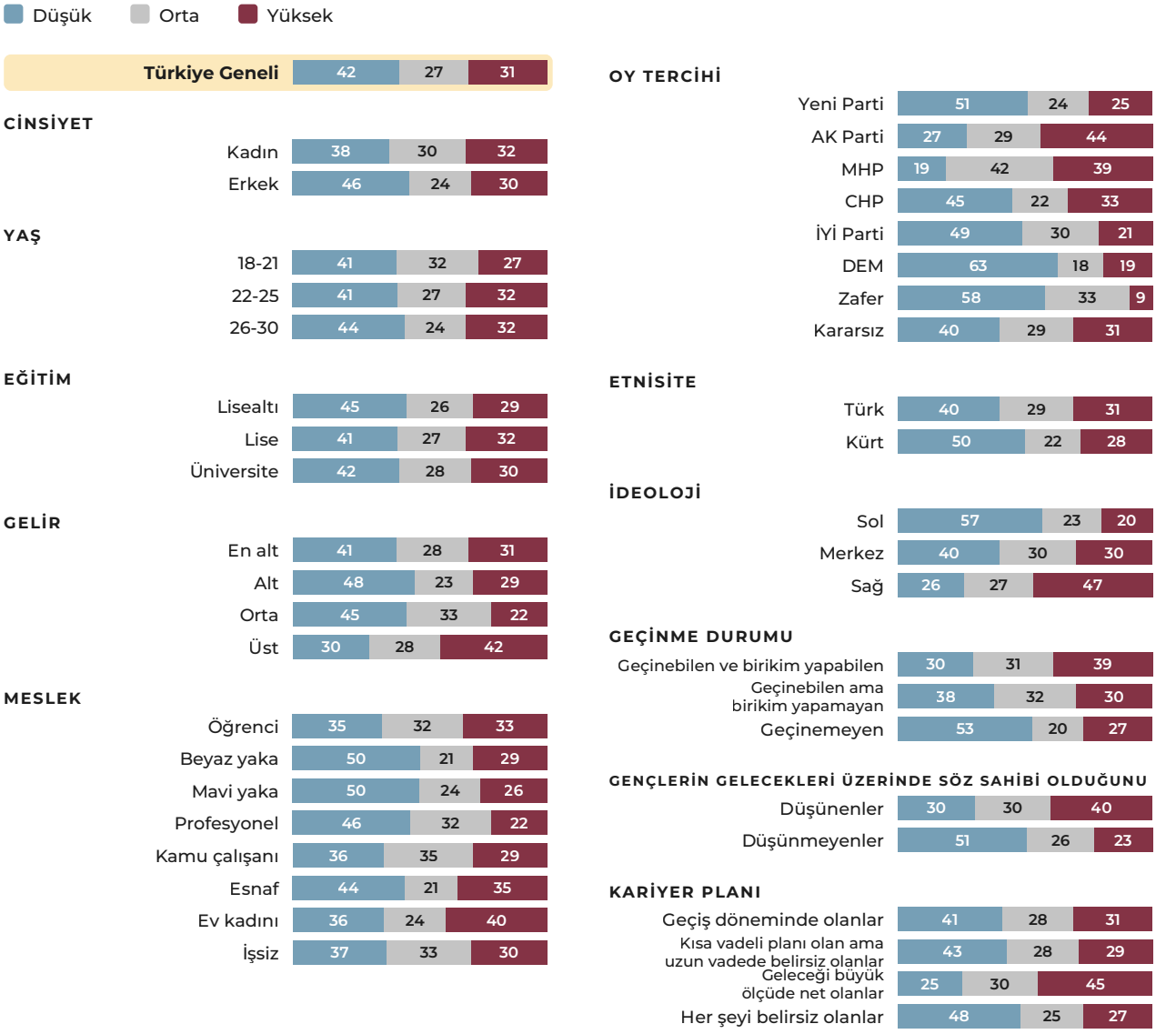
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 60 Oy Verme (2 Eğilimli)

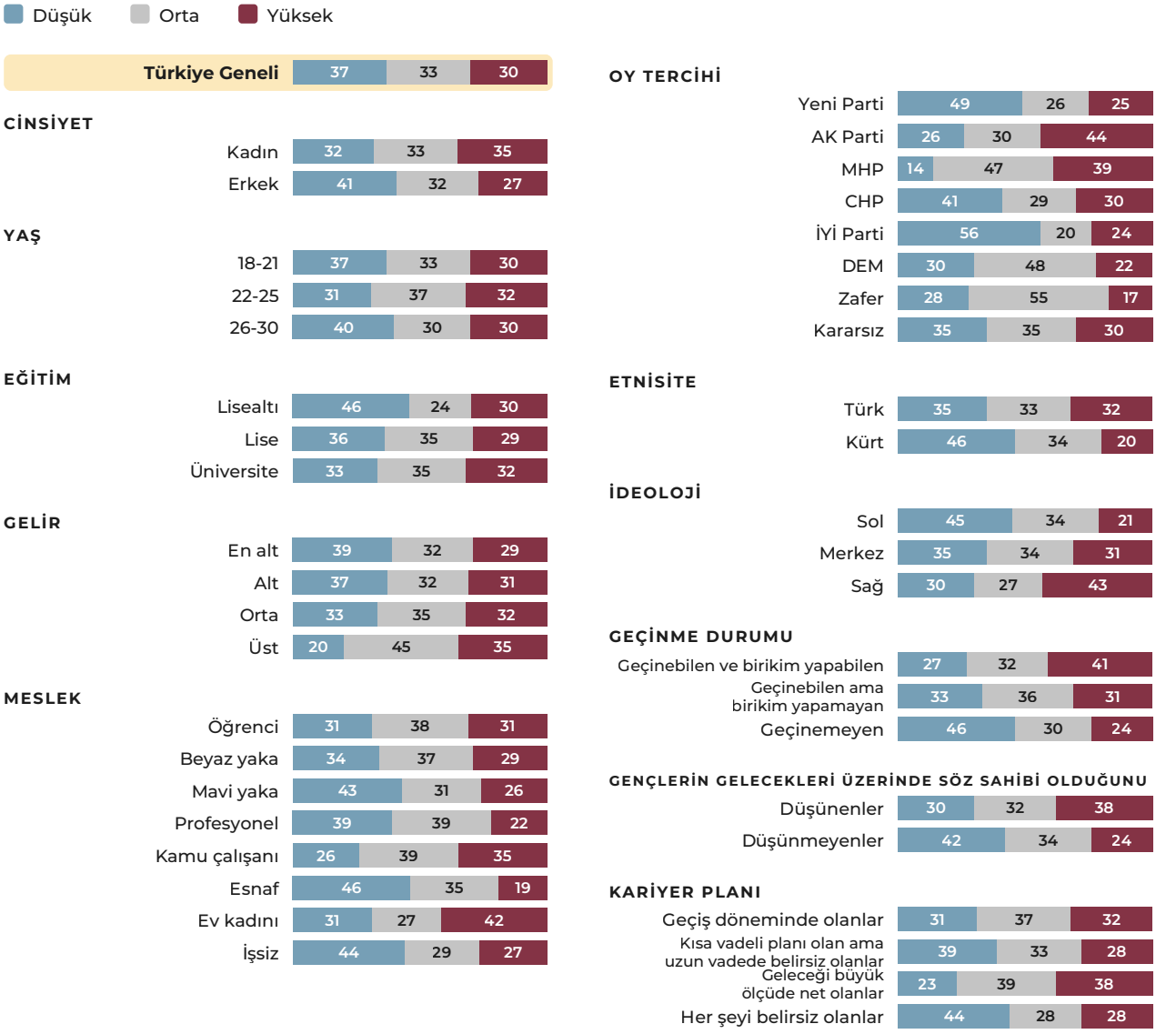
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 61 Umut Tablosu

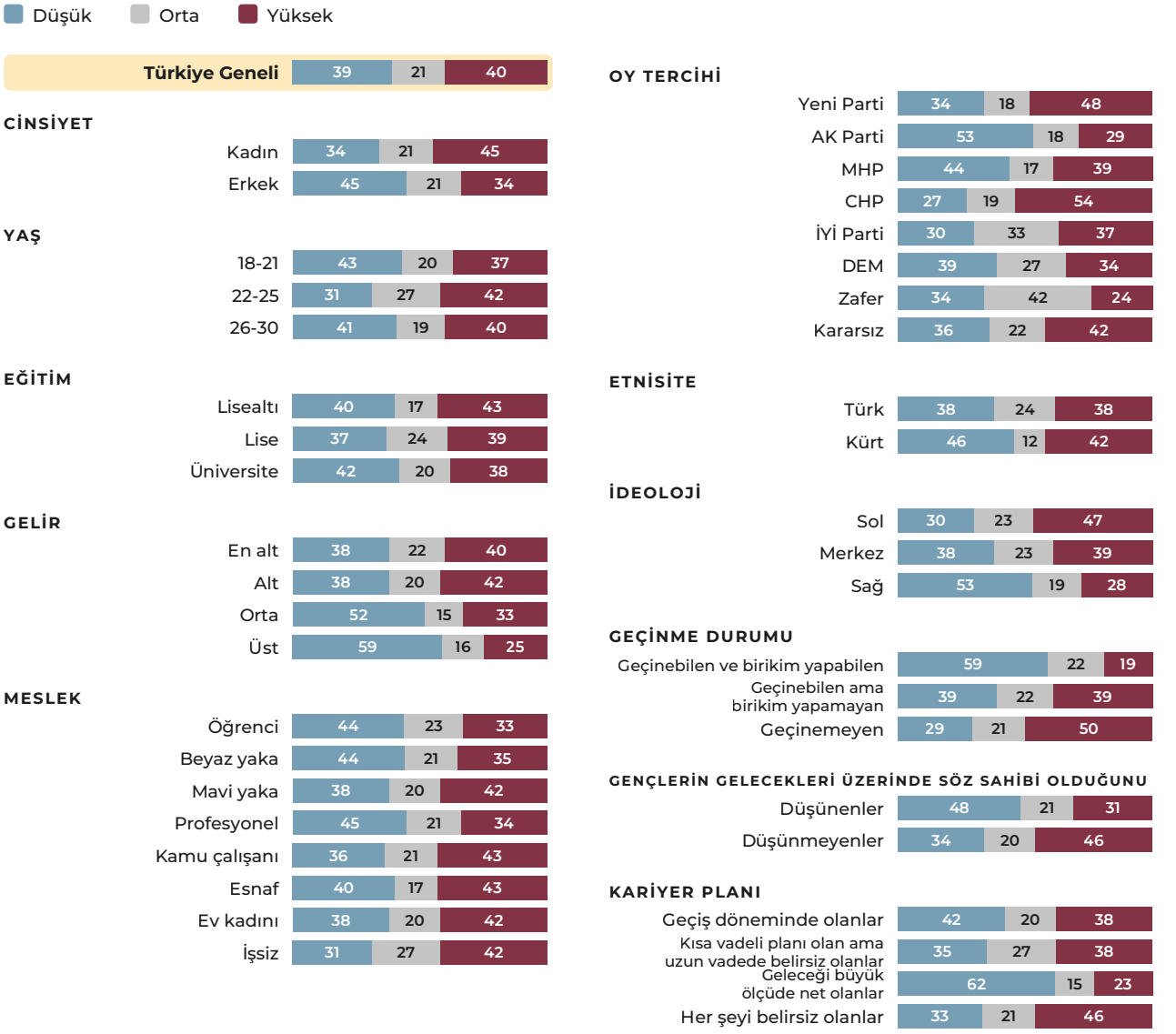
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 62 Mutluluk Tablosu

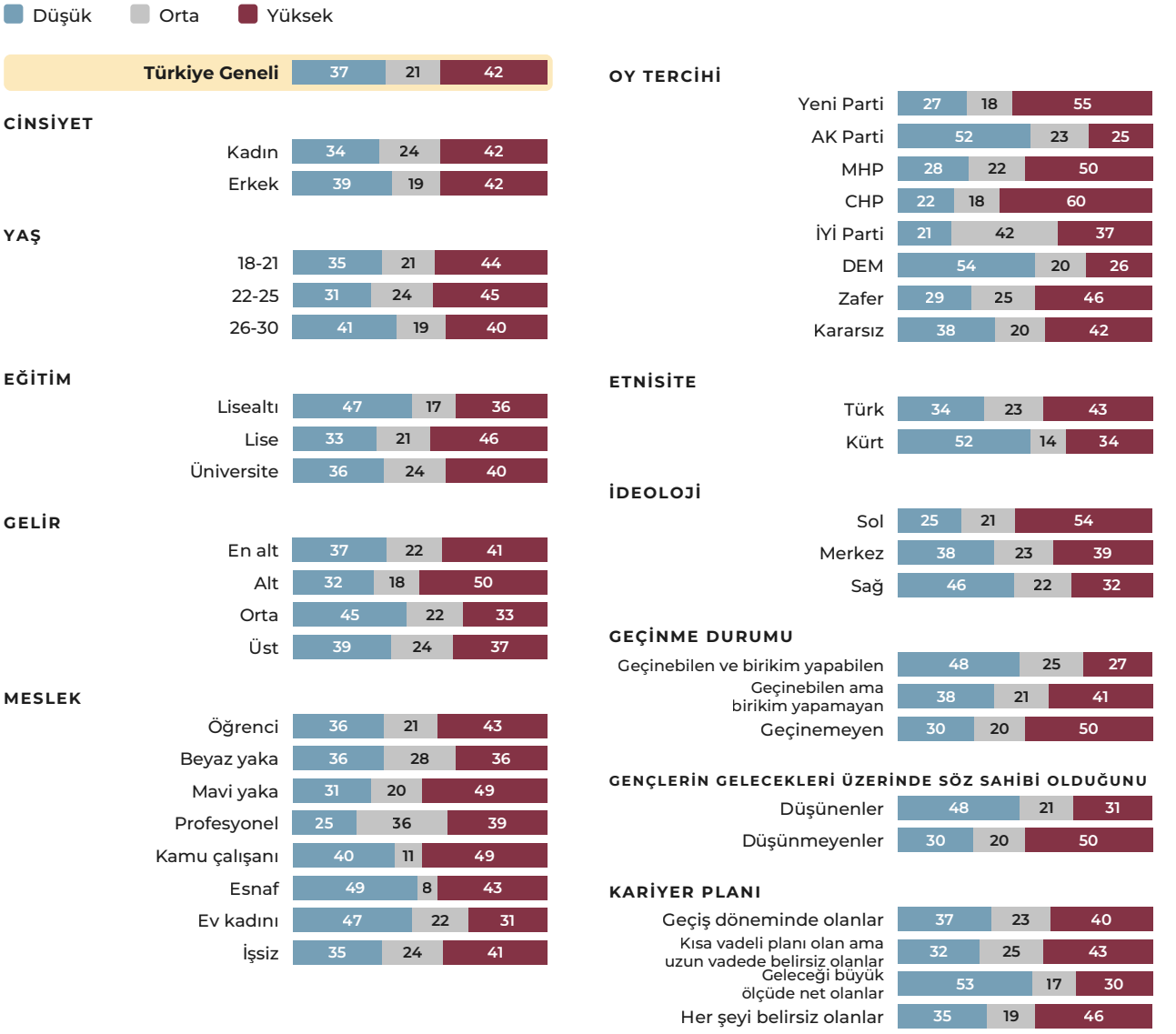
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 63 Çaresizlik Tablosu

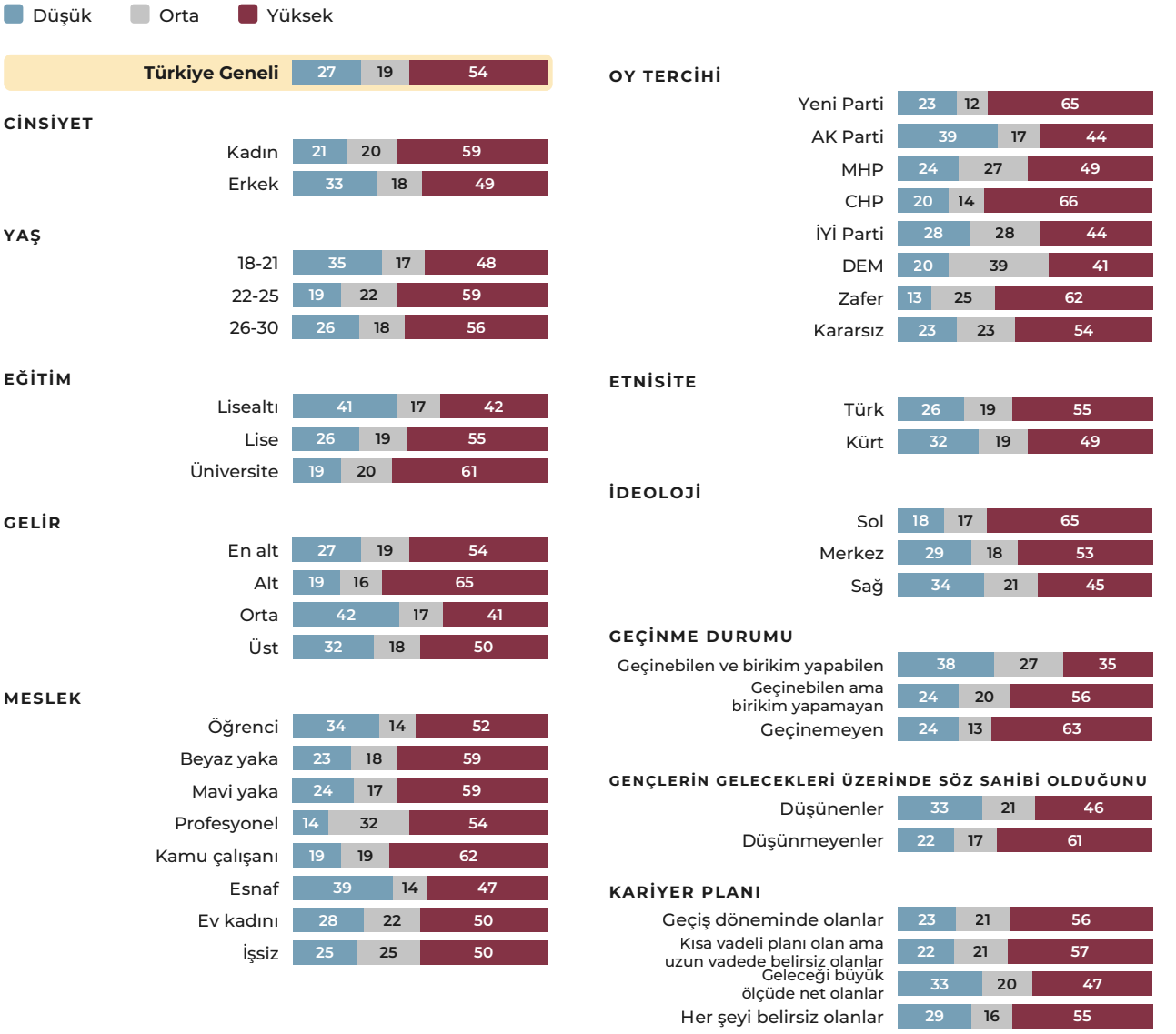
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 64 Öfke Tablosu

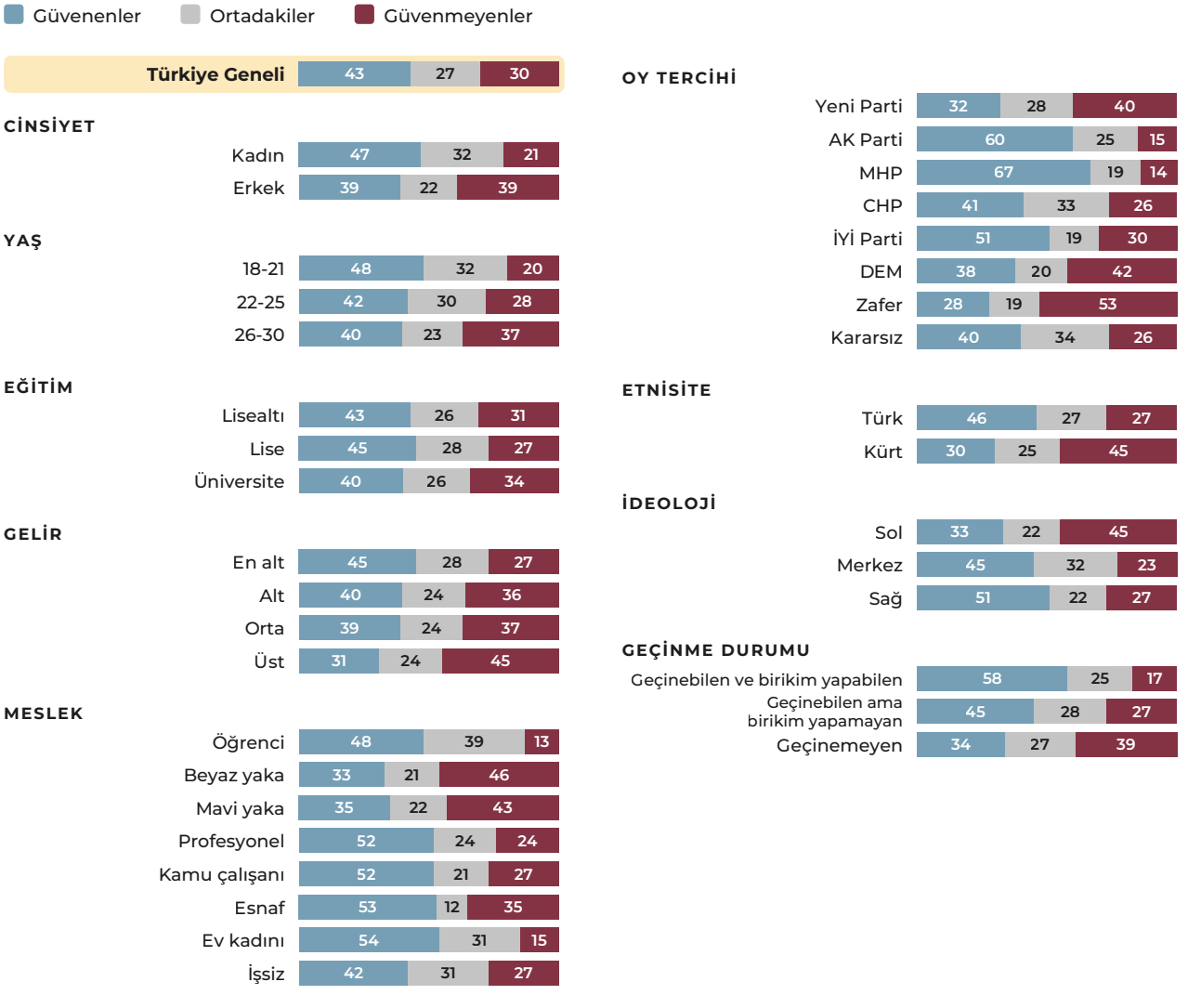
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 65 Stres Tablosu

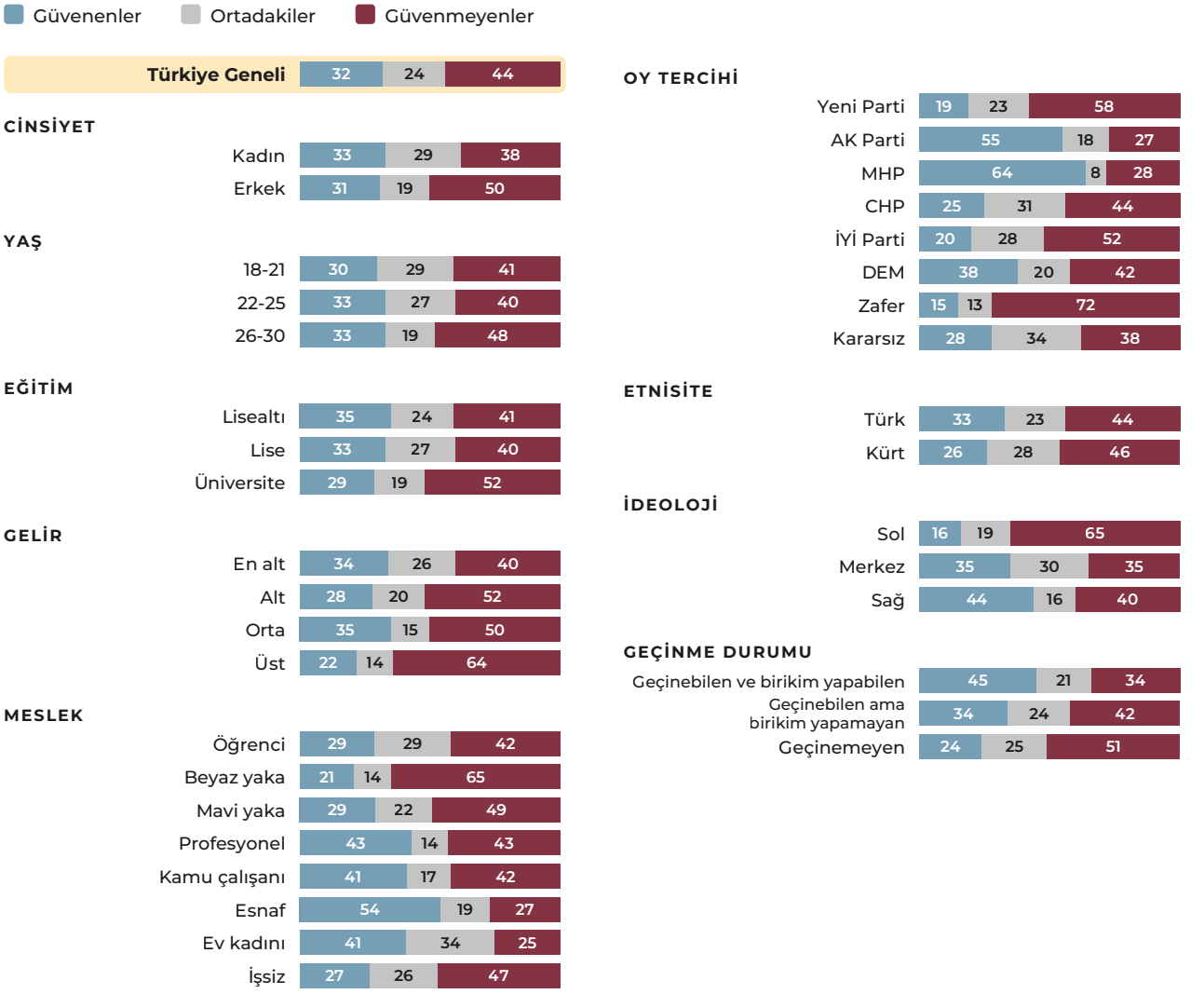
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 66 TBMM Güven Endeksi

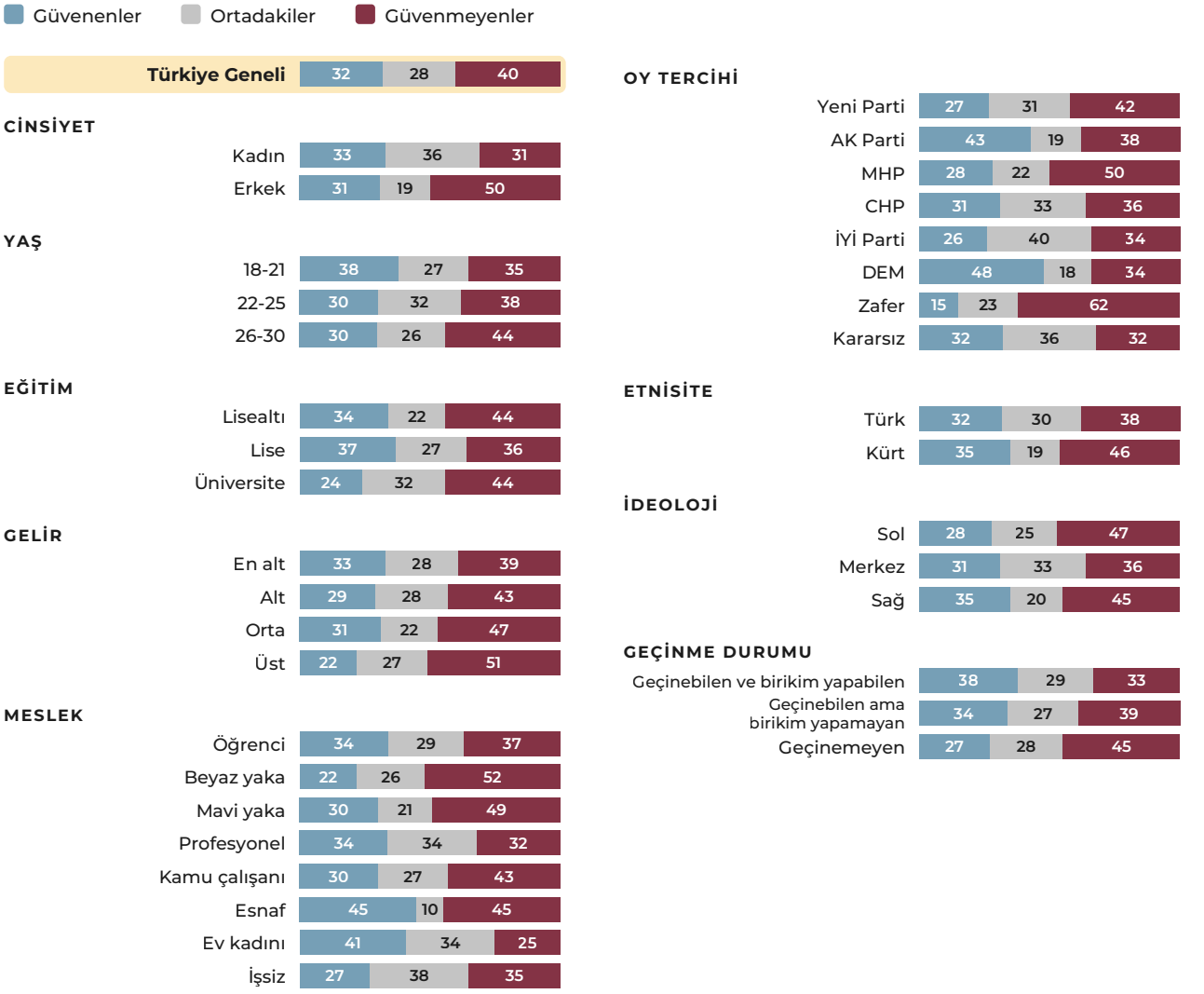
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 67 Yargı Güven Endeksi

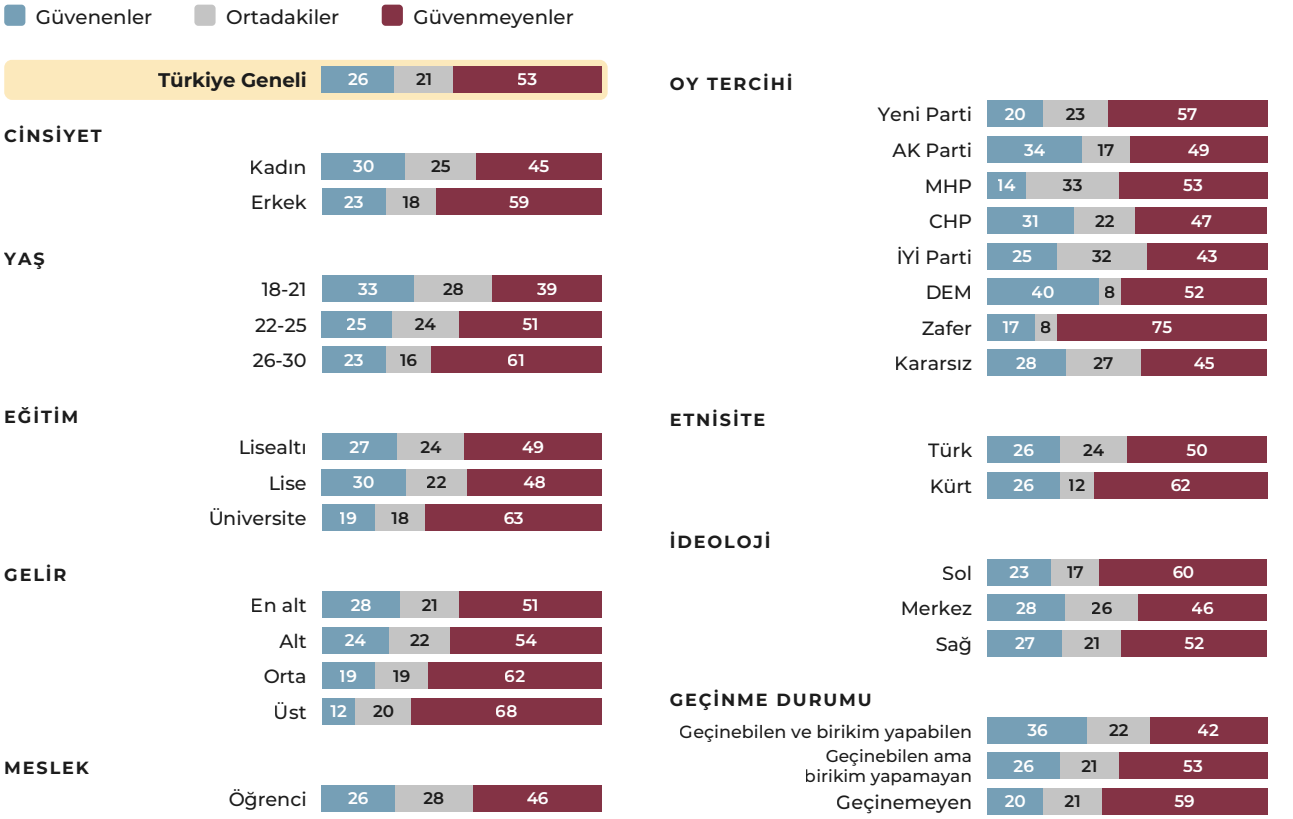
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 68 STK Güven Endeksi

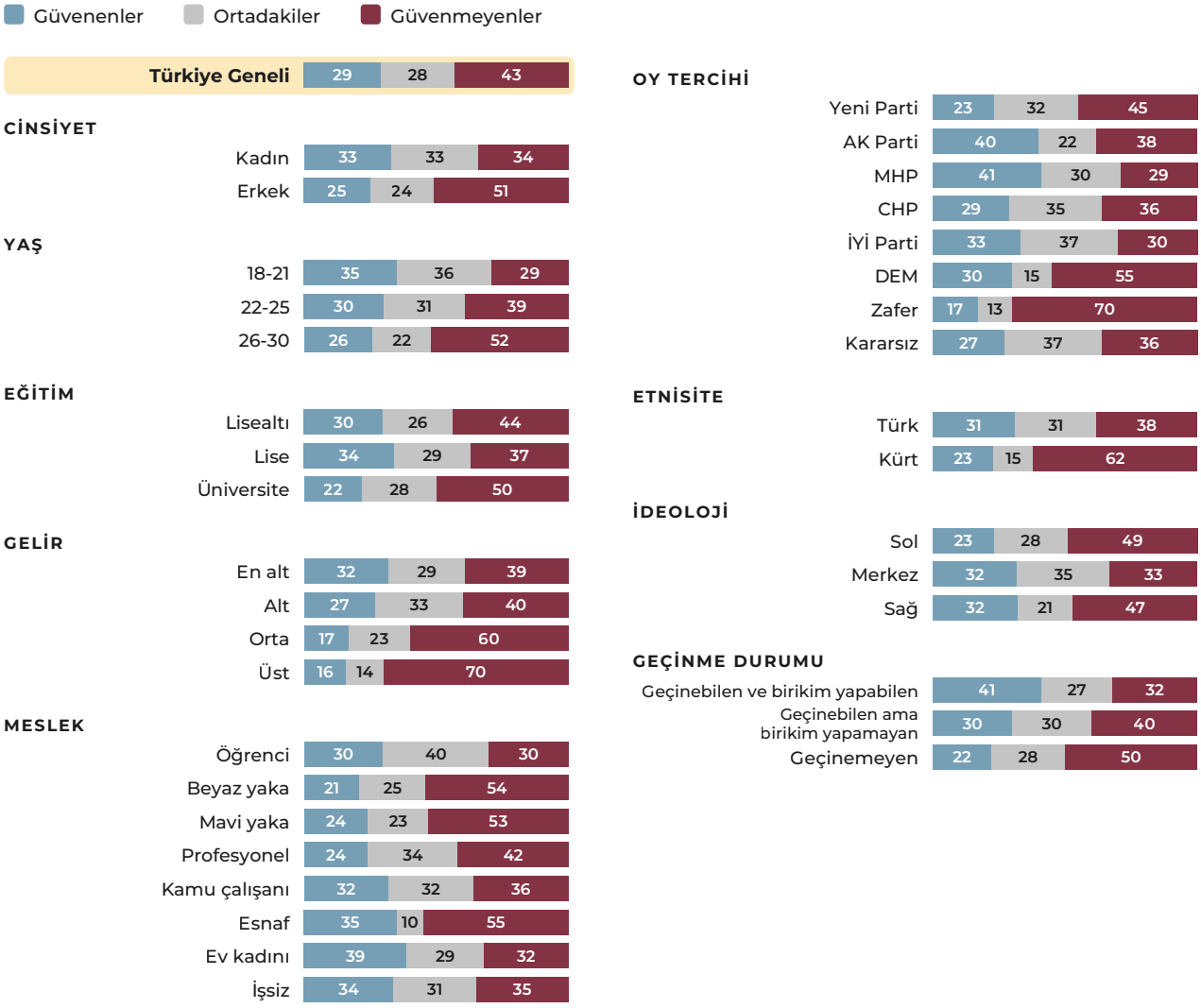
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 69 Medya Güven Endeksi

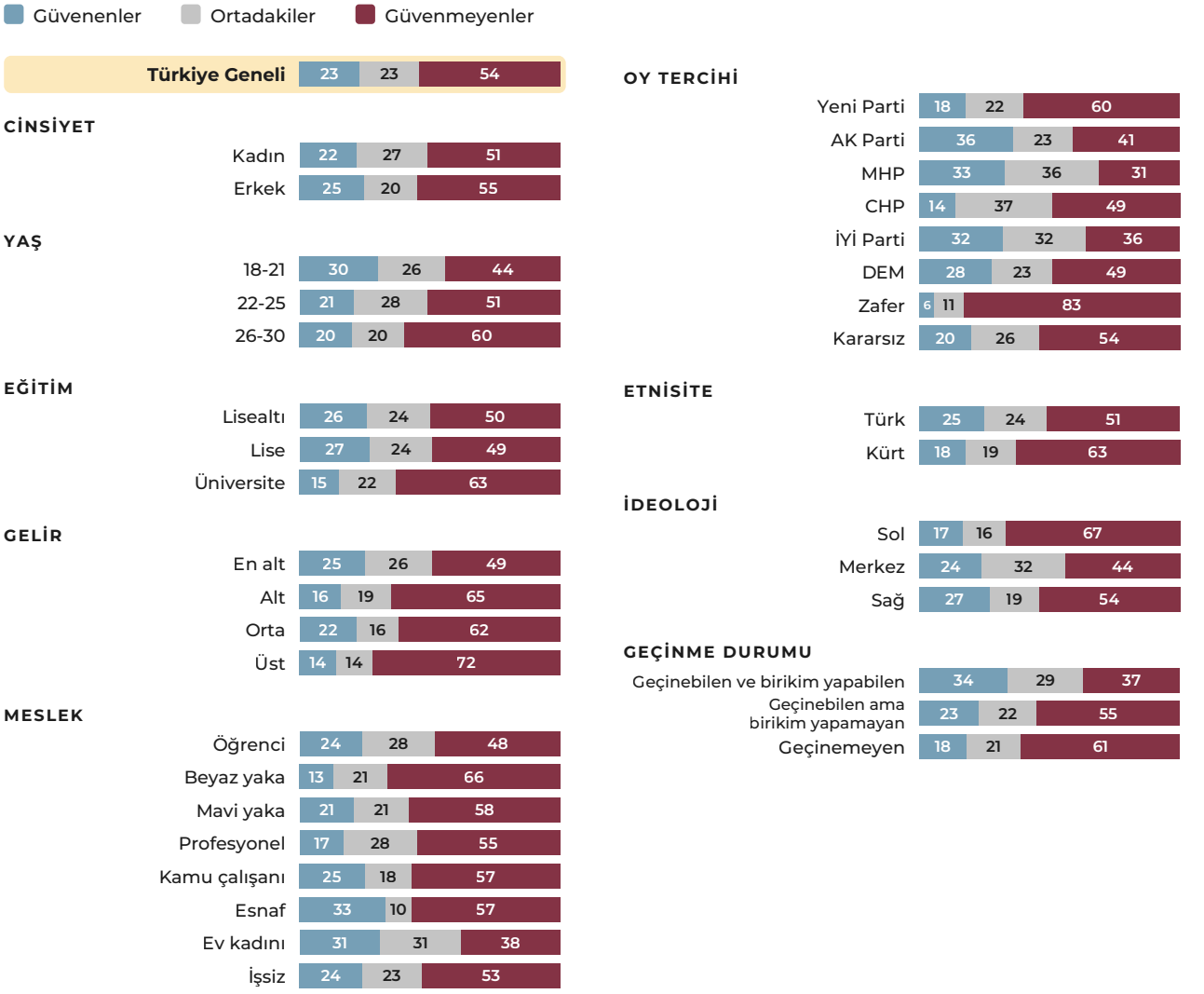
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 70 Belediye Güven Endeksi

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 71 **Parti Güven Endeksi**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

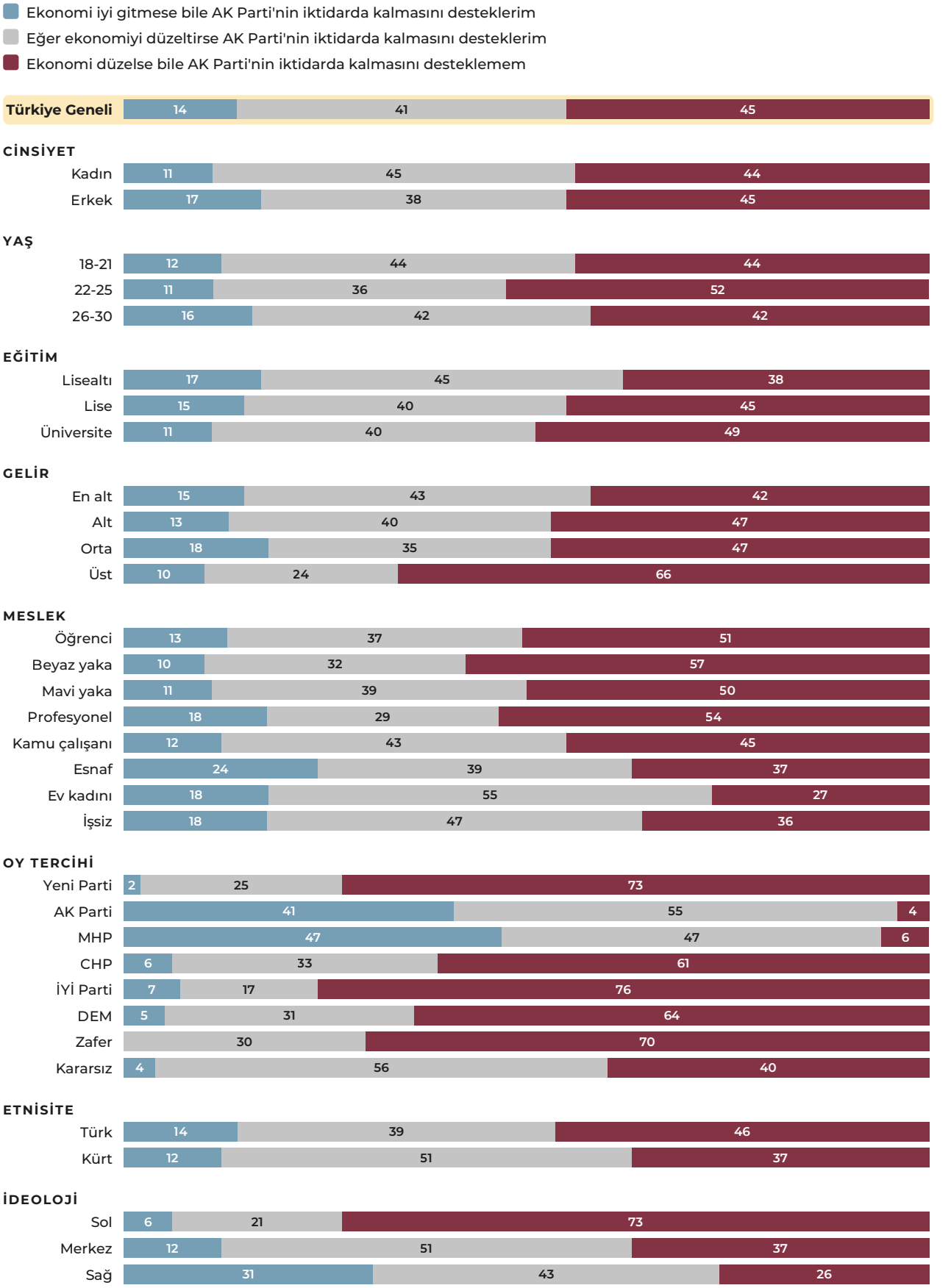
5.4 AK Parti'ye destek ekonomik performansa göre üçe ayrılıyor

Gençlere ekonomik performans ile AK Parti iktidarına destek arasındaki ilişki doğrudan sorulduğunda üç farklı tutum ortaya çıkıyor. Ekonomi iyi gitmese bile AK Parti'nin iktidarda kalmasını destekleyenler %14'lük, ekonomik performanstan bağımsız bir destek grubu oluşturuyor. Ekonomiyi düzeltmesi halinde AK Parti'yi destekleyebileceğini söyleyenlerin oranı %41. Ekonomi düzelse bile desteklemeyeceğini belirtenler ise %45 ile en geniş grubu oluşturuyor.

Gençlerin yaklaşık yedide biri desteğini ekonomik performanstan bağımsız biçimde korurken beşte ikisi desteğini ekonominin düzelmesi koşuluna bağlıyor. Buna karşılık yaklaşık yarısı, ekonomik iyileşmenin tek başına siyasi tercihini değiştirmeyeceğini belirtiyor.

Bu soru mevcut oy tercihini değil, AK Parti iktidarına verilebilecek desteğin ekonomik performansa ne ölçüde bağlı olduğunu ölçüyor.

GRAFİK 72 AK Parti İktidarına Yaklaşım Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

KRİTİK BULGU

AK Parti'yi tercih eden gençlerin %41'i ekonomik performanstan bağımsız olarak iktidarın devamını destekliyor; %55'i ise desteğini ekonominin düzelmesi koşuluna bağlıyor. Bu sonuç, AK Parti'nin mevcut genç seçmenleri arasında bile ekonomik performanstan bağımsız desteğin çoğunluk oluşturmadığını gösteriyor.

Yeni Parti'yi tercih edenlerde ekonomik iyileşmenin açabileceği alan daha sınırlı. Bu grubun %73'ü ekonomi düzelse bile AK Parti iktidarını desteklemeyeceğini belirtirken %25'i desteğini ekonominin düzelmesi koşuluna bağlıyor.

Herhangi bir parti tercihi belirtmeyen gençlerde ise koşullu destek %56'ya ulaşıyor. %40 ekonomi düzelse bile AK Parti iktidarını desteklemeyeceğini söylüyor. **Parti tercihi belirtmeyen bu geniş ve heterojen kesimde ekonomik performans, iktidara yönelik değerlendirmenin değişebileceği önemli bir alan oluşturuyor.** Ancak bu bulgu, ekonomik iyileşmenin doğrudan AK Parti'ye oy tercihi yaratacağını değil, iktidarın devamına yönelik desteği etkileyebileceğini gösteriyor.

5.5 Yüzde 23,4 tek bir "kararsız seçmen" kitlesi değil

Parti tercihi belirtmeyen %23,4'lük kesim, aynı siyasal tutuma sahip tek bir seçmen grubu oluşturmuyor. Adaylara göre karar vermeyi bekleyenler, oy kullanmayı düşünmeyenler ve henüz bir görüş oluşturmayanlar siyasetten farklı nedenlerle uzak duruyor. Bu ayrımı göz ardı etmek, birbirinden farklı beklenti ve sorunlara aynı siyasi iletişimle yaklaşma riskini taşıyor.

KRİTİK BULGU

Parti tercihi belirtmeyen kesimin en büyük bölümünü klasik anlamdaki kararsızlar değil, oy kullanmayacağını söyleyenler oluşturuyor. Bu kümenin %41'i oy kullanmayı düşünmezken adaylara göre karar vereceğini belirtenler %28'de kalıyor. İkinci grup, bütün gençlerin yaklaşık %6,6'sına karşılık geliyor.

Parti tercihi belirtmeyen %23,4'lük kesimin kendi içindeki dağılımı şöyle:

- Kararsız olan veya adaylara göre karar vereceğini söyleyenler: %28
- Oy kullanmayacağını belirtenler: %41
- Henüz fikri bulunmayan veya soruya yanıt vermeyenler: %31

Bu üç grubun siyasetle kurduğu ilişki de birbirinden farklı.

Adaylara göre karar verecekler: Bu grubun %92'si seçimde oy kullanmayı planlıyor. Buna karşın %53'ü seçimlerin gerçek bir değişim imkânı sunmadığını, %73'ü ise parti ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını düşünüyor. Bu tablo, sandıktan uzaklaşmış bir seçmen grubundan çok, parti veya aday tercihini henüz belirlememiş ancak oy kullanma niyetini koruyan bir kesime işaret ediyor. Temsil ve aday seçeneklerine ilişkin memnuniyetsizlik bu kararsızlıkla birlikte görülse de araştırma aralarında doğrudan bir neden-sonuç ilişkisi kurmaya imkân vermiyor.

Oy kullanmayacağını söyleyenler: Bu grubun %81'i seçimlerin gerçek bir değişim imkânı sunmadığını, %69'u parti ve siyasetçilerin gençlerin sorunlarını hiçbir zaman gündeme taşımadığını belirtiyor. Bu kesimdeki temel mesele yalnızca bir parti veya aday tercihinin oluşmaması değil seçimin sonuç üretme kapasitesine duyulan kuşku. Bu nedenle grubu yalnızca "henüz ikna edilmemiş seçmenler" olarak değerlendirmek yetersiz kalıyor.

Henüz fikri olmayanlar: Bu grupta siyasetle yakından ilgilenenlerin oranı yalnızca %6. Buna rağmen %63'ü oy kullanmayı düşünüyor. Bu gençler sandıktan bütünüyle uzaklaşmamış ancak parti tercihleri henüz belirginleşmiş veya gündelik siyasal ilgilerinin merkezine yerleşmiş değil.

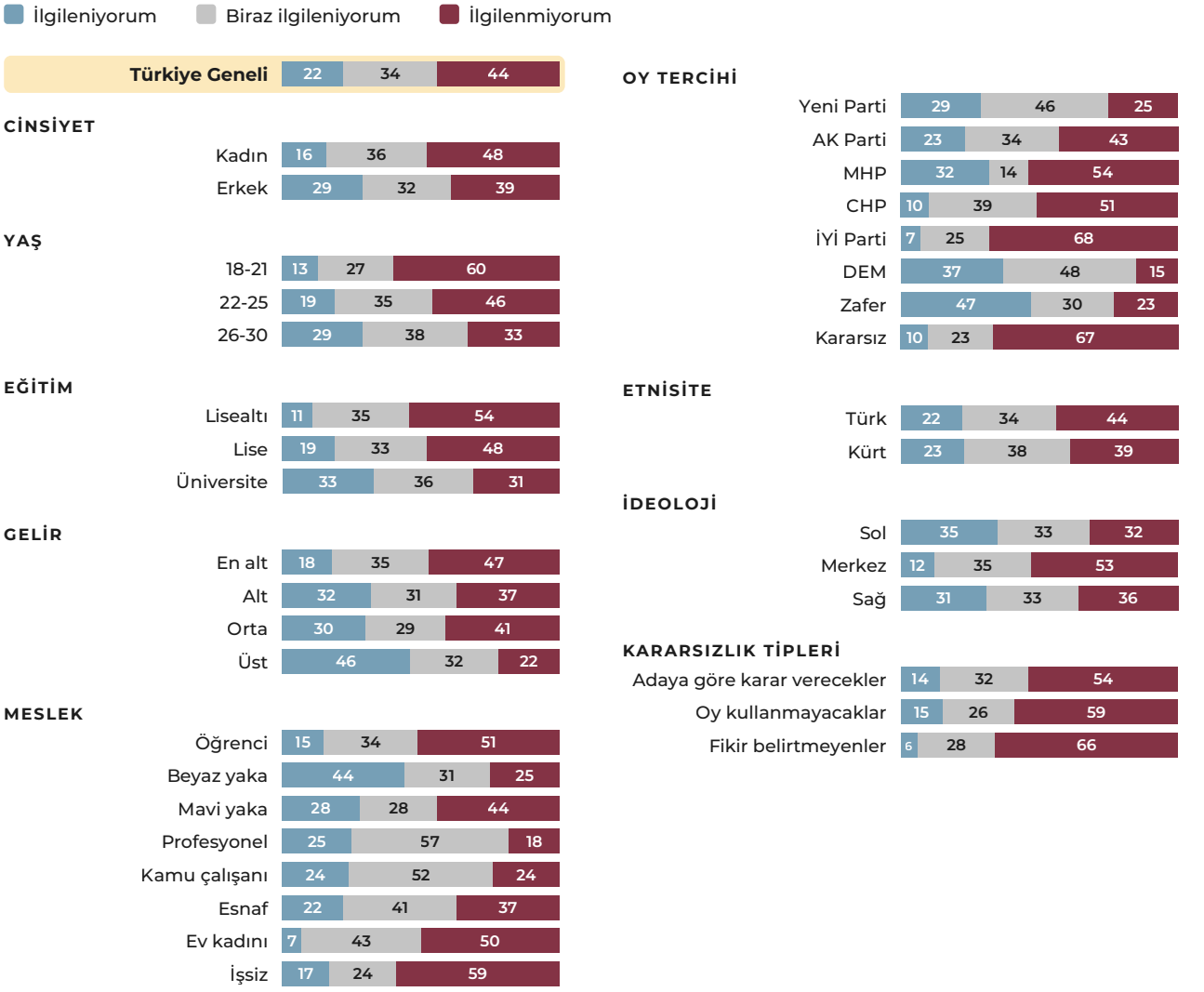
Parti tercihi belirtmeyen kesim böylece üç ayrı siyasal konuma ayrılıyor: Temsil edileceği adresi bekleyenler, seçimlerin değişim yaratacağına inanmadığı için geri çekilenler ve düşük siyasal ilgiye rağmen oy verme niyetini koruyanlar. Bu gruplardan ilkinin temel meselesi aday ve temsilci seçenekleri, ikincisi için seçimlerin anlamı ve sonuç üretme kapasitesi, üçüncüsünün ise siyasetin gündelik hayatındaki sınırlı ağırlığı.

Parti tercihi belirtmeyen kesimin ortak profili, Türkiye geneliyle karşılaştırıldığında da daha düşük siyasal katılıma işaret ediyor:

- Siyasetle ilgilenenlerin oranı Türkiye genelinde %22, bu kesimde %10.
- Oy kullanma niyeti Türkiye genelinde %74, bu kesimde %47.
- Daha önce bir siyasetçiyle temas kuranların oranı Türkiye genelinde %36, bu kesimde %23.
- Son bir yılda en az bir siyasi veya toplumsal faaliyete katılanların oranı Türkiye genelinde yaklaşık %22, bu kesimde %12.
- Kendisini sol-sağ ekseninin merkezinde konumlandıranların oranı Türkiye genelinde %47, bu kesimde %73.

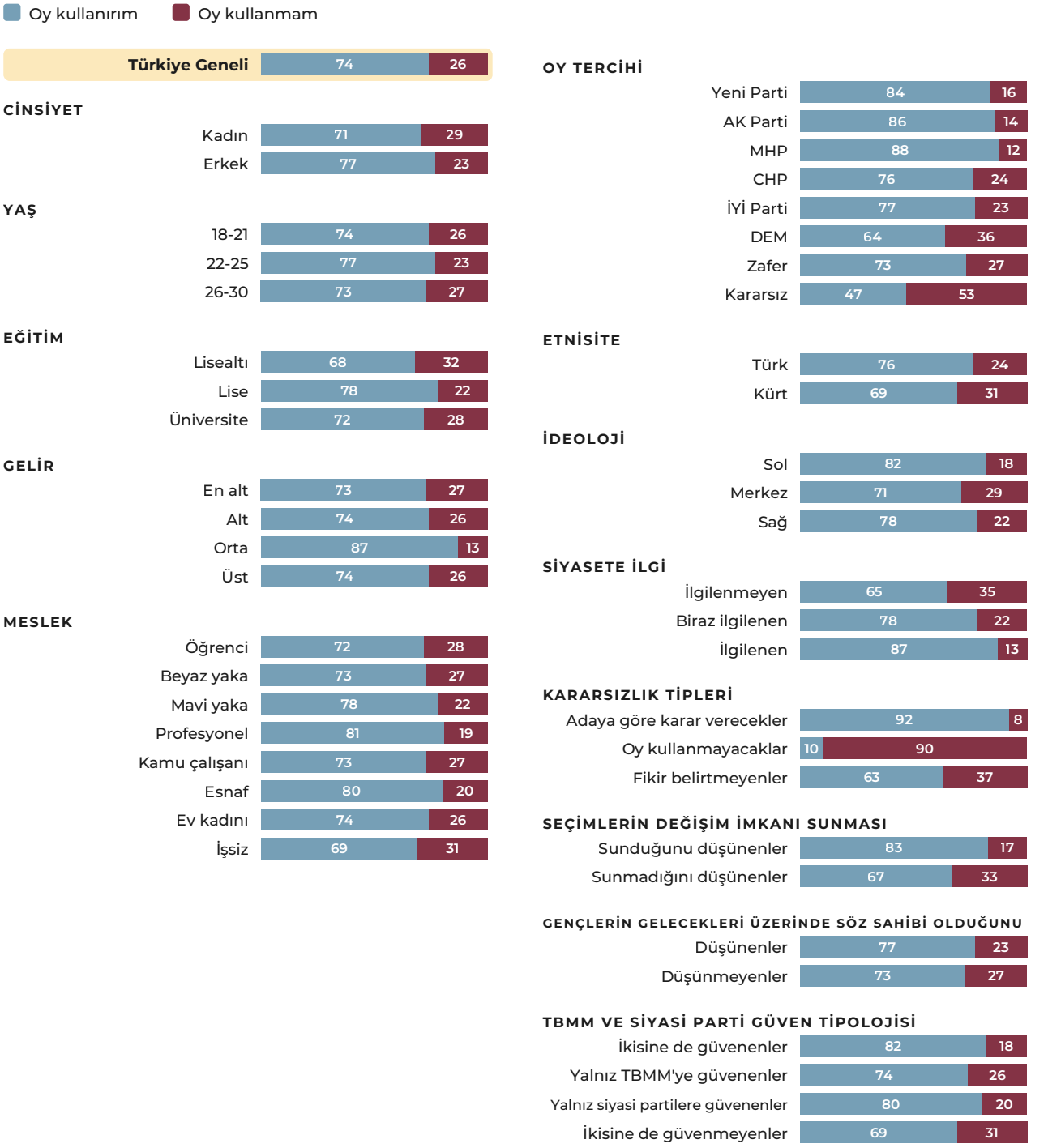
Bu Pazar Genel Seçim Olsa Oy Tercihleri	2023 Genel Seçimleri Parti Oy Kırılımı										
	AK Parti	MHP	CHP	İYİ Parti	DEM	TİP	Zafer	YRP	Diğer	Sandığa gitmeyen	Yaşı tutmayan
AK Parti	%73	%23	%4	%5	%8	-	%2	%27	%13	%11	%20
MHP	%2	%43	%1	-	-	-	-	-	%3	%2	%5
CHP	%3	%3	%12	%3	%4	%9	%2	-	%4	%2	%5
Yeni Parti	%5	%8	%58	%31	%16	%27	%12	%14	%13	%12	%27
İYİ Parti	-	%3	%2	%39	-	%3	%5	-	-	%3	%8
DEM	%1	-	%1	-	%54	-	-	-	-	%2	%3
Zafer	-	%3	%5	%7	-	-	%56	-	-	%6	%3
YRP	%1	-	%1	-	-	-	-	%24	%5	%1	%2
Anahtar	%1	%3	-	%7	-	-	%5	%10	%22	%2	%2
Diğer	%1	%2	%3	-	-	%27	-	-	%23	%2	%1
Kararsız	%14	%13	%14	%8	%18	%33	%19	%25	%19	%58	%26
Toplam	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100

GRAFİK 73 Siyasetle İlgileniyor Musunuz Tablosu

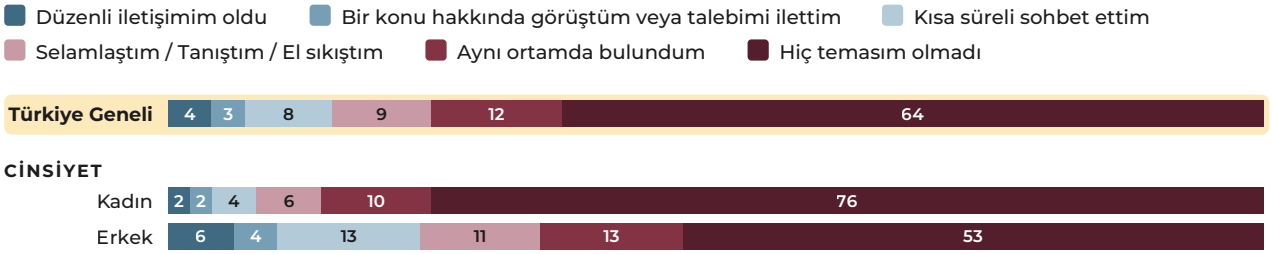
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 74 Oy Verme (2 Eğilimli)

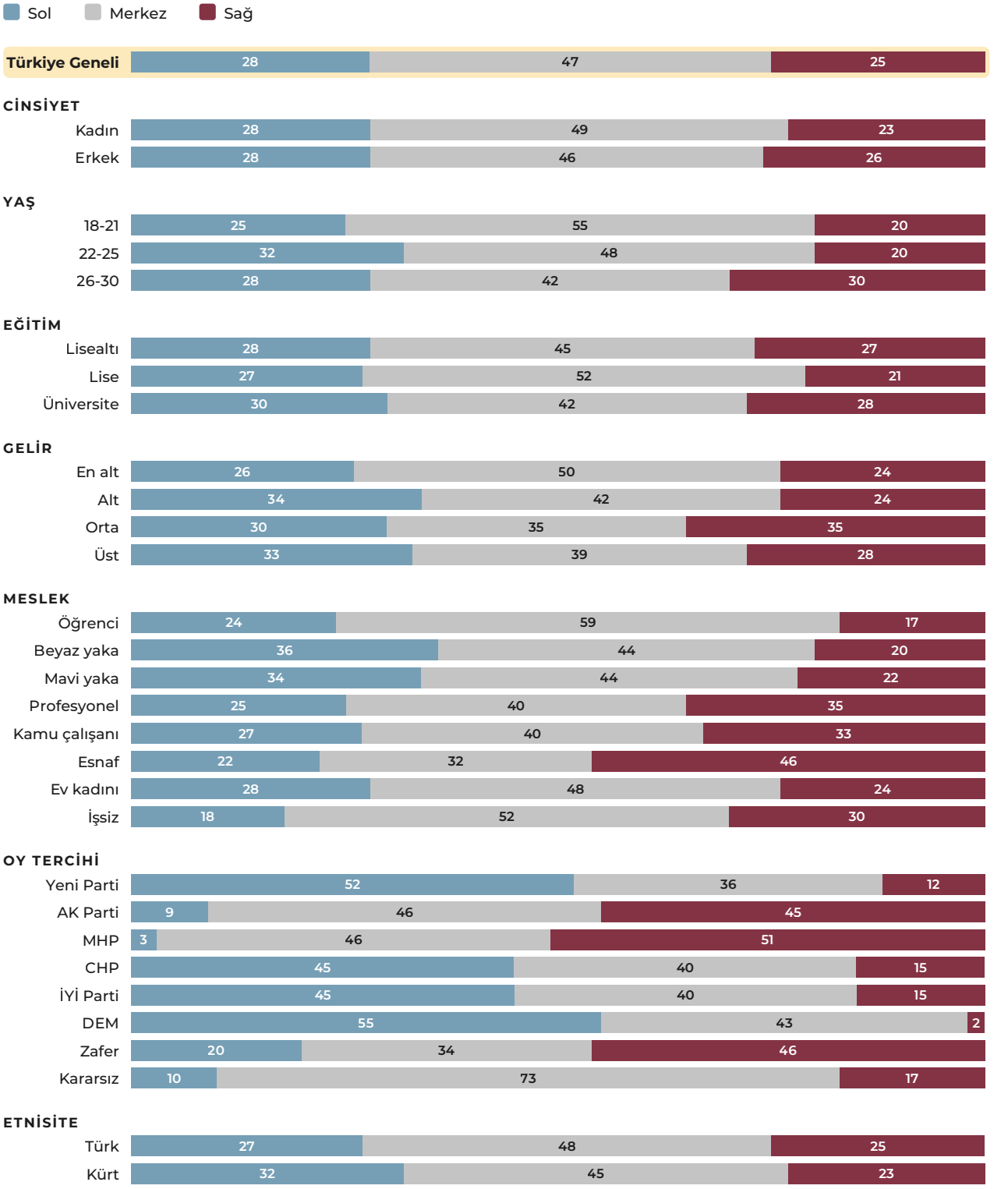
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 75 Siyasetçiyle Temas Tablosu

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 76 Sağ Sol Cetveli

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Bölüm sonucu: Rekabet yalnızca kimliklerle değil, hayat deneyimleriyle de şekilleniyor

Gençlerin seçim tablosu bir yandan güçlü seçmen bağlılıkları, diğer yandan henüz yerleşmemiş yeni tercihler barındırıyor. AK Parti, 2023'te kendisine oy veren gençlerin büyük bölümünü korurken Yeni Parti, eski CHP seçmenlerinin çoğunluğunun yöneldiği yeni adres olarak öne çıkıyor ve 2023'te oy kullanma yaşında olmayan gençler arasında en yüksek desteği alıyor. İki partinin genç seçmenleri oy verme niyetinde birbirine yaklaşırken ekonomik deneyim, duygusal durum, siyasal etkililik algısı ve ideolojik konum bakımından belirgin biçimde ayrışıyor. İktidara yönelik desteğin geniş bir kesimde ekonominin düzelmesi koşuluna bağlanması ise gençlerin siyasi tercihlerinin yalnızca kimliklerle değil, iktidarın performansına ilişkin değerlendirmelerle de şekillendiğini gösteriyor.

Parti tercihi belirtmeyen geniş kesim de "ortada bekleyen" tek bir seçmen bloğu oluşturmuyor. Adaylara göre karar verecekler, seçimlerin değişim yaratacağına inanmadığı için oy kullanmayı düşünmeyenler ve henüz bir tercih oluşturmamış düşük siyasal ilgililer, birbirinden farklı beklenti ve mesafelere sahip üç ayrı gruba karşılık geliyor.

06

Güvenin Parçalı Haritası

Gençler kurumları ve kaynakları ayrı ayrı tartıyor

Gençlerin seçim tercihleri, siyasetle kurdukları ilişkinin yalnızca bir boyutunu gösteriyor. Bir partiye oy vermek, siyasal kurumların tamamına güvenmek anlamına gelmediği gibi siyasi habere ulaşmak için kullanılan bir platform da her zaman güvenilir bir bilgi kaynağı olarak görülmüyor. Araştırmanın kurumsal güven ve haber kaynaklarına ilişkin bulguları, gençlerin kurumları ve bilgi kanallarını birbirinden farklı ölçülerle değerlendirdiği parçalı bir güven tablosuna işaret ediyor.

6.1 Temsil fikrine duyulan güven, temsil aracılarına duyulan güvenden daha yüksek

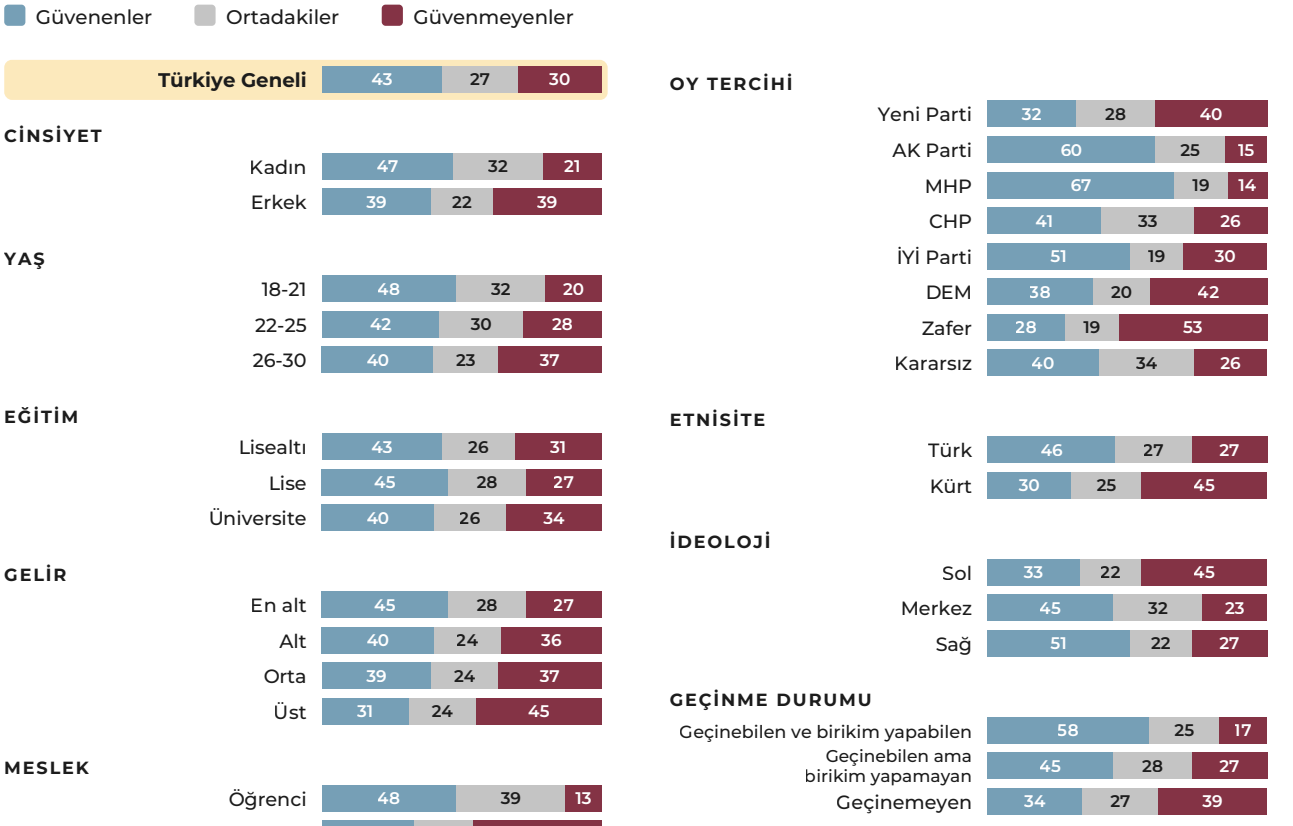
Gençlerin kurumlara yönelik değerlendirmeleri tek biçimli bir güven veya güvensizlik tablosu oluşturmuyor. Kurumlar arasında belirgin farklar bulunurken en yüksek güven TBMM'ye, en düşük güven ise siyasi partilere yöneliyor.

KRİTİK BULGU

TBMM %43 ile gençlerin en fazla güvendiği kurumken siyasi partiler ise %23 ile listenin sonunda yer alıyor. Aynı temsil sisteminin iki temel unsuru arasındaki 20 puanlık fark, gençlerin seçilmiş temsil fikriyle bu temsile aracılık eden partileri aynı biçimde değerlendirmediğini gösteriyor.

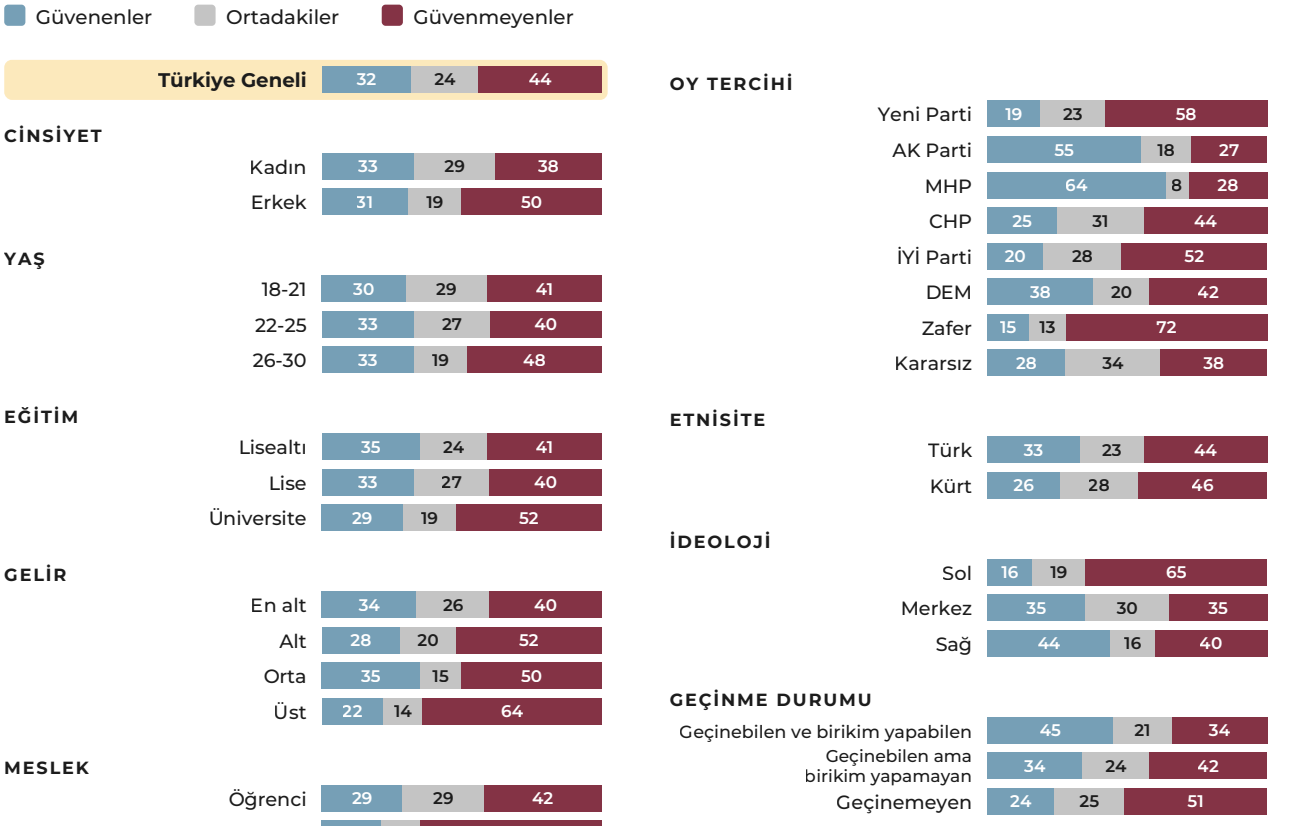
TBMM'ye güvenenlerin oranı %43, güvenmeyenlerin oranı %30. Sivil toplum kuruluşları ile yargıya güven ayrı ayrı %32 düzeyinde kalırken bu kurumlara güvenmeyenlerin oranı sırasıyla %40 ve %44. Belediyelere gençlerin %29'u güveniyor, %43'ü güvenmiyor. Listenin son iki sırasında medya ve siyasi partiler bulunuyor: Medyaya güven %26, siyasi partilere güven %23 düzeyindeyken güvenmeyenlerin oranı medyada %53'e, siyasi partilerde %54'e ulaşıyor.

GRAFİK 77 TBMM Güven Endeksi

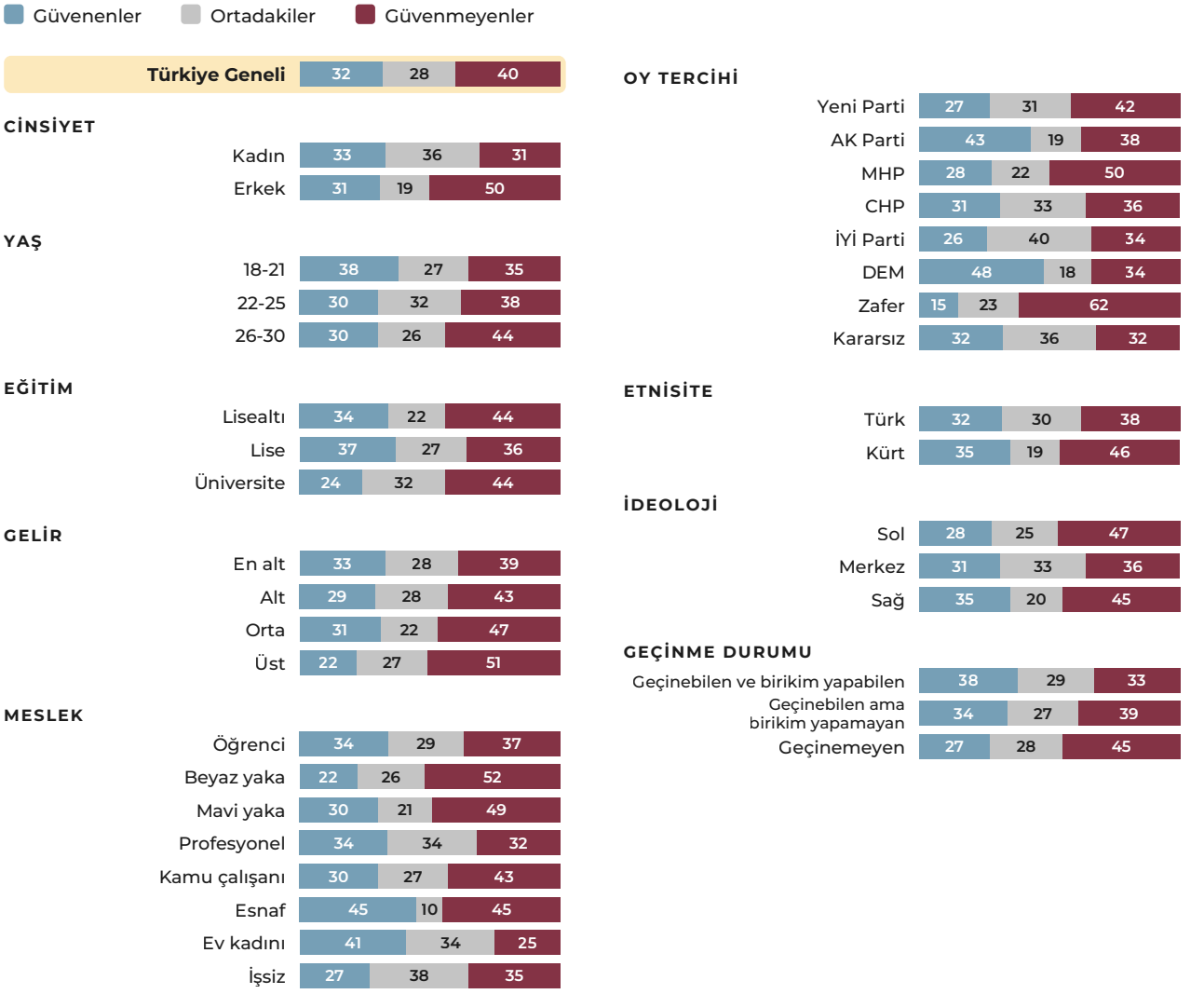
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 78 Yargı Güven Endeksi

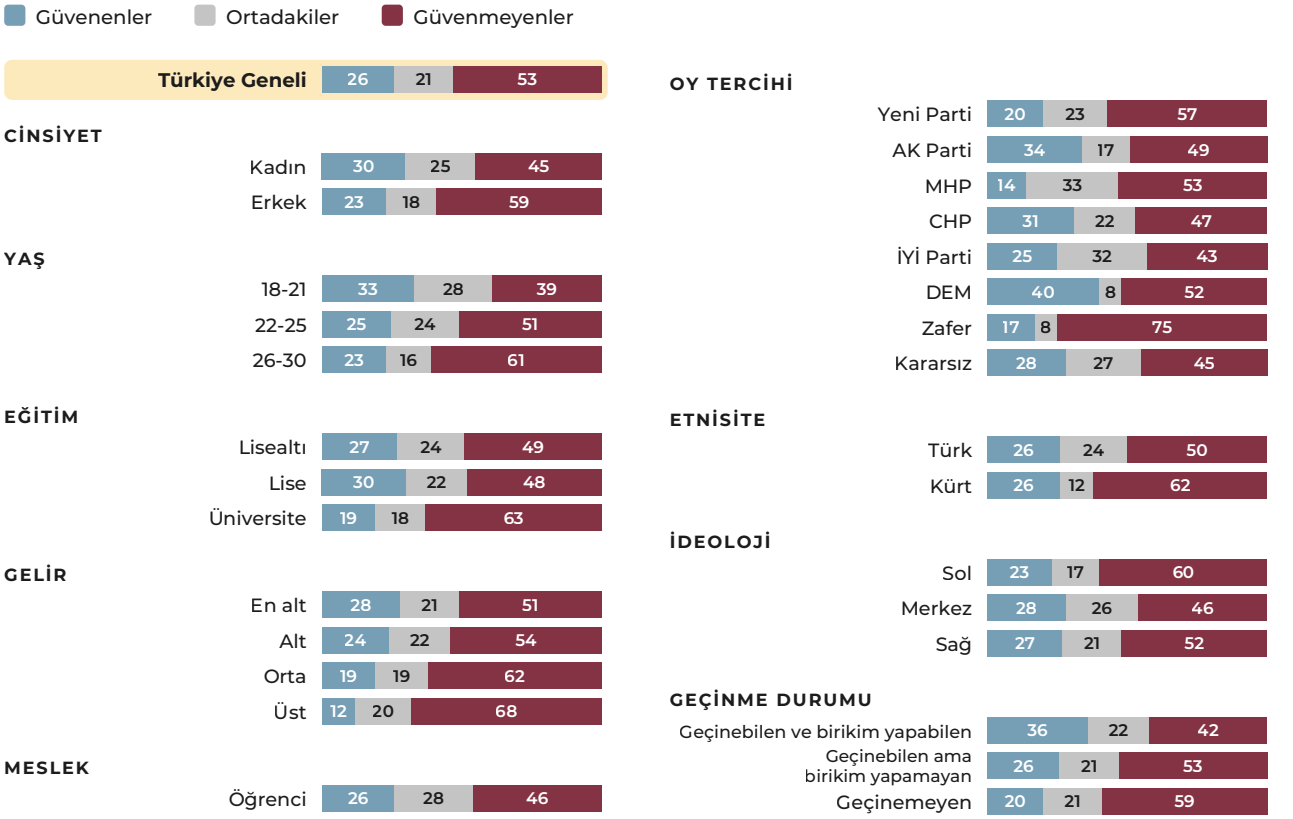
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 79 STK Güven Endeksi

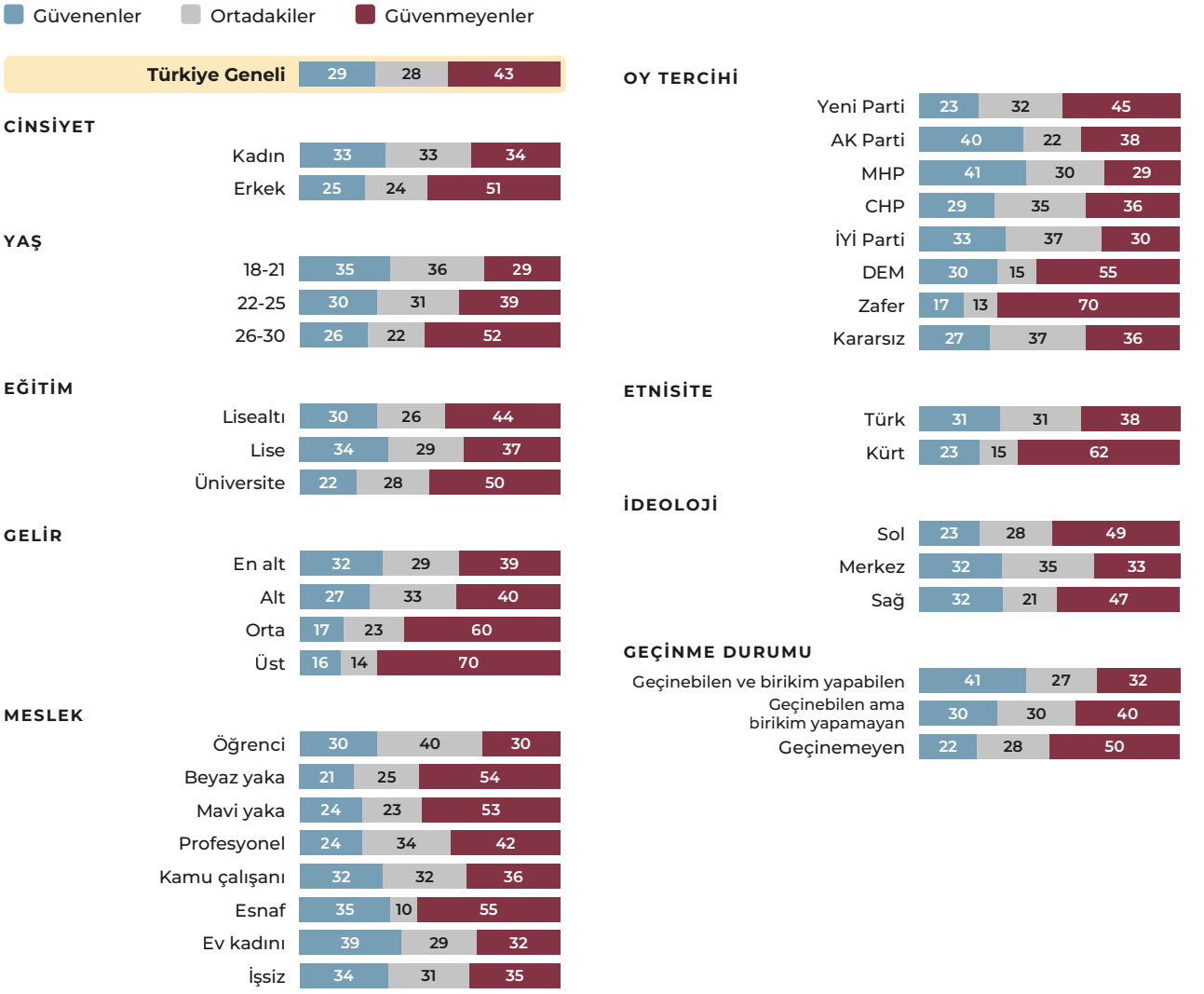
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 80 Medya Güven Endeksi

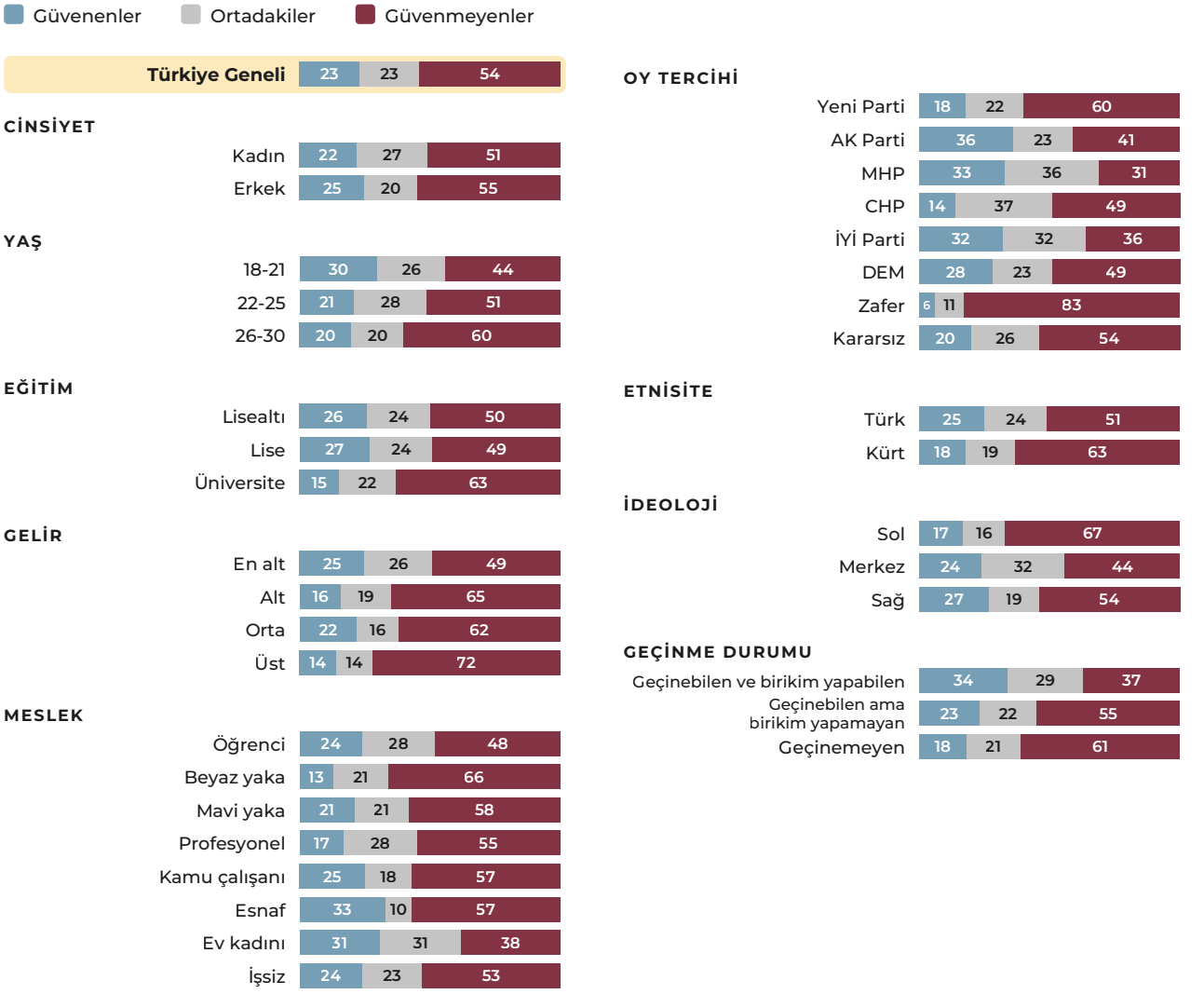
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 81 Belediye Güven Endeksi

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 82 **Siyasal Partiler Güven Endeksi**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

TBMM ile siyasi partilere duyulan güven arasındaki fark, gençlerin temsil sistemini bütünüyle aynı biçimde değerlendirmediğini gösteriyor. Meclisin görece yüksek güven düzeyi, seçilmiş temsil kurumuna yönelik güvenin korunduğuna, siyasi partilerin son sırada yer alması ise temsilin örgütlenmesi ve taleplerin karar süreçlerine taşınması konusunda daha güçlü bir güvensizliğe işaret ediyor. Bulgular, gençlerin "siyaset" başlığı altındaki bütün kurumlara aynı ölçüyle yaklaşmadığını ortaya koyuyor.

Yaş grupları arasında da belirgin bir farklılaşma bulunuyor. Belediyelere güvenmeyenlerin oranı 18-21 yaş grubunda %29 iken 26-30 yaş grubunda %52'ye çıkıyor. Aynı iki yaş grubu arasında siyasi partilere güvensizlik %44'ten %60'a, medyaya güvensizlik ise %39'dan %61'e yükseliyor. Kesitsel veri, bu farkların yaş almayla ortaya çıktığını veya kurumlarla daha uzun süre temas etmenin güvensizliğe yol açtığını göstermiyor. Eğitim, çalışma durumu ve yaş gruplarının diğer toplumsal özellikleri de sonuçlarda etkili olabilir. Verinin gösterdiği daha sınırlı sonuç, ileri yaş grubundaki gençlerin bu üç kuruma daha güçlü bir mesafeyle yaklaştığı.

Parti seçmenleri arasında önemli farklar bulunsa da hiçbir seçmen grubu bütün kurumlara aynı düzeyde güvenmiyor. AK Parti seçmenlerinde TBMM'ye güven %60'a, yargıya güven %55'e ulaşırken medyaya güven %34'te kalıyor. Yeni Parti seçmenlerinde TBMM'ye güven %32, yargıya güven %19, medyaya güven

%20 düzeyinde. Parti tercihi belirtmeyen gençlerde de TBMM %40 ile en fazla güvenilen kurum olurken sivil toplum kuruluşlarına güven %32, siyasi partilere güven %20 seviyesinde kalıyor. Bu dağılım, parti tercihinin kurumsal güvenle ilişkili olduğunu; ancak tek başına bütün kurumlara yönelik tutumu belirlemediğini gösteriyor.

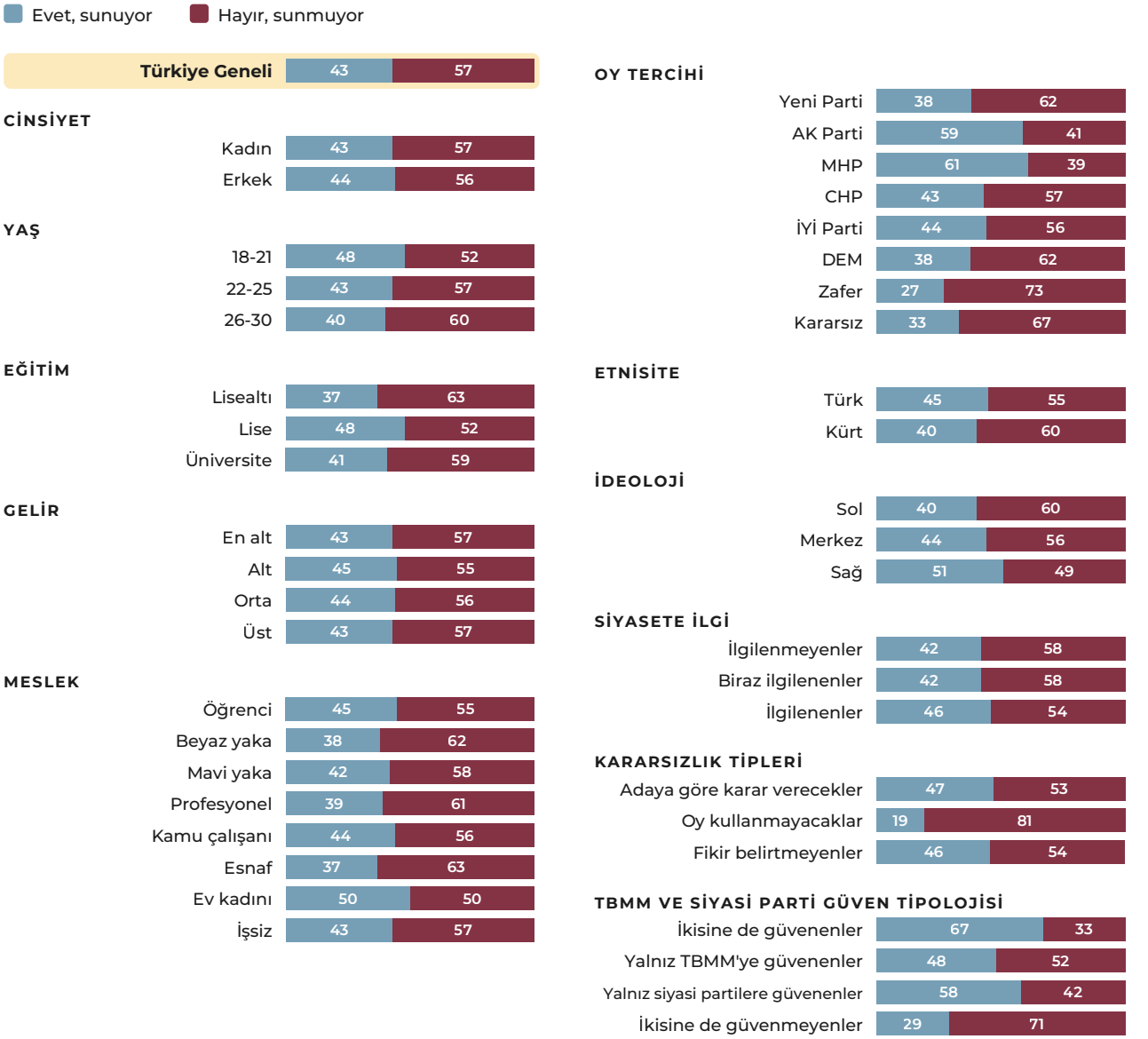
Parti tercihi kurumsal güveni belirgin biçimde farklılaştırıyor ancak hiçbir seçmen grubunda bütün kurumlara yayılan koşulsuz bir güven ortaya çıkmıyor. AK Parti seçmenleri TBMM ve yargıyı daha olumlu değerlendirirken medya ve siyasi partilere güven bu grupta da çoğunluğa ulaşmıyor. Yeni Parti seçmenlerinde kurumsal güven daha düşük düzeyde seyretse de TBMM, değerlendirilen kurumlar arasında görece daha güçlü bir konumda kalıyor. Bulgular, bir partiyi desteklemek ile siyasal kurumların tamamına güvenmek arasında her iki seçmen grubunda da mesafe bulunduğunu gösteriyor.

6.2 Kurumsal güven, değişim inancıyla ilişkili

Kurumsal güven ile seçimlerin değişim imkânı sunduğuna ilişkin değerlendirme belirgin biçimde birlikte değişiyor. TBMM ve siyasi partilerin her ikisine de güvenen gençlerin %67'si seçimlerin gerçek bir değişim imkânı sunduğunu düşünürken iki kuruma da güvenmeyenlerde bu oran %29'a geriliyor. Oy verme niyeti ise aynı gruplarda %82 ve %69 düzeyinde.

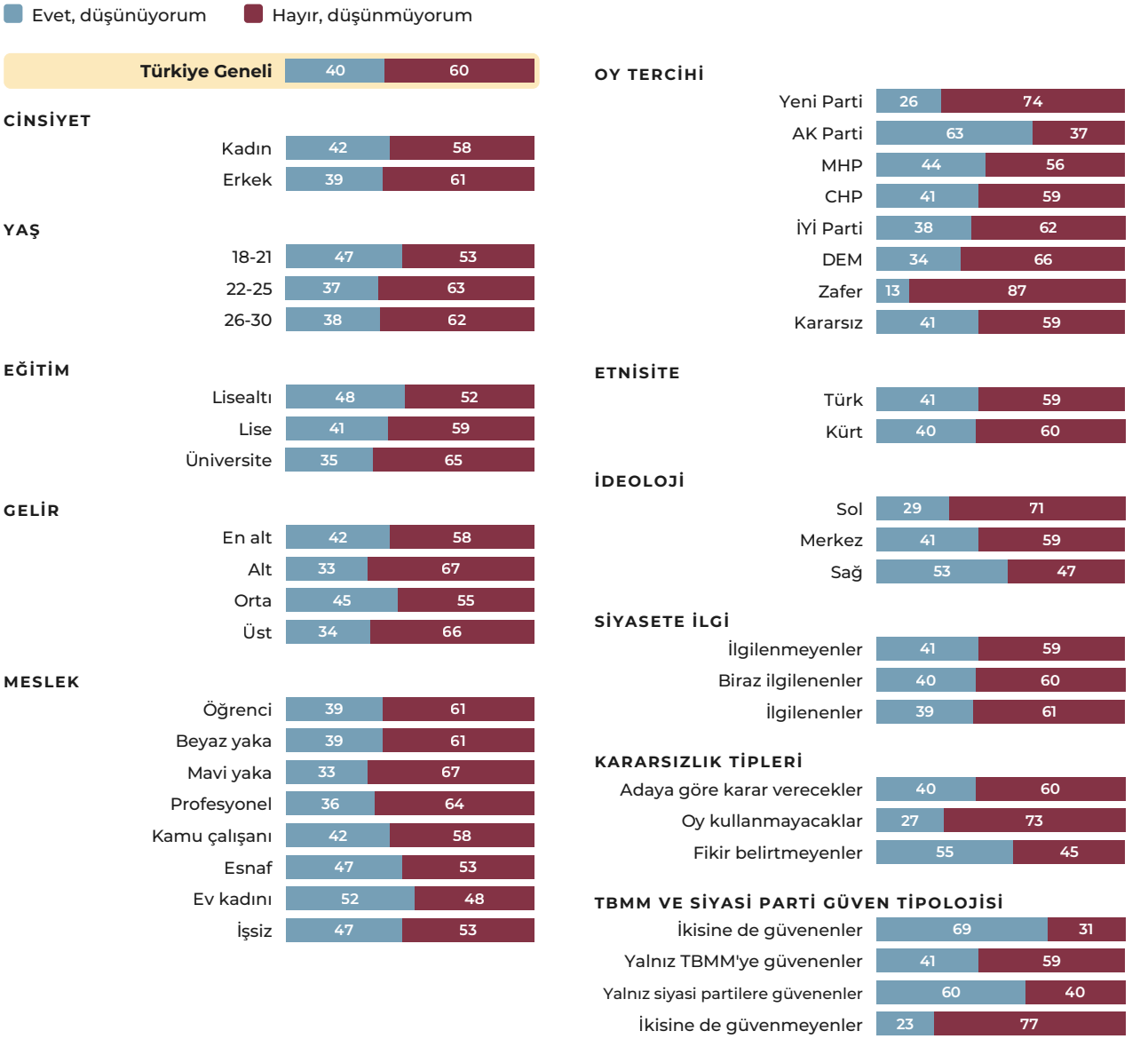
İki sonuç arasındaki fark önemli: Kurumsal güvensizlik, seçimlerin sonuç üretme kapasitesine ilişkin değerlendirmeyi güçlü biçimde ayırırken sandığa katılma niyetiyle daha sınırlı bir ilişki gösteriyor. **TBMM'ye ve siyasi partilere güvenmeyen gençlerin çoğu oy verme niyetini koruyor ancak seçimlerin değişim yaratabileceğine çok daha az inanıyor.**

GRAFİK 83 Seçimlerin Değişim Yaratma İhtimaline İnanç

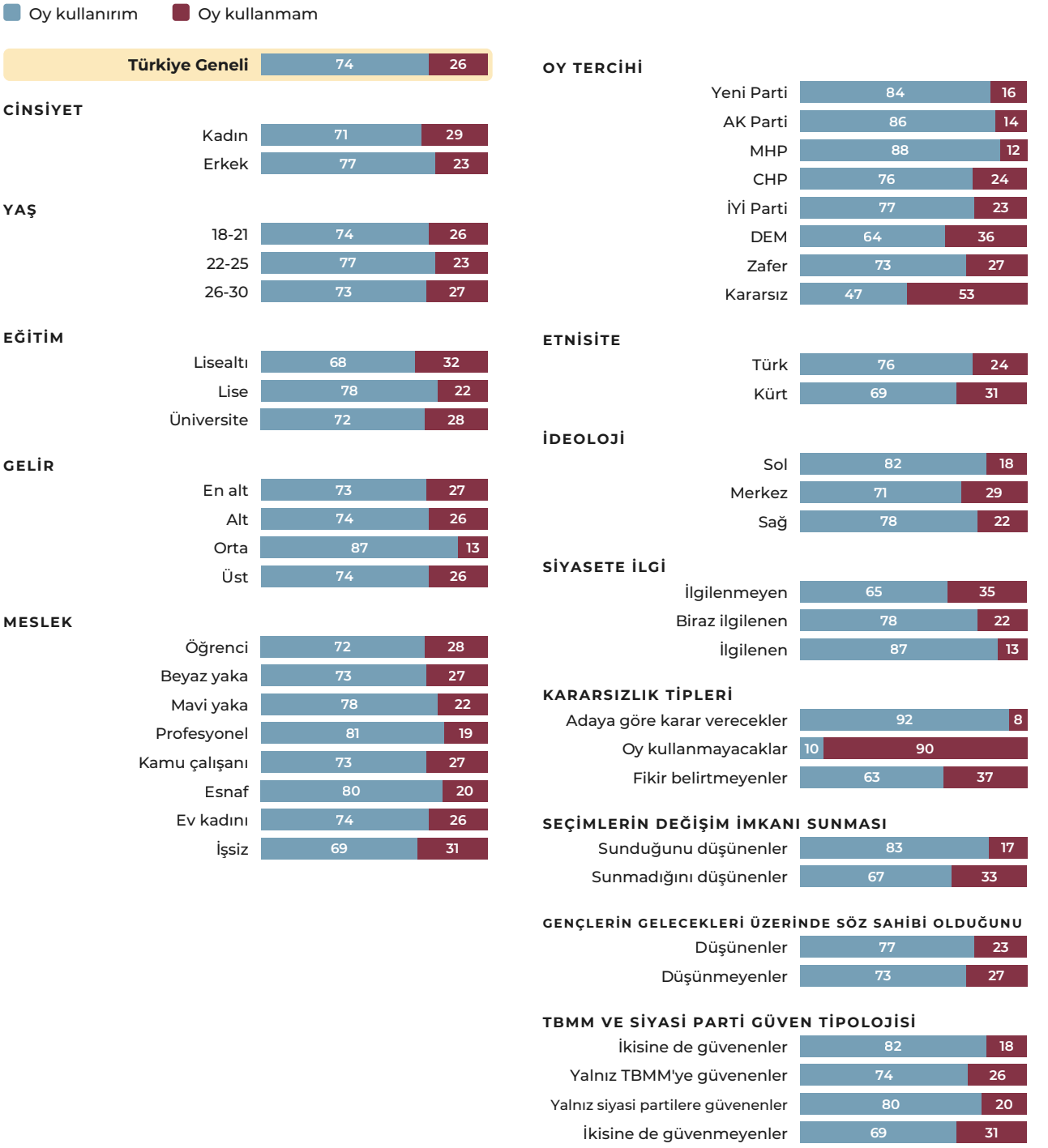
Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 84 Gençlerin Söz Sahibi Olduğunu Düşünme

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

GRAFİK 85 **Oy Verme (2 Eğilimli)**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

6.3 Sosyal medya yaygın bir haber kaynağı, ancak güven düşük

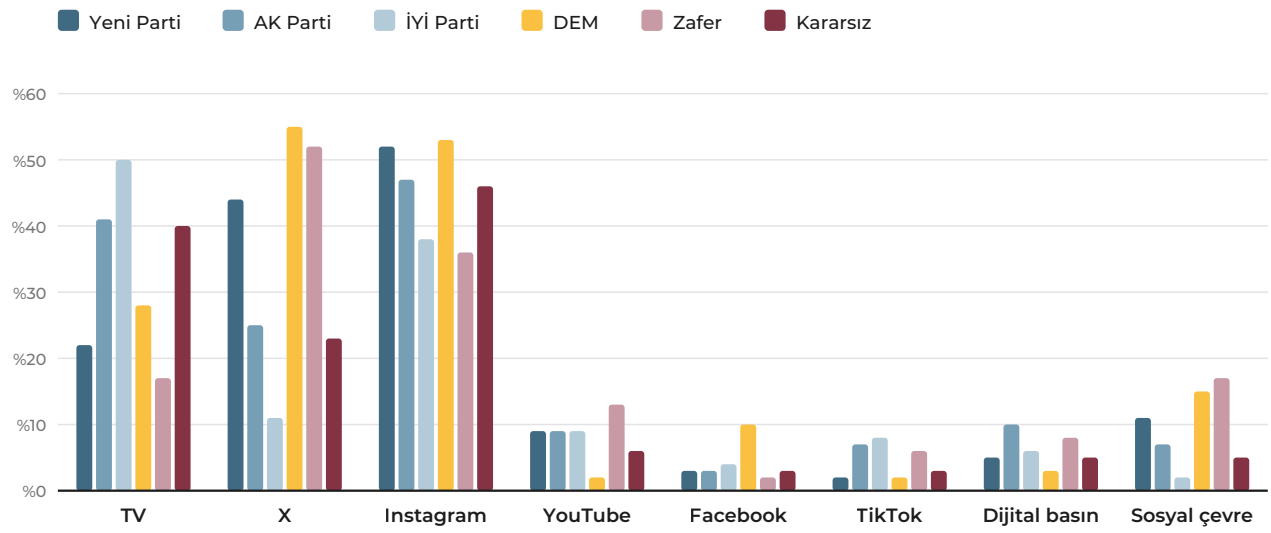
Gençlerin siyasi haber için bir platformu kullanması, o platformda karşılaştıkları bilgileri güvenilir buldukları anlamına gelmiyor. Sosyal medya siyasi gelişmeleri takip etmenin başlıca kanalı haline gelirken burada paylaşılan bilgilerin doğruluğuna yönelik kuşku da yaygınlığını koruyor.

KRİTİK BULGU

Gençlerin %72'si siyasi haber almak için en az bir sosyal medya platformunu kullanıyor. Buna karşılık fikir belirtmeyenler dışarıda bırakıldığında %61'i sosyal medyada paylaşılan siyasi bilgilerin doğruluğuna güvenmiyor. Kullanım ve güven arasındaki bu fark, sosyal medyanın yaygın fakat güvenilirliği tartışmalı bir siyasi bilgi alanı olduğunu gösteriyor.

Katılımcıların en fazla üç kaynak belirtebildiği "Siyasi gelişmeleri en çok hangi kaynaklardan takip ediyorsunuz?" sorusunda Instagram %46 ile ilk sırada yer alıyor. Onu %34 ile televizyon ve %32 ile Twitter/X izliyor. YouTube ile arkadaş ve aile çevresi ayrı ayrı %8, dijital basın ve internet gazeteleri %7, TikTok %5, Facebook %4 düzeyinde kalıyor. Podcastleri siyasi haber kaynağı olarak kullananların oranı ise %1.

GRAFİK 86 **Parti tercihine göre siyasi gelişmelerin takip edildiği mecralar (%)**

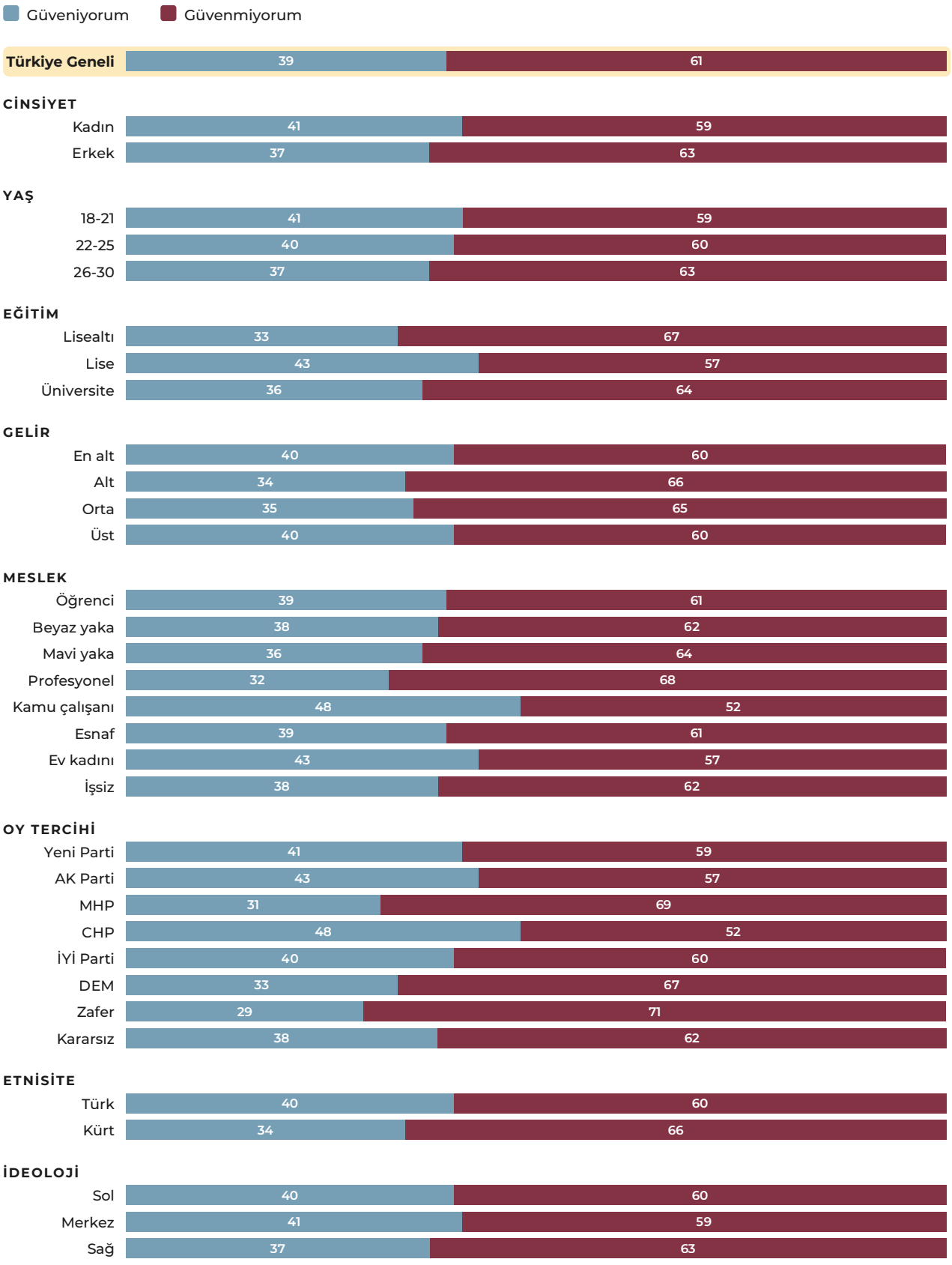

Bu dağılım, televizyonun gençlerin siyasi haber kaynakları arasındaki yerini bütünüyle kaybettiği yönündeki genellemeyi desteklemiyor. Her üç gençten biri televizyonu siyasi gelişmeleri takip ettiği kaynaklar arasında gösteriyor. Ancak televizyon artık tek başına merkezî bir konumda değil. Instagram ve Twitter/X gibi platformlarla birlikte çoğul bir haber ortamının parçası. Sosyal medya da tamamlayıcı veya istisnai bir kanal olmaktan çıkarak gençlerin siyasi bilgiye erişiminde temel kaynaklardan biri haline gelmiş durumda.

Yaygın kullanım, bilginin güvenilir bulunduğu anlamına gelmiyor. Bu konuda görüş bildiren gençlerin %39'u sosyal medyada paylaşılan siyasi bilgilere çok veya kısmen güvendiğini, %61'i ise pek güvenmediğini veya hiç güvenmediğini söylüyor. En az bir sosyal medya platformundan siyasi haber alanlarda da güvensizlik %58 ile çoğunluğu oluşturuyor. Sosyal medyadaki siyasi bilgilere güvenmeyenlerin oranı Twitter/X kullanıcılarında %64, dijital basın veya internet gazetelerini takip edenlerde %74, Instagram kullanıcılarında %54.

Bu oranlar, gençlerin Twitter/X, Instagram veya dijital basının güvenilirliğini ayrı ayrı değerlendirdiği anlamına gelmiyor. Bulgular, sosyal medyadaki siyasi bilgilere yönelik genel güven düzeyinin farklı haber kaynaklarını kullanan gruplarda nasıl değiştiğini gösteriyor.

GRAFİK 87 **Sosyal medyada gördüğünüz siyasi bilgilerin doğruluğuna ne kadar güveniyorsunuz?**

Değerler yüzde (%) olarak gösterilmiştir.

Parti seçmenlerinin haber kaynakları farklılaşıyor, ancak bütünüyle birbirinden ayrılmıyor. Yeni Parti seçmenlerinde Instagram %52, Twitter/X %44 ve televizyon %22 düzeyinde. AK Parti seçmenlerinde Instagram %47, televizyon %41, Twitter/X %25; parti tercihi belirtmeyen gençlerde ise Instagram %46, televizyon %40 ve Twitter/X %23 oranında kullanılıyor. Yeni Parti seçmenlerinde Twitter/X daha güçlü bir yer tutarken AK Parti seçmenleri ile parti tercihi belirtmeyenlerde televizyonun ağırlığı artıyor. Buna karşılık Instagram, üç grubun da en yaygın haber kaynağı olarak ortaklaşıyor.

Sosyal medyada paylaşılan siyasi bilgilere yönelik güvensizlik ise parti grupları arasında birbirine yakın düzeylerde seyrediyor. Güvenmeyenlerin oranı Yeni Parti seçmenlerinde %59, AK Parti seçmenlerinde %57, parti tercihi belirtmeyenlerde %62. Haber kaynaklarının bileşimi değişse de sosyal medyadaki siyasi bilgilerin doğruluğuna yönelik kuşku, parti tercihini aşan ortak bir tutum oluşturuyor.

Bu sonuç, sosyal medyanın siyasi katılımdaki yeriyle birlikte düşünüldüğünde dikkat çekici bir ikilik ortaya koyuyor. Gençler sosyal medyayı karar alıcılara seslerini duyurmanın en etkili yolu olarak görüyor; ancak aynı mecrada karşılaştıkları siyasi bilgilere çoğunlukla güvenmiyor. **Sosyal medya böylece gençler açısından etkili görülen bir görünürlük kanalı ile doğruluğuna kuşkuyla yaklaşılan bir bilgi kaynağını aynı anda barındırıyor.**

Siyasi Gelişmelerden Haberdar Olunan Mecralar

Oy Tercihi	TV	X	Instagram	YouTube	Facebook	TikTok	Dijital basın	Sosyal çevre
Yeni Parti	%22	%44	%52	%9	%3	%2	%5	%11
AK Parti	%41	%25	%47	%9	%3	%7	%10	%7
İYİ Parti	%50	%11	%38	%9	%4	%8	%6	%2
DEM Parti	%28	%55	%53	%2	%10	%2	%3	%15
Zafer Partisi	%17	%52	%36	%13	%2	%6	%8	%17
Kararsız	%40	%23	%46	%6	%3	%3	%5	%5

Bölüm sonucu: Gençler siyasetten vazgeçmiyor, güveni koşullara bağlıyor

Gençlerin kurumlara ve bilgi kaynaklarına yaklaşımı tek biçimli değil. TBMM, siyasi partilerden daha fazla güven görürken kurumsal güven, seçimlerin değişim yaratabileceğine ilişkin inançla güçlü biçimde birlikte hareket ediyor. Buna rağmen hiçbir kuruma güvenmeyen gençlerin çoğu da oy verme niyetini koruyor. Haber alanında ise bir kaynağın yaygın biçimde kullanılması, o kaynaktaki bilginin güvenilir bulunduğu anlamına gelmiyor.

Bu parçalı tablo, gençlerin siyasetten bütünüyle uzaklaşmadığını; ancak kurumlara, seçimlerin sonuç üretme kapasitesine ve siyasi bilginin doğruluğuna yönelik güvenlerinin sınırlı kaldığını gösteriyor. Temsil kurumuna partilerden daha fazla güvenmek, sandığa gitmeyi planlarken değişim ihtimalinden kuşku duymak ve sosyal medyayı kullanırken buradaki bilgilere güvenmemek aynı siyasal deneyimin farklı yönlerini oluşturuyor. Temel mesele katılımın bütünüyle ortadan kalkması değil, katılımı anlamlı ve etkili kılacak güven zemininin yeterince güçlü olmaması.

Bahsi Geçen Çalışmalar

Bayhan, V. (2018). Gençliğin Topluma Katılma Örüntüleri. Gençlik Araştırmaları Dergisi, 6(14), 5-22.

TÜİK (2025). İşgücü İstatistikleri, Mayıs 2025 (egitimis.org.tr üzerinden aktarılmıştır).

Eryurt, M. A. (2023). Türkiye'de genç olmak: 2023 Gençlik Araştırması'nın çarpıcı sonuçları. Fikir Turu.

Eurostat. (2024). Age of young people leaving their parental household. European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_demo_030/default/table?lang=en

Furlong, A., & Cartmel, F. (2007). Young people and social change: New perspectives. Open University Press.

Honwana, A. (2012). The time of youth: Work, social change, and politics in Africa. Kumarian Press.

OECD. (2024). Education at a glance 2024: OECD indicators. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/c00cad36-en

Gür, E. ve Bahçeci, D. (2014). Karşılaştırmalı Bir Analiz: Avrupa'da Gençlerin Katılımı ve

Gençlik Politikası. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

İstanbul Ekonomi Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. (2020). Türkiye'nin Geleceğine Genç Bakış. Friedrich Naumann Foundation.

Arayüz
Kampanyası

Gençlik için!

arayuzkampanyasi.org.tr

@arayuzkampanya

/arayüz-kampanyasi

/arayuzkampanya

arayuzkampanyasi.org.tr